

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen :

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 345 72 27
Luc De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 345 03 62
Luc De Nijs	Kerkstraat 12	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 18
Luc De Maesschalck-De Nijs	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 345 00 38

REDACTIE :

Wies Creve -
(AC)

Luc De Maesschalck -
(LDM)

Guy Hoebeke -
(GH)

Guy Trangez
(GT)

RUILDIENST :

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Provincie
Oud-Wachtebeke
Centrale Bibliotheek

*"De mensen zullen het besterven van schrik
in spanning over wat de wereld zal overkomen
want de hemelse heerscharen zullen in verwarring geraken"*
(Lucas 21, vers 26)

OEF, waarde Heemvrienden,

Met vreugde in het hart wens ik u, mede namens het bestuur van de Heemkring, een gelukkig en voorspoedig Nieuw Jaar, een goede gezondheid, liefde voor het heem en veel Dhust, want van al het onheil dat de millenniumbug zou veroorzaken is niet veel in huis gekomen. Vliegtuigen zijn niet pardoes uit de lucht gevallen, buiten Wachtebeke rijden de treinen nog, de computers zoemen onverstoord hun monotoon gebrom en de hamsteraars die al die onzin geloofd hebben zijn er aan voor hun moeite. Het moet gezegd dat ook de meest futuristische voorspellingen die in het begin dezer eeuw de ronde deden over het jaar 2000 evenmin bewaarheid zijn geworden. Wij kunnen nog niet met vakantie naar de Maan of naar Mars, de soldateska vermeit zich niet in een strijd met buitenaardse belagers maar vecht nog steeds hier of elders zinloze oorlogen uit en de kiekens vliegen ons niet gebraden in de mond. Achteraf gezien, nog maar best ook met al die dioxinekippen. Wij zullen dus in het jaar 2000 voort moeten doen gelijk wij bezig waren.

Heeft 2000 wereldwijd dan niet zo'n omwenteling teweeggebracht, het einde van het millennium betekende voor onze Heemkundige Kring wel een totale ommekeer. Bij de nieuwjaarsreceptie in ons lokaal Rechtstro stonden wij in '99 nog met een kleine groep met het glas in de hand te staren naar het gat in het plafond, met enig ongeloof elkaar een nieuw lokaal toewensend. Er was ons reeds zoveel beloofd maar in stilte bereidden wij ons voor op nog ettelijke jaren verblijf in een steeds meer aftakelend gebouw. Na een crisis in het bestuur dachten sommigen zelfs dat onze Heemkring stil ter ziele zou gaan, maar wat zou het!

Verwoed werd de hand aan de ploeg geslagen, het bestuur uitgebreid en in een mum van tijd rolde een Jaarboek en de Tijdingen-nieuwe stijl van de pers. Toen wij ook nog de beschikking kregen over een ganse vleugel in het 'Godshuis De Mey' was onze vreugde volkomen. Een feestelijke opening met Pasen '99 zorgde voor een toevloed van volk in ons nieuw praatcafé Den Dhust en de aanwezigen konden ook

reeds de aanzet bewonderen van ons degelijk uitgerust documentatiecentrum. Intussen kregen wij ook het archief van de gemeente in ons bezit, ontvingen wij diverse zaken voor ons museum en mocht Den Dhust zich verheugen in een ongekende volkstoeloop.

Door het aanwerven van enkele dynamische bestuursleden konden wij dus het magische jaar 2000 met veel optimisme verwelkomen. Het begon al leuk met de nieuwjaarsreceptie, met een zee van volk dat 25 flessen sprankelende Cava hielp soldaat maken, en er staat nog meer op het programma. Een nieuw jaar vergt ook nieuwe voornemens en beloften die wij willen waar maken met volgend jaarprogramma.

Op zondag 5 MAART wordt de reuzin Steefe Speeke in al haar glorie geïnstalleerd in ons lokaal. Na gedurende 10 jaar als mascotte van het Wachtebeeks carnavalgebeuren te hebben gefungeerd werd zij opgeborgen op een enge molenzolder, om af en toe nog eens te schitteren aan de stand van de Heemkring op de Safarkensmarkt. Wij achten nu de tijd gekomen om den volke te tonen dat ook Wachtebeke een waardige reuzin heeft die waakt over haar onderdanen.

In april dan vierden wij één jaar resideren in het Godshuis. Op zondag 2 APRIL wordt daarom een klein monument ingehuldigd aan de voetgangersingang van ons Heem. Het is een sokkel van porfiersteen, jaren geleden gevonden op de Langelede en volgens bepaalde bronnen eeuwen geleden naar onze contreien gesleept door de monniken van de Sint-Pietersabdij om te dienen als afbakening voor hun domein.

Later op het jaar wordt dan nog eens verzamelen geblazen voor de reis van de Heemkundige Kring, maar daarover volgt wellicht meer nieuws in de tweede uitgave van onze Tijdingen.

Werk te over dus voor de bestuursleden want de boekwerken in ons documentatiecentrum moeten nog op computer gezet zodat met een simpele muisklik vorsers en nieuwsgierigen alles kunnen vinden, volgens onderwerp of schrijver, wat in deze tientallen meters litera-

tuur zit verborgen. Ook het museum wacht op ordening. Alle tentoongestelde attributen moeten overzichtelijk opgesteld en van een benaming en deskundig commentaar voorzien. Historicus Guy Hoebeke is ook nog wel het ganse jaar zoet met het ordenen van het gemeentelijk archief zodat het voor genealogen en andere nieuwsgangers gemakkelijk toegankelijk wordt. Intussen kijken wij ook met begerige blikken uit naar

het kerkelijk archief dat nog ligt te verkommeren in de duistere kelders van de pastorie. Ook dat zouden wij wat graag willen archiveren en bewaren op een verantwoorde wijze. Werk en vooruitzichten genoeg dus voor Wies, Luc, de 2 Guy's, Yvonne, Georgette, Lucrèce, Marleen, Eddy en Hilair, hierbij zachtjes aangepord door

de Kringvoorzitter
Cesar David

OPSPORING VERZOCHT..

Bij toeval kwamen wij in het bezit van bijgaande foto. Als ik goed uitkijk meen ik op de eerste rij Maurice Van de Voorde (†) te herkennen - met de pet speels en schuin op het hoofd. De man rechts, op de schouders van nog een jolig iemand, schijnt mij René Van Poucke te zijn. En het zou mij verwonderen dat de tweede persoon van links op de laatste rij Julien De Letter niet was.

Dat staft mijn vermoeden dat het hier gaat om een praalwagen van de wijk Kalve, opgesteld vóór het gemeentehuis. Wij weten alleen niet bij welke feestelijke gelegenheid dit zou zijn.

Kan één onzer leden ons daarover inlichten, en misschien ook de namen geven van de (meeste) mannen die hier poseren? (AC)

NIEUWS VAN DE REDACTIE

* Op de bestuursvergadering van 8 november 1999 werd mevrouw Marleen De Nijs met algemene stemmen van de aanwezige bestuursleden (en dat waren er zeven op de tien) tot nieuw lid in het bestuur verkozen. Alle leden heten haar hartelijk welkom en haar 'collega's' zijn er zeker van dat zij aan de Heemkundige Kring onschatbare diensten zal bewijzen. (AC)

* Met verslagenheid vernamen wij het heengaan van ons trouw medelid Etienne Verswalm. Enkele dagen vóór zijn vijfenvijftigste verjaardag overleed hij te Terneuzen op 16 november 1999.

Hoewel hij reeds geruime tijd te Philippine woonde, voelde hij zich nog steeds een echte Wachtebekenaar en dus fervent lid van onze Heemkundige Kring. Nog op de laatste Safarkesmarkt vroeg hij mij hoe ver het stond met het jaarboek!

Om meer dan één reden zal hij in onze herinnering blijven leven.

Op 7 januari 2000 werden wij andermaal pijnlijk getroffen door het afsterven van ons reeds jaren echt enthousiast medelid Gustaaf De Meulenaere, die pas in november van dit magische jaar zestig zou geworden zijn. Sinds enkele jaren was hij niet meer de man van vroeger, maar de gastvrijheid die hij betoonde bij een van mijn zeldzame bezoeken met ons jaarboek, zal mij altijd bijblijven.

Aan de nabestaanden van onze beide overleden leden biedt de redactie in naam van al de medeleden haar oprechte deelneming aan. (AC)

* Het wordt bijna een obligate gewoonte: onze leden leven op een zo intense wijze met de vereniging mee, dat wij bij elke uitgave van dit tijdschrift een reeks bedankingen voor bewezen diensten moeten inlassen, op gevaar af toch soms iemand te vergeten.

Zo hebben de heer en mevrouw Omer Carnoy uit Zelzate ons een drietandige 'palingstekker' geschonken, die door hun zoon Dirk uit de Palingstraat (!) te Wachtebeke werd gevonden.

Etienne De Rouck uit de Spoorwegstraat bezorgde ons een overvolle doos vol rouwberichten en rouwprentjes. Daar waren nogal wat waardevolle exemplaren bij. En ook Frans De Block uit de Kleistraat, die voor ons al sinds vele jaren op alle gebied een onmisbare steun is, gaf een pak oude rouwprentjes cadeau. De twee schenkers bevroeden misschien niet hoe gelukkig ze onze penningmeester Guy Trangez daarmee maken. Ook om het archief van de Kring te vervolledigen zijn deze schenkingen

van grote waarde. Hierbij denken wij ook aan al die mensen die ons bedenken met boeken voor ons documentatiecentrum, oude en nieuwe edities. Ook nummers uit oude jaargangen van ons tijdschrift of jaarboeken uit de eerste jaren zijn welkom: niet zelden kunnen wij daarmee eveneens een leemte in ons eigen archief opvullen.

Frans deed er dan nog een oude handboog met twee houten pijlen bij, die ook niet zo makkelijk meer te vinden zijn, en die in ons museum (dat nog helemaal moet ingericht worden) een opvallende plaats zullen krijgen.

Mevrouw Ria Lippens gaf ons een mooie groene kamerplant cadeau, nota bene nog gepresenteerd in een glanzend koperen 'cache-pot'. De 'Lange Munt' (de eindeloze cleane gang tussen ons praatcafé en ons 'bureau'), wordt er wat vriendelijker door.

Guido en Viviane Van Kerckhove-Geerts verrasten ons op de eerste zondag van januari 2000 met 'n nieuwjaarsgeschenk: een houten geldkoffertje, dat te oordelen naar de naam op de binnenkant van het deksel, nog in de winkel van Fernand Saman dienst heeft gedaan.

Een optimistische noot bracht Jozef Van de Steene: een fraaie publicatie van het 'Nieuw Praktisch Handboek', waarin o.a. uit de doeken wordt gedaan hoe men een degelijk gerecht voor de prijs van 5 centiemmen kan bereiden. De uitgave is wel gedateerd: 1941!

Aan al deze 'donateurs': welgemeende dank! (AC)

* Niettegenstaande wij ons graag toespitsen op alles wat in het verleden voorkwam, proberen wij ons toch zoveel als mogelijk aan de noden van deze tijd aan te passen. Zowel financieel als technisch is dat nodig om in leven te blijven. Voor de nodige gelden zorgen onze leden wel, en ook subsidies van provincie en gemeente dragen ertoe bij om de kas gezond te houden. Aan het bestuur van het OCMW hebben wij het te danken, zoals iedereen nu wel weet, dat wij prima gehuisvest zijn en elke maand een steeds groeiend aantal bezoekers in ons praatcafé kunnen ontvangen. Wij liepen wel wat achter wat betreft de technische uitrusting bij het samenstellen van onze uitgaven, zowel voor ons viermaandelijks tijdschrift als voor ons jaarboek. Dat is nu volmaakt verleden tijd... Door toedoen van ons onvolprezen medelid Jacques De Smet beschikken wij nu over quasi de laatst op de markt verschenen apparatuur - zeg maar PC's, ja, in dubbel exem-

plaar! - om alles in te tikken en te verspreiden. Dank zij de welwillendheid van de Sidmardirectie, die blijkbaar ook een boontje heeft voor wie zich met cultuur in het algemeen bezig houden, kon Jacques ervoor zorgen dat wij nu voor lange tijd op rozen zitten. En toen wij hem vroegen hoe wij deze moderne spullen moesten gebruiken, kwam hij ons op de koop toe nog gratis les geven ook! Jacques, dat vergeten wij nooit: onze deuren zullen altijd

wijd voor jou open blijven staan! (AC)

- * Wij hopen rond Pasen van dit jaar het nieuwe jaarboek aan onze leden te kunnen aanbieden. Opnieuw komen twee totaal verschillende onderwerpen aan bod: "Over moeren, turfvaarten en rebelse Gentenaars" zal het eerste deel heten, en als tweede deel verneemt u iets over "De studentenbeweging te Wachtebeke vanaf 1923". (AC)

WAAR STOND DEZE HANDELSZAAK ?...

Vanwege ons medelid, mevrouw Carlos Neyt-Yvonne De Bruycker, ontvingen wij bijgaande foto, waarop het café van haar vader Leonce afgebeeld staat. In de deuropening poseert Marie De Wandel, echtgenote Leonce De Bruycker, met haar beide dochters Yvonne en Simonne.

Volgens mevrouw Yvonne Neyt-De Bruycker was het bedrijf gevestigd ter hoogte van het huidige huis nr. 224 in de Stationsstraat, net vóór de Catharinastraat dus, en praktisch rechtover het Axelsvaardeken.

Kan iemand onder onze leden daarover nog iets meer vertellen?

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

* Op 31 december 1999 telde onze gemeente 6.807 inwoners.

HUWELIJKEN

van 1 september tot 31 december 1999.

11/09/1999	Carlo MINNAERT zoon van Atien en van Magdalena De Grootte te Eede (NL)	°Aardenburg	16/02/1973
	X Veerle R. Ivonne CORNELIS dochter van Julien en van Marie-Louise Vandervennet te Wachtebeke	°Eeklo	22/11/1973
17/09/1999	Bert VAN GOETHEM zoon van Jacqueline Van Goethem te Beveren	°Beveren	12/07/1968
	X Liesbeth Anny DE BONDT dochter van Désiré en van Anny Borghs te Antwerpen	°Schoten	28/01/1972
18/09/1999	Peter Michel Mariette NAUDTS zoon van Cyriel en van Paula Van Laere te Lokeren	°Lokeren	24/05/1976
	X Ann DE WEVER dochter van Rudy en van Maria Neyt te Wachtebeke	°Zelzate	15/12/1974
01/10/1999	Johan THIENPOND zoon van Willy en van Margaretha Van den Eynde van Eeklo	°Eeklo	01/02/1974
	X Sonja MICHIELS dochter van Marcel en van Jeanine Provost te Wachtebeke	°Gent	19/04/1979
02/10/1999	Henk Lodewijk Maria D'HOOGHE zoon van Jozef (†) en van Agnes Van Duyse te Beveren	°Sint-Gillis-Waas	11/10/1969
	X Krista Maria DE CALUWE dochter van Andreas (†) en van Irena De Graeve, Wachtebeke	°Sint-Amandsberg	15/04/1973
16/10/1999	Ronny VERVAET zoon van Lucien (†) en van Arlette Van den Broecke (†)	°Gent	04/06/1975
	X Bianca VANDE VELDE dochter van Anita Vande Velde te Gent	°Gent	09/10/1976
16/10/1999	Fabien Gustaaf Anny DE GRYSE zoon van Hugo te Wichelen en van Jeannette Braeckman van Gent	°Wetteren	04/06/1972
	X Peggy GOVEN dochter van Paul en van Monique Mariën te Sint-Gillis-Waas	°Sint-Niklaas	14/02/1978
16/10/1999	Danny François SPIESSENS zoon van André en van Brigitte Franck te Gent	°Gent	15/03/1972
	X Ellen JOOS dochter van Rudy en van Frieda Verhoene (†) te Wachtebeke	°Gent	15/10/1977
23/10/1999	Geert Roger Ivonne M. ROOMS zoon van Roger en van Rita Smet te Wachtebeke	°Sint-Niklaas	01/05/1972
	X Young-Seel PARK dochter van Joong-Joo en van Chang-Boon Moon, beiden van Seoel (Korea)	°Taejon-City Korea	14/03/1968
27/11/1999	Mohamed Rada HAIK zoon van Abdulrazak Haïk en van Hadia Masri, beiden van Alep (Syrië)	°Alep (Syrië)	23/05/1962
	X Meryema Amri TOUDRHI dochter van Ahmed en van Zoubida Bouacheria, beiden van Casablanca (Marokko)	°Meknes (Marokko)	15/08/1964

HUWELIJKSJUBILEA

* Hier volgt de lijst voor het jaar 2000 :

22/04/2000: getrouwd te Assebroek op 22/04/1950: goud!			
Van Hoecke Michel	°Massemen	02/04/1924	
Walgraeve Fernanda	°Wetteren	10/05/1926	(Rozenlaan 2)
23/05/2000: getrouwd te Wachtebeke op 23/05/1950: goud!			
Van Himme Gilbert	°Wachtebeke	09/02/1926	
Bleyweert Antoinette	°Wachtebeke	17/12/1930	(Akkerstraat 6)
31/05/2000: getrouwd te Gent op 31/05/1950: goud!			
Van Belleghem Norbert	°Kemzeke	23/06/1927	
Devos Cécile	°Dikkelvenne	07/03/1927	(Hoogstraat 14)
09/06/2000: getrouwd te Moorslede op 09/06/1950: goud!			
Bardyn Wilfried	°Passendale	28/11/1927	
Misplon Odette	°Moorslede	15/01/193	(Meersstraat 64)
07/08/2000: getrouwd te Zelzate op 07/08/1950: goud!			
Van Hecke Joseph	°Wachtebeke	05/03/1929	
De Meyer Helena	°Zelzate	29/06/1929	(Overslag 4)
09/08/2000: getrouwd te Zelzate op 09/08/1950: goud!			
De Cock Louis	°Geraardsbergen	29/03/1922	
Terryn Lidy	°Zelzate	07/07/1927	(Dennenlaan 9)
18/10/2000: getrouwd te Wachtebeke op 18/10/1950: goud!			
Raemdonck Maurits	°Wachtebeke	06/04/1926	
Bruggeman Marie	°Zelzate	26/04/1928	(Molenhoek 2)
23/10/2000: getrouwd te Wachtebeke op 23/10/1950: goud!			
Coone Gerard	°Wachtebeke	06/07/1924	
Van den Berghe Yvonna	°Wachtebeke	26/01/1928	(Bosstraat 8)
24/10/2000: getrouwd te Westdorpe op 24/10/1950: goud!			
Van de Walle Firmin	°Zelzate	06/01/1928	
Soethaert Annie	°Westdorpe	26/09/1928	(Lijsterstraat 12)
25/10/2000: getrouwd te Wachtebeke op 25/10/1950: goud!			
Van Hoecke Prosper	°Wachtebeke	15/01/1928	
Stevens Rachel	°Wachtebeke	28/11/1926	(Kleistraat 13)
16/11/2000: getrouwd te Zelzate op 16/11/1950: goud!			
Cocquyt Marc	°Zelzate	22/02/1925	
Hellinckx Irène	°Zelzate	28/11/1927	(Cornilstraat 30)
17/11/2000: getrouwd te Wachtebeke op 17/11/1950: goud!			
Mangelschots Jozef	°Olmen	15/01/1922	
Pieters Irena	°Wachtebeke	16/08/1926	(Walderdonk 5)
29/12/2000: getrouwd te Wachtebeke op 29/12/1950: goud!			
Voncke Lucien	°Wachtebeke	02/07/1927	
Van Schoots Maria	°Assenede	08/11/1927	(Molenstraat 50)

OVERLIJDENS

van 1 september tot 31 december 1999

Rachel Alix L'ECLUSE	°Wachtebeke	19/11/1907
Meersstraat 31	†Wachtebeke	01/09/1999
weduwe Adhemar Leon Van Langerlaert		
Celina VERSELDER	°Eeklo	06/03/1908
Godshuisstraat 13	†Gent	08/09/1999
weduwe Renaat Jozef Emiel Ghisleen Delannoy		
Magdalena VISPOEL	°Wachtebeke	23/10/1908
Langelede 135	†Gent	17/09/1999
weduwe Clement Edmond Bracke		

Jean-Marie Ghislain DETOMBES Zwaluwlaan 62A ongetrouwd; zoon van Edmond en van Marie Henriette Delys	°Doornik †Wachtebeke	10/11/1947 26/09/1999
Martha Leonie DE LETTER Langelede 131 dochter van Theophiel en van Ernesta Roland	°Wachtebeke †Gent	29/04/1926 18/09/1999
Emma MICHIELS Forelstraat 2, Zelzate weduwe Cyriel Van den Bunder	°Wachtebeke †Wachtebeke	22/02/1908 26/09/1999
Willy HAMERLYNCK Groenstraat 3 echtgenoot Hilda Van Bastelaere	°Zelzate †Wachtebeke	26/01/1937 02/10/1999
Clementina Marie WAUTERS Molenhoek 36 weduwe Joseph Gustaaf De Smet	°Wachtebeke †Gent	16/09/1926 06/10/1999
Julia Magdalena DE SMET Waterbosstraat 1 echtgenote Lucien De Kind	°Sint-Kruis-Winkel †Gent	01/12/1955 20/10/1999
Gilbertus VERHEGGE Stationsstraat 167 echtgenoot Denise Roeland	°Sint-Kruis-Winkel †Gent	06/09/1928 19/10/1999
Martha SCHEIRE Meersstraat 31 ongetrouwd; dochter v. Theophiel en v. Clementina De Letter	°Wachtebeke †Gent	16/03/1908 15/11/1999
Julianus PUTS Ramonshoek 25 ongetrouwd; zoon van Franciscus en van Augusta Huyghe	°Wachtebeke †Wachtebeke	13/05/1923 23/11/1999
Agnes VAN CLEEMPUT Mercatorstraat 54/B6 Sint-Niklaas dochter van Alfons en van Maria Maes	°Kemzeke †Wachtebeke	26/10/1924 24/11/1999
Emeric Remi ROOSE Meersstraat 31 weduwnaar Eugenia Desender	°Leke †Sint-Niklaas	22/02/1913 22/11/1999
André Cyriel RYCKAERT Akkerstraat 21 ongetrouwd; zoon van Florimond en van Bertha Dierkens	°Wachtebeke †Gent	18/10/1937 25/11/1999
Gerard VAN ASSEL Sint-Elooi polder 14 echtgenoot Diana De Bruyne	°Wachtebeke †Wachtebeke	03/08/1932 03/12/1999
Paula VAN HECKE Dorp 25 ongetrouwd; dochter van Henri en van Marie De Clerck	°Bellem †Wachtebeke	25/05/1912 22/12/1999
Liliane VAN DER HEYDEN Blaarstraat 1 echtgenote Roger Huybrechts	°Assenede †Gent	27/06/1943 15/12/1999
Adrienne NIMMEGEERS Meersstraat 31 weduwe Gerard Sturtewagen	°Evergem †Lokeren	31/08/1910 20/12/1999
Albert DE LA RUELLE Godshuisstraat 13 weduwnaar Maria Van de Winckel	°Wachtebeke †Gent	09/07/1916 19/12/1999

TIENDE GESCHIEDKUNDIGE BOEKENBEURS VOOR VLAANDEREN

Archeologie - Familiekunde - Geschiedenis - Heemkunde - Volkskunde

Zaterdag 1 april 2000 (11 - 18 uur)

Zondag 2 april 2000 (10 - 17 uur)

SINT-PIETERSABDIJ - Sint-Pietersplein - GENT

Organisator : Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen

De GESCHIEDKUNDIGE BOEKENBEURS VOOR VLAANDEREN is uitgegroeid tot het belangrijkste forum voor het geschiedenisvak in Vlaanderen. Zowat alle disciplines zijn er vertegenwoordigd: de archeologie, de cultuurgeschiedenis, de ecologische / economische / politieke en sociale geschiedenis, de heemkunde, de familiekunde, de industriële archeologie, de volkskunde, de paleografie, wapenkunde en andere hulpwetenschappen voor de geschiedvorsching.

Met dit brede spectrum beoogt deze boekenbeurs bij te dragen tot het wetenschappelijk onderzoek. Nieuwe publicaties op elk van deze gebieden worden er gepresenteerd. Wie zich op de hoogte wil stellen van de recentste vorderingen in het historisch onderzoek, heeft op die beurs een unieke kans zich te informeren. Zeker ook omdat er heel wat publicaties te vinden zijn die niet in de boekhandel te koop zijn.

Deze boekenbeurs staat in de eerste plaats open voor alle verenigingen, instellingen en auteurs die al dan niet in eigen beheer uitgegeven historische publicaties aan te bieden hebben (categorie aan voordelstarief) en geeft daarnaast ook aan uitgevers, vakbladen, gespecialiseerde boekhandels en antiquariaten een select forum.

Deze tweejaarlijkse vakbeurs voor de geschiedenissector lokt telkens meer dan tweeduizend bezoekers en bewijst dat er een levendige belangstelling bestaat voor het historisch onderzoek. Een reden te meer om deel te nemen aan deze voornaamste geschiedenisbeurs in het Nederlandse taalgebied!

Deze editie staat, i.s.m. de Federatie voor Volkskunde in Vlaanderen (FVV) speciaal in het teken van het "Jaar van de Volkscultuur".

Deelnemingsformulieren (met de deelnemingsvoorwaarden) kunnen verkregen worden door contact op te nemen met de organisator:

Koninklijke Bond der Oost-Vlaamse Volkskundigen v.z.w.

Geschiedkundige Boekenbeurs, Kraanlei 65, 9000 Gent

tel (09) 225 64 47 (op do. 17-20 u., vr. 10-12 en 14-17 u.) of (09) 245 37 43 (met antwoordtoestel)

- fax (09) 245 37 44 of (09) 226 52 05 - e-mail: arnold.eloy@skynet.be

TOESPRAAK VAN OCMW-VOORZITTER MARC ROETS bij de plechtige uitreiking op 2 januari 2000 VAN HET HUURCEEL OCMW - HEEMKUNDIGE KRING

Dag mensen van de Heemkundige Kring en sympathisanten.

Marcus, hoofdstuk 1, verzen 7 tot 11, neen, ik neem geen goede gewoontes over van collega-voorzitter Cesar David,

maar toch is wat hier gezegd wordt van Marcus.

Ons samenkomen vandaag heeft drie doelen:

- * Nieuwjaarswensen wisselen
- * Gezellig praten over Wachtebeke vandaag, morgen, en voor de heemkunde zeker het verleden.
- * officiële documenten overhandigen die het verblijf van de heemkundige kring in het oude rusthuis De Mey officieel maken.

We zouden dit "plechtig" gedeelte in feite moeten afhandelen in de taal van de Wachtebekenaren: het Wabeeks. De muren van de mannenzaal waar we nu herberg houden vinden dat gestreken taaltje maar niks. Een echte Wachtebekenaar houdt niet van streken. Hij kiest voor rechtuit, gewoon doen. Misschien moeten we in de toekomst voor bijeenkomsten als deze onze eigen taal op de voorgrond plaatsen en voor hen die ons niet zouden begrijpen een tolk aanduiden.

Dat OCMW betekent Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, dat zullen de meesten onder jullie al lang weten.

Voor de bijeenkomst vandaag zou je de betekenis van het vierletterwoord kunnen wijzigen in Onderdak Creëren voor Maniakale Wachtebekenaren ! Want het moet gezegd, wat de heemkundige kring in al zijn jaren van bestaan al heeft gerealiseerd is slechts mogelijk dank zij een zeer grote inzet en deskundigheid.

Toen we een goed jaar geleden de vraag kregen om onderdak te verlenen aan de heemkundige kring, hebben de secretaris Hubert Van Kerckhove en ikzelf direct de bedenking gemaakt dat huisvesting bieden aan hen die in nood zijn, behoort tot de wettelijke verplichtingen van het OCMW. De wet schrijft voor: "Dat onderdak moet droog zijn, van water en elektriciteit voorzien en in een perfecte hygiënische staat".

Aangezien het gebouw waar we nu verblijven aan die voorwaarden voldoet heeft de raad van het OCMW unaniem beslist om een gedeelte van dit bouwwerk ter beschikking van de heemkundige kring te stellen.

Daarbij speelt ook mee dat een bestuur steeds vooruit moet kijken anders kunnen we vandaag niet meer over gisteren spreken. En dan zou de heemkundige kring zonder toekomst geraken.

Jullie vereniging woont hier nu bijna een jaar en te zien aan de activiteit die er wordt ontwikkeld zijn jullie hier reeds goed thuis. Daarvoor is dit vroegere rusthuis een ideale plek, ook al rusten jullie hier niet zoveel.

Wij zijn er zeker van dat de toekomst voor de heemkundige kring er nu een heel stuk beter voor staat. Wij werken daar graag aan mee. De verstandhouding die er tussen de beide besturen heerst zou als voorbeeld kunnen gesteld worden. De reden van die vlotte samenwerking is dat we zo gewoon mogelijk doen en in alle openheid met elkaar spreken. Deze cultuur moeten we in stand houden en aan onze dorpsgenoten duidelijk maken.

En laat ons dan nog eens drinken op de goede overeenkomst.

Marc Roets - OCMW-voorzitter.

GESLOTEN BOEK

*laat me vertellen
over een gesloten boek
van woorden nimmer ontdaan
enkele pogingen gedaan
maar
geen mens kon ooit vinden
verzen
die warmte
met
liefde verbinden*

*laat me vertellen
over een letterleven
door de jaren
nauwgezet
gevangen
tussen a en z*

*laat me vertellen
over het boek
waarvan de bladzijden
jaren doodgezwegen
nu moeizaam vrijgegeven*

*luister naar de woorden
die langzaam vloeien
luister naar de lettergrepen
die zich een weg banen tussen de
regels
luister hoe de koude klanken
overgaan in warme woorden
luister naar het verhaal*

Sabine Hoekman

OVER STEEFE SPEEKE EN DE ORDE VAN STEEFE SPEEKE

Zowat elke gemeente die zichzelf respecteert heeft wel een reus of een reuzin die symbolisch waakt over het welzijn van de gemeentenaren. Bij de ene al meer in de kijker dan bij de andere, vinden deze figuren hun plaats in het gemeentehuis of in een museum. Ook Wachtebeke heeft een reuzin, al ligt zij dan gevierendeeld opgeborgen op zolders en in kelders. De laatste jaren werd zij af en toe eens opgetuigd om als blikvanger te fungeren op de stand van onze Heemkring op de Safarkensmarkt, maar daar bleef het bij. Nu de Heemkundige Kring beschikt over een prachtige lokaliteit achten wij de tijd rijp om de reuzin STEEFE SPEEKE in vol ornaat te pronk te stellen in een onzer lokalen. Op 5 maart wordt zij door haar discipelen overgebracht naar onze heemkring. Enige uitleg over de geschiedenis van de reuzin, de Orde en carnaval die aan de oorsprong liggen van haar verschijnen, is dan ook meer dan gewenst.

De idee voor de bouw van een reuzin dateert van de eerste carnavalstoet in 1972, of in feite reeds van veel eerder. Het moet vermoedelijk begin de jaren '60 zijn dat pogingen werden ondernomen om carnaval in Wachtebeke ingang te doen vinden. Maurits Van Heirsele, de latere stichter van de Heemkring, en Armand Brandes, brouwer en steeds paraat als er plezier te maken viel, zouden het heft in handen nemen. Als mascotte kozen zij "Steeffe Speeke", een leurster die zij zich herinnerden uit hun prille jeugd. In feite heette zij Stefanie De Caluwé, maar dat wisten weinigen. Zij leurde in de week met petroleum voor "petrollantaarns" en des zondags verkocht zij appelsienen. Er werd een kop gemaakt voor een reuzin maar verder dan dit is het initiatief nooit gekomen.

Eind 1971 werd weer een poging ondernomen in de richting van carnaval. Deels uit frustratie omdat dit feest in de omliggende gemeenten zoveel bijval genoot, deels om het verstarde amusementsleven in de gemeente nieuw leven in te blazen, beheerst als het was door politieke of religieuze stromingen. Dirk Coppens, beslagen als hij was in alles wat amusement betrof, wist een schare medewerkers rond zich te vergaren en zo kon gestart worden. Wabeeks, ludiek en niet gebonden aan om het even welke politieke of religieuze stroming, waren de uitgangspunten. Als aandelen aan onze dappere voorgangers nam de nieuwe carnavalsvereniging de mascotte over om als "Orde van Steefe Speeke" van wal te steken. Door nijvere handen werd een reuzenlijf gemaakt van "elektriekbui-

zen" en kippengaas en een hoofd van papier-maché. Aangekleed naar de oude trant, met blauwe rok met witte bollen en een gebreide grijze snuitdoek was de 3,5 meter grote reuzin klaar om uit te trekken. Naast de reuzin moest er ook nog voorzien worden in een vlag en de nodige eretekens. In eenklank met de 'stiel' van Steefe Speeke werd een "petrollantaarn" gevat in een appelsien als embleem gekozen, blauw met gele achtergrond naar analogie met de kleuren van Wachtebeke. De medaille voor de leden van de Orde was een heus portret van Stefanie, gevat in een houten ring.

De geschiedenis van 10 jaar carnavalsviering vertellen zou ons te ver leiden. Ik hoop dat er ooit nog iemand de moed heeft en nog de nodige gegevens kan verzamelen om deze boeiende episode op papier te zetten. Iets over de ludieke geest die heerste in het bestuur van de Orde van Steefe Speeke, waarin elk bestuurslid een bepaalde functie had, behalve Lucien Tacq uit de Summertime. Omdat voor hem niets zinnigs kon uit de hoed getoverd worden werd hij dan maar bestuurslid. Op elke vergadering kondigde hij zijn komst aan met een zwierige armzwaai als 'Het Bestuur'. Natuurlijk ook over de organisatie en de bijval van de carnavalstoet, die telkens duizenden belangstellenden trok. Er zou dan wellicht een beeld opgehangen worden van de eerste Safarkensmarkt, toen de Orde onder de luifel van het kasteelken een van de weinige overdekte stands had. In een honds-slecht weer kon hier tenminste enigszins droog een pintje genuttigd worden. Naarmate de uren vorderden, droog van buiten, maar zeker niet van binnen, ook de kelners niet. Er zou met gerechtigde fierheid kunnen gewezen worden op het bezoek van Keizer Kamiel van Aalst en een tegenbezoek op Aalsters carnaval met de Orde van Steefe Speeke als eregenodigden op de tribune. De hechte vriendschap tussen Dirk en burgemeester De Bisschop van Aalst was hier zeker niet vreemd aan. En Dirks vriend Walter De Buck dan, een vaste waarde op, voor en na carnaval. Het verhaal van 'De Keizer van België' zou zeker in het lang en het breed uitgesponnen worden, toen in de late uurtjes niemand hem onderdak wou geven omdat gefluisterd werd 'dat het een homo was'. Uiteindelijk wist ik hem, dank zij mijn goede connecties met de heer Dieleman, onder te brengen in hotel Cosmos, van waaruit hij de maandag vertrokken is, autostop doende op de Kennedylaan in zijn witte carnavalscostuum.

Ook de prinsverkiezingen dienen in geuren en kleuren

verhaald, steevast een stampvolle zaal en veel ambiance. De Koningen en Keizers ook met voorop Keizer Piet (De Clercq), Keizer Ronald (Onderbeke) en Keizer Rony (Seghers) die mede carnaval groot hebben gemaakt.

Het hoogtepunt van elk jaar was natuurlijk de carnavalstoet, op de zondag na half-vasten. Deze datum was gekozen om niet in concurrentie te komen met het carnaval in Aalst op de zondag voor de vasten en Ninove op half-vasten zelf. Wij konden meteen ook profiteren van de schitterende praalwagens die, op het einde van het carnavalseizoen, gemakkelijker te krijgen waren. Onvermeld zou ook niet mogen blijven de respons die wij van de bevolking kregen, en vooral dan de geldelijke steun van de middenstanders. Evenmin mag het gemeentebestuur en het beschermcomité vergeten worden, dit laatste een creatie van Dirk om milde giften van o.a. vrije beroepen en politieke mandatarissen binnen te rijden. De organisatie van een carnavalstoet kostte immers al gauw tussen de 100.000 en de 350.000 frank. Naarmate de jaren verstreken kreeg het Wachtebeeks carnaval van langs om meer naam, zodanig zelfs dat het op het einde hoger werd aangeslagen dan Zelzate, dat kon bogen op een zeer lange traditie.

Helaas, het 10e Jubileum Carnaval in 1981 zou het laatste zijn. Beginnend op Zotte Zaterdag met een ontvangst op het gemeentehuis met de machtsoverdracht aan Keizer Rony I, gevolgd door het kindercarnaval en eindigend in de Bruine Poort met een verkleed bal. De zondag startte met de ontvangst van de genodigden ten huize van de voorzitter, waarna een galadiner in wat thans het Pruisenhof is. Om 14.30 uur begon dan de

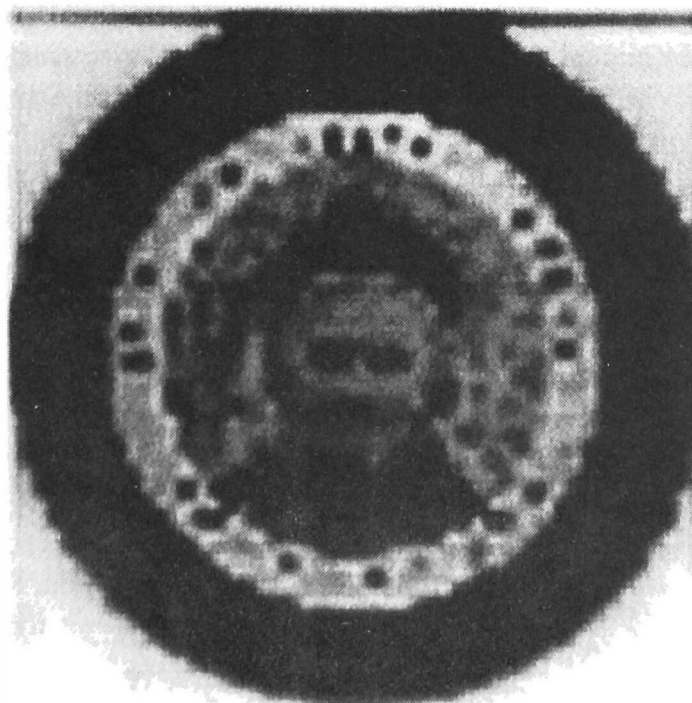
carnavalstoet. Aan deze stoet werd deelgenomen door 8 harmonieën en drumbands, 13 vreemde en 10 plaatselijke carnavalwagens en -groepen. 's Avonds dan nog een carnavalbal!

Het magische getal 11 zouden wij niet meer meemaken. Voorzitter Dirk Coppens, in feite de man die zowat al het administratieve en denkwerk deed, was intussen begonnen met het organiseren van kunsttentoonstellingen in zijn Galerij Codo en kon geen tijd meer vrijmaken. Omdat er niemand was die deze gigantische taak kon of wilde overnemen werd unaniem besloten te stoppen. Het was mooi geweest en wij konden eindigen in schoonheid.

Omdat wij de vriendschapsbanden die onder de Ordeleden gesmeed waren, zo maar niet wilden verbreken, werd toen jaarlijks een fietstocht ingericht. De eerste, echt in de geest van carnaval, 12 kilometer en 13 café's, de 21ste en laatste in 1997, 44 kilometer en slechts 6 café's, méér hebben wij er op deze tocht niet gevonden. Er zijn blijkbaar geen herbergen meer. De overdracht van haar schutpatrones aan de Heemkundige Kring betekent voor de orde van Steefe Speeke dan ook de grote ommekeer. Hoewel de Orde voorlopig geen activiteiten meer op het oog heeft willen de ordeleden, om romantische redenen en hang naar herinneringen uit een boeiend verleden, de vereniging niet ontbinden al was het maar om te blijven toezien op de maagdelijkheid van de Reuzin.

Cesar David

Zedenmeester bij de Orde van Steefe Speeke

DE TIJD VAN TOEN...

Onder deze titel beginnen praktisch alle nostalgische herinneringen. Zo ook de herinnering aan de tot nu toe enige zelfstandige taxivoerder die Overslag gekend heeft. De "ouderen" van Overslag en omstreken weten direct over wie ik het heb: natuurlijk over "Kamiel" van de Vijver. In 1935 is hij gestart als zelfstandig taxichauffeur op aanraden van "Rooverken" (De Roover, een klein ventje dat mijns inziens woonde op de Nederlandse Overslag en alle dagen bij Petrus De Coninck kwam). De eerste wagen was een "Minerva" die juist voor de oorlog vervangen werd door een grote "Citroën". Helaas, de oorlog kwam roet in het huishouden gooien. Kamiel kreeg geen vergunning meer en bovendien was er geen benzine meer te krijgen. Hij heeft toen andere activiteiten ontplooid zoals een beetje boeren, smokkelen (meestal samen met Clement Coone), de biencampagne helpen doen in West-Vlaanderen.

Vele voertuigen en zelfs fietsen werden door de Duitsers opgeëist. Dat inspireerde hem om zijn "Citroën" volledig te ontmantelen en de motor, wielen, enz. te verstoppert. Er bleef alleen de carrosserie over. Bij het terugtrekken van de Duitsers in 1944 werden meestal alle voertuigen de lucht ingeblazen. Zo zijn ze ook de "Citroën" komen opeisen. Helaas was Kamiel nooit thuis en stonden de Duitsers voor een gedemonteerde auto die ze dan niet konden meenemen. Na de oorlog werd alles opnieuw gemonteerd en heeft het paard van Emiel De Letter na vele rondjes op de weide, het voertuig aan de praat gekregen. Nu braken goede tijden aan voor Kamiel. Hij had een auto en de boeren hadden centen en geen auto. De wegen waren echter in erbarmelijke staat en motor- en bandenpech waren bijna dagelijkse kost.

Het leven evolueerde verder en de wagens volgden elkaar op. Peugeot, Buick, Chevrolet, allemaal prachtige limousines die menig inwoner van Overslag en omstreken vervoerd hebben. Velen die nu onder de ouderen gerekend worden, hebben op hun huwelijksdag een beroep gedaan op Kamiel. Hij heeft hen naar het gemeentehuis gevoerd en nadien naar de kerk. Hij heeft ingestaan voor het vervoer van de genodigden naar het feest 's avonds en ze 's nachts terug thuis gebracht. Anderen hebben in die tijd de verplaatsing meegemaakt naar evenementen zoals de ijsrevue in Brussel, de zesdagen van Gent en Antwerpen, het landbouwsalon in Brussel, de cinema op zaterdagavond in Wachtebeke. Helaas hebben ook velen van zijn diensten gebruik gemaakt voor minder plezierige uitstappen zoals voor hospitalisatie of kliniekbezoeken vooral in Gent. Bij slecht weer en verplaatsingen buiten de dorpskom werd door de pastoor samen met de koster een beroep gedaan op de taxi voor het brengen van de laatste sacramenten aan de stervenden. Denken we ook maar aan de verkiezingen. Die dag moest wel tienmaal naar Wachtebeke gereden worden.

Half de jaren vijftig kwam er opnieuw een kink in de kabel, namelijk de Suezcrisis. Opnieuw geen benzine meer te krijgen in België. Hierop had Kamiel echter een trucje gevonden. Hij ging tanken in Nederland waar wel benzine te verkrijgen was en thuis werd die overgeheveld in jerrycans. Er was echter een probleem: bij de grens werd de kilometerstand en de benzinemeter opgenomen en ingeschreven op een officieel boekje dat iedere auto moest hebben om de grens te overschrijden. Bij het terugkeren werd nagegaan hoeveel kilometers je had afgelegd en hoeveel benzine je nog had. Maar Kamiel had hierop iets gevonden. Hij zorgde er voor dat de benzinemeter steeds op "vol" stond alhoewel de tank soms praktisch "leeg" was. Hierdoor kon hij in België ettelijke jerrycans benzine verkopen en ongestoord verder rijden.

Helaas, de tijd schreed verder en Kamiel (geboren in 1898) werd een dagje ouder zodat in de jaren zestig de taxi-activiteit stilaan is uitgedoofd. Nu heeft praktisch iedereen een wagen zodat het beroep van zelfstandig taxivoerder in de dorpen geen bestaansreden meer heeft.

Dag en nacht kon men een beroep doen op Kamiel. Nooit heeft hij iemand geweigerd, zelfs de grootste dronkard niet, die 's nachts thuisgebracht moest worden en soms geen geld meer had om de rit te betalen.

Kamiel heeft ons verlaten in 1985.

Juliaan van de Vijver.

EEN GEMISTE KANS VOOR DE NIJVERHEID TE WACHTEBEKE

Werk hebben en "zijn boterham verdienen" is en was één van de belangrijkste zaken voor de mensen. Met de sociale uitkeringen en voorzieningen van tegenwoordig wordt getracht iedereen een menswaardig bestaan te verzekeren, alhoewel er altijd wel schrijnende gevallen zullen blijven bestaan. In de eerste helft van de vorige eeuw was daar echter geen sprake van. Fabrieken bestonden niet of weinig en veel mensen op het platteland trachtten de touwtjes aan elkaar te knopen door, buiten het seizoen van het werk op het land, thuis te spinnen en te weven. De vrouwen en de meisjes sponnen garen en op het platteland, bijvoorbeeld in het Waasland, werd ook de volledige bewerking van het vlas door de vrouwen gedaan. De mannen weefden linnen, want voor weven was meer kracht nodig. Vlaanderen was bekend in Europa voor zijn vlasgaren en vlaslinnen. Goede jaren voor de mensen waren er als twee voorwaarden vervuld werden.

Ten eerste moest de oogst goed gelukt zijn, zodat er voldoende voedsel was en de prijzen niet te hoog. Als de levensmiddelen duurder werden, bleef er minder over om andere zaken, zoals kledij, te kopen. De vraag naar textiel daalde dan, wat betekende dat er minder werk was voor de bevolking en het inkomen verminderte en dat de toestand nog slechter werd.

Ten tweede moest de prijs van het garen en het linnen, m.a.w. de vraag ernaar, hoog genoeg zijn om de mensen een deftig inkomen te verschaffen. Frankrijk was een grote afnemer van ons linnen. Als het echter om één of andere reden de invoerheffingen op bepaalde soorten linnen sterk verhoogde, nam de uitvoer naar Frankrijk zodanig af dat dit een lagere verloning en zelfs werkloosheid tot gevolg had. De prijs van het vlas speelde eveneens een rol. Als de vlasoogst mislukte, werd de prijs van de grondstof hoger en vermits de prijs van het linnen niet noodzakelijkerwijze evenveel verhoogde, werd ook in dit geval minder verdiend.

Over die periode in de eerste helft van de 19e eeuw, periode die ook de overgang betekende van thuiswerk naar fabriekswerk, is één en ander terug te vinden in de Jaarverslagen van onze provincie. Het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen maakt nu nog elk jaar een jaarverslag, dat heel wat interessante gegevens bevat. In de Franse Tijd (1794-1815) bestond de provincie nog niet als dusdanig. Men sprak toen van het "Scheldepartement", dat grotendeels samenviel met de huidige provincie. Er waren al voorlopers van de huidige jaarverslagen. Onder koning Willem I (1815-1830 voor België) was de provincie Oost-Vlaanderen een feit. Het vroegste jaarverslag werd gepubliceerd in

1817 en sloeg uiteraard op de gebeurtenissen in 1816. Na de Vrede van Wenen (1815), toen Nederland en België verenigd werden, heeft men dus niet lang getalmd om een overzicht van de administratieve toestand in de provincies te krijgen.

De Oostenrijkse Nederlanden (voorloper van België) werden in 1794 door Frankrijk aangehecht. Uit economisch standpunt was dit geen slechte zaak, daar nu de grote Franse markt open lag voor onze producten. De linnennijverheid voer er wel bij, o.a. door grote leveringen aan het leger van Napoleon. Toen we in 1815 bij Nederland gevoegd werden viel dit echter weg, mede doordat Frankrijk door zijn nederlaag een moeilijke periode kende. Noord-Nederland met zijn koloniën betekende als klant niet veel en de toestand van de linnennijverheid was niet rooskleurig. **In 1820** werd reeds de noodklok geluid. Het lichtere en goedkopere katoen verdrong gedeeltelijk het linnen op de binnenlandse markt. Daarbij kwam geleidelijk aan nog de concurrentie van de Engelsen, die al mechanisch sponnen en weefden en veel goedkoper konden leveren dan wij. **In 1822** was door de overvloedige vlasoogsten van 1820 en 1821 de toestand van de vlasnijverheid fel verbeterd, daar de grondstof goedkoper werd. Nadien zwijgen de jaarverslagen van de "Hollandse Tijd" over de linnennijverheid.

In 1833, drie jaar na de stichting van België, hernemen ze. De toestand was ronduit slecht. Onze linnenhandel was er op achteruit gegaan door de concurrentie van Duitsland, dat veel goedkoper kon werken en vooral door Engeland, waar de mechanisatie volledig doorzette. Daarbij kwam nog dat Frankrijk minder linnen afnam, doordat het hoge invoerrechten hief en we niet met hun inlandse weefsels konden concurreren. **In 1835** was er een goede vlasoogst en een sterke vraag naar linnen. Ook **in 1836** werd veel linnen gekocht. De volgende jaren werd er niet over de linnennijverheid gesproken. Algemeen wordt gezegd "Geen nieuws is goed nieuws" maar dat was niet zo in dit geval. Het jaarverslag van **1841** meldde dat er al enkele jaren een malaise heerste in de linnenindustrie en dat de toestand zo erg geworden was dat de regering een onderzoekscommissie ingesteld had. Er was 30.000 fr. aan de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen overgemaakt om de bevolking ter hulp te komen. Daar er 35.850 huishoudens werkten aan het spinnen en weven van vlas was het uitgesloten dit geld te verdelen onder de mensen, want het kwam neer op minder dan 1 fr. per gezin.

Daarom werd er besloten het bedrag te gebruiken voor

de linnennijverheid in haar geheel. Het werd meer en meer duidelijk dat onze vlasnijverheid te lijden had onder vreemde concurrentie met geperfectioneerde methoden en productievere middelen. De beste oplossing was onze nijverheid op dezelfde hoogte te brengen als de vreemde. Zo werden er linnenweefgetouwen met schietspoel ingevoerd (1). Proeven toonden er het nut van aan; de wevers konden meer dan tweemaal zoveel weven met de schietspoel als met de werpspoel. Vandaar ook dat er te Gent een opleidingsschool opgericht werd voor de opleiding van een aantal wevers gestuurd door verscheidene gemeenten. Na hun opleiding kregen ze gratis de middelen om hun oude weefgetouwen om te bouwen in getouwen met schietspoel. Ook op gebied van het bewerken van vlas wou de regering verbeteringen aanbrengen, want de machines trokken tot 80% goede vezels uit ons slechtste vlas! Dit was veel meer dan onze boeren bereikten. De nieuwe werkwijzen gaven veel beter resultaat dan onze methoden.

In 1842 blijkt dat de opleidingsschool een succes was. Men spreekt in dit jaarverslag al van de "oude vlasnijverheid", een duidelijk teken dat men vastberaden de weg van de vernieuwing, m.a.w. van de mechanisering, ingeslagen was. Van november 1841 tot maart 1842 hadden reeds 331 wevers geoefend met de schietspoel en andere vervolmakingen van de weefgetouwen. In minder dan 8 dagen waren de leerlingen-wevers op de hoogte van het ganse weefgetouw. Vanaf nu waren de opgeleide wevers niet meer gedwongen steeds dezelfde stoffen te weven. Ze konden de meest gevraagde stoffen maken en die soorten die het meest oprachten. De burgemeesters stuurden in het algemeen die personen naar de opleidingswerkplaats, die de nieuwe weefprocédés zouden verspreiden.

Toelagen werden verleend niet alleen voor het kopen van nieuwe stukken voor de ombouw van de oude weefgetouwen maar ook om op het platteland nieuwe machines voor het braken en zwingelen van het vlas in te voeren. Ondertussen bleef de crisis in de vlasnijverheid voortduren en steeg de armoede en ellende bij de bevolking. De Burelen van Weldadigheid (voorlopers van het OCMW), die normaal de behoeftigen bijstonden, waren niet meer in staat alle noden te lenigen. Daarom werden in sommige gemeenten comités opgericht om werk te verschaffen aan de noodlijdende bevolking. Het jaarverslag van **1843** meldt dat bij K.B. 5.000 fr. gegeven werd om ze te verdelen aan die comités. 500 fr. werd toegekend aan Aalter, Lede, Nederbrakel, Massemen-Westrem, SINT-KRUIS-WINKEL, Vinkt en Wortegem.

In 1844 besloot de regering gestructureerd tewerk te gaan. Om de Burelen van Weldadigheid te ontlasten en de kosten te drukken, zou men bij K.B. nijverheidsco-

mités organiseren in de plattelandsgemeenten waar de bevolking werkzaam was in de vlasnijverheid. Ze zouden staan onder de leiding van het centraal overkoepeleend nijverheidscomité. De opdracht van de lokale comités was om het werk te organiseren om de behoeftige klasse te helpen; om grondstoffenmagazijnen te vormen als voorzorg; om de productie van de handgesponnen garens te organiseren; om de goede fabricage te behouden en het gebruik van betere werkwijzen en van verbeterde getouwen en werktuigen te bevorderen; en tenslotte om nieuwe nijverheidstakken in te voeren in de gemeenten.

Het centrale nijverheidscomité verschafte de middelen om aan de spinsters en de wevers grondstoffen te leveren. Het duidde aan welke weefsels of stoffen het meest gevraagd werden en de beste prijzen gaven en het zocht ook bestellingen op. Het zorgde eveneens voor bijdragen van particulieren t.g.v. wevers en spinsters. De comités zouden toelagen uit de staats- en provinciefondsen ontvangen. De bedoeling achter dit alles was door werk te verschaffen aan de werkloze bevolking, de aalmoezen te vervangen door loon. De nijverheidscomités kochten grondstoffen (vlas en garen) en gaven die aan de spinsters en de wevers. Die maakten daaruit garen en linnen, dat ze bezorgden aan diezelfde comités. Deze verkochten de producten. Het linnen aan het leger en het garen o.a. aan de gevangenen, die er op hun beurt ook linnen van weefden voor het leger. De opbrengst volstond niet om de kosten van de grondstoffen en het personeel te betalen. Er was altijd verlies maar het bij te passen bedrag was lager dan indien men enkel aalmoezen zou gegeven hebben. Uiteindelijk kostte deze wijze van doen minder aan de gemeenschap. Daarbij komt nog dat veel mensen zich schaamden een beroep te moeten doen op liefdadigheid.

In het jaarverslag van 1845 staat dat de nijverheidscomités van verschillende gemeenten, waaronder WACHTEBEKE, in 1844 samen 74.606 kilo vlasgaren geleverd hadden aan de gevangenen. De gevangenen werden tewerkgesteld en hun producten verkocht om de kosten te drukken en om hen een eerlijk beroep aan te leren. Dit betekent in alle geval dat er ook te Wachtebeke behoeftigen waren en dat meerdere gezinnen in onze gemeente werkten in de vlasnijverheid.

In 1845 mislukte de aardappeloogst in België. Dit betekende hogere voedselprijzen, wat zeer hard aankwam voor een bevolking die reeds aan of onder de armoedegrens zat. Om een idee te geven van de toestand in Oost-Vlaanderen geven we volgende cijfers: Op 283 gemeenten en 11 steden van onze provincie hadden 5 steden en 241 gemeenten nijverheidscomités opgericht. In het arrondissement Gent waren dat 57 gemeenten en geen enkele stad. Dit schiep een probleem. Een te grote ontwikkeling van de linnenproduc-

tie door die nijverheidscomités zou de binnenlandse linnenmarkt oververzadigen en de prijzen doen dalen, waardoor gezinnen, die nog niet echt behoeftig waren, ook in grote moeilijkheden zouden geraken. Maar van de 246 bovengenoemde comités waren meer dan de helft opgericht enkel en alleen wegens de uitzonderlijke omstandigheden die voortvloeiden uit het mislukken van de aardappelooft en de duurte van de levensmiddelen. In de gemeenten, die nog geen nijverheidscomité hadden, werden er opgericht, niet zozeer als productiecentrum voor de vlasnijverheid, dan als een middel om werk te verschaffen aan de behoeftigen en om hun een loon te geven i.p.v. een aalmoes. Het werk dat de nijverheidscomités gaven bestond uit spinnen, weven en wegenwerken met kledij en voedsel als loon. De 111 comités (op 246), waarvan de resultaten bekend waren, gaven werk aan 21.086 spinsters, 111 andere arbeidsters, 581 wevers en 309 andere mannelijke werknemers. In totaal waren dat 22.087 werkers uit 12.014 huishoudens.

In 1846 schreef de provinciale overheid in haar jaarverslag dat de handnijverheid naast de mechanische kon blijven bestaan want dat ze beantwoordden aan verschillende noden. Diezelfde overheid dacht ook dat de oude vlasnijverheid, om zich te herstellen, enkel de verbeteringsmiddelen moest gebruiken die in Duitsland met succes toegepast werden. Op nijverheidsvlak was de toestand goed; enkel op commercieel vlak moest nog alles gedaan worden. Er zou een maatschappij opgericht worden voor de uitvoer van de producten van de vlasnijverheid. Die maatschappij zou nauwe banden hebben met de nijverheidscomités. Van deze comités werd verwacht dat ze betere werkmethoden zouden verspreiden onder de bevolking door de spinsters en de wevers opgeleid in de modelwerkplaats van Gent.

In het jaarverslag van 1847 klonk al een ander geluid. De regering had ingezien dat de gemeentelijke nijverheidscomités onvoldoende waren om de reorganisatie van de oude vlasnijverheid door te voeren. Men besloot dat enkel de oprichting van opleidingswerkplaatsen, op verschillende plaatsen van het platteland, het doeltreffendste middel was om de oude vlasnijverheid te remmen in haar afgang, om haar te halen uit haar rampzalige oude organisatie, om het werk van haar arbeiders te verbeteren en om nieuwe nijverheidstakken in te voeren.

De regering ging tot de daad over en stelde geld ter beschikking voor de organisatie van opleidingswerkhuizen en voor het bouwen van verbeterde getouwen en gereedschappen. De Bestendige Deputatie stelde aan de minister van Binnenlandse Zaken voor onmiddellijk kantonale werkplaatsen op te richten te Aalter, Bevere (bij Oudenaarde), Eeklo, Kaprijke, Schorisse

en WACHTEBEKE, en gemeentelijke werkplaatsen te Sleidinge, Wetteren, Zele, Lede en Balegem. Het voorstel werd aanvaard voor de vijf eerste kantonale werkplaatsen, waaronder Wachtebeke.

Het opleidings- en verbeteringswerkhuus te WACHTEBEKE zou opgericht worden voor de gemeenten Wachtebeke, Moerbeke, Winkel, Zaffelare, Lochristi, Zelzate, Mendonk en Zeveneken. Waarom nu juist Wachtebeke gekozen werd voor al die gemeenten? Bij de keuze van de plaats van de kantonale werkplaatsen werd rekening gehouden met de afstanden die de leerlingen moesten afleggen. Financieel moesten de gemeenten bijspringen. De staatstoelagen zouden vooral gebruikt worden voor de aanschaf van weefgetouwen en het nodige gereedschap.

Behalve financiële waren er nog andere problemen voor het oprichten van die opleidingswerkhuizen: het vinden van passende lokalen en van bekwaam personeel om ze te leiden. Er moest ook rekening gehouden worden met de toestand van de bevolking, de nijverheid en de landbouw in het kanton. De regering wilde zeker zijn dat de oprichting van een werkplaats in een gemeente resultaten zou opleveren. Men moest eveneens rekening houden met de gewoonten, de aard en de vooroordelen van de arbeidersklasse. Het had geen zin werkplaatsen op te richten op plaatsen waar men nog moeite had om verbeterde methoden in te voeren. Hier moest men de tijd en het voorbeeld van anderen laten werken.

Het ging hier dus om een enorm project. De overheid wilde overal de beroepsopleiding van de arbeiders in de vlasnijverheid hervormen, wilde alles van deze nijverheid aanmoedigen en bewaren dat het levensonderhoud kon verzekeren aan de vlaswerkers en wilde dat, wat niet met voordeel kon behouden worden, vervangen door andere werktakken. De overheid wilde de opleidingswerkplaatsen zo organiseren dat de handelaars konden doen fabriceren aan maakloon en dat de uitvoermaatschappij, die hopelijk snel zou opgericht worden, de mogelijkheid zou hebben om aan alle bestellingen te voldoen. Het geheel van deze maatregelen zou de nijverheidsorganisatie in onze plattelandsgemeenten vervolledigen.

Verder inzicht in de rol van de nijverheidscomités lezen we in het jaarverslag van 1848. De comités moesten beschouwd worden als instellingen van noodhulp en liefdadigheid. In 1847 verschaften ze werk aan 17.397 spinsters en hekelaarsters, 380 andere arbeidsters, 468 wevers en 505 andere arbeiders. Dus 19.290 arbeiders uit 11.764 gezinnen. In 1846 verschaften 204 comités werk aan 36.724 arbeiders en arbeidsters van 20.300 gezinnen. In het verslag werd er wel op gewezen dat men de betoelagde comités of bedrijven moest verhinderen hun producten onder de normale prijs te ver-

kopen. Dit gebeurde daadwerkelijk en enkele jaren later gaf men toe dat de nijverheidscomités nadelig waren voor gezinnen die nog niet behoeftig waren.

Het handspinnen was nog niet helemaal verdwenen. Voor sommige toepassingen, zoals de inslagdraden van een weefsel, werd de voorkeur gegeven aan het handgesponnen garen. Voor de scheringdraden echter gebruikten de wevers nu hoofdzakelijk mechanisch gesponnen garen. Het Centrale Comité trachtte het handspinnen beter te organiseren en stuurde meesteressen-spinsters, die gevormd waren in de modelwerkplaats van Gent, naar het platteland met verbeterde werktuigen. In de werkplaatsen en in de fabrieken waar de arbeidsters in gemeenschap werkten onder een zelfde directie, kon men het handspinnen gemakkelijk organiseren. Hier bleek het voordeel van mensen samen in één ruimte te laten werken, i.p.v. verspreid over het platteland. Men wilde trachten het handspinnen te behouden. In Oost-Vlaanderen alleen al leefden 72.835 personen ervan en men moest ze bezig houden zolang men hun geen ander middel van bestaan kon verschaffen. Er moest een verandering komen in het werk van de spinsters maar men moest ze zo zacht mogelijk maken.

Veel nijverheidscomités mislukten echter, ofwel omdat ze niet de geschikte middelen gebruikten ofwel omdat hun middelen onvoldoende waren. De nijverheidscomités, die moesten afzien van het verbeteren van het industriële werk in hun gemeente, konden andere dingen doen. Ze konden aan de behoeftigen werk aanduiden, hun uitwijking of hun verplaatsing vergemakkelijken en hun gereedschappen geven. Ze speelden ook tussenpersoon tussen de werklui enerzijds en het Centraal Comité en de handelaars of fabrikanten anderzijds.

Het project van de opleidings- en verbeteringswerkhuizen liep goed. Van juni 1847 tot 31 mei 1848 had de regering de oprichting bevolen van zulke werkplaatsen in Aalter, Bevere (bij Oudenaarde), Kaprijke, Eeklo,

WACHTEBEKE, Schorisse, Balem, Lede, Sleidinge, Wetteren, Zele, Moerbeke, Zingem, Oordegem, Moorsel, Meigem, Ronse en Deinze.

Voor wat de werkhuizen van Zele en **WACHTEBEKE** betreft, was er nog niets gedaan voor hun oprichting. Deze was voorgesteld om er volgens Engelse werkwijze verpakingsdoek voor katoen te maken. Katoen werd elk jaar in enorme hoeveelheden naar België gestuurd vanuit de VS. Er was dus veel verpakingsdoek nodig. De bedoeling van België was daar een graantje van mee te pikken. Er werd een Gentse industrieel naar Engeland gestuurd om poolhoogte te nemen en die fabricage te bestuderen. Maar het bleek dat die nijverheid volledig verlaten was in Engeland en overgebracht naar Amerika. Daar werd nu het doek gemaakt aan prijzen die elke concurrentie onmogelijk maakten. Nadien is er in de jaarverslagen van de provincie geen sprake meer van Wachtebeke. Het idee van een kantonale werkplaats was opgegeven en er is nooit iets voor in de plaats gekomen. Dit was dus **EEN GEMISTE KANS VOOR WACHTEBEKE** want veel van die opleidingswerkplaatsen ontwikkelden zich later tot zelfstandige bedrijven. Bijna 120 jaar later kwam Sidmar zich vlakbij vestigen. Het heeft lang geduurd maar uiteindelijk heeft onze gemeente een voltrefter van formaat in de buurt gekregen. We varen er wel bij.

Guy Hoebeke
januari 2000

(1) Tot dan toe werkten de Vlaamse wevers met een "werpspoel". Dat was een spoel waaraan de inslagdraad verbonden was en die door de wever met de hand van de ene naar de andere kant van het stuk, dat hij aan het weven was, geworpen werd. In Engeland had men de "schietspoel" uitgevonden in de 18e eeuw. Door te trekken aan een leren riem, werd de spoel van de ene naar de andere kant "geschoten". Dit ging veel sneller dan werpen.

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Opsporing verzocht...	Wies Creve	blz. 2
Nieuws van de redactie		blz. 3
Waar stond deze handelszaak	Wies Creve	blz. 4
Staat van onze bevolking	Guy Trangez & Eddy Van Acker	blz. 5
10de Geschiedkundige Boekenbeurs		blz. 8
Toespraak OCMW-voorzitter		blz. 9
Poëzie: 'Gesloten Boek'	Sabine Hoekman	blz. 9
Over Steef Speeke	Cesar David	blz. 10
De tijd van toen...	J. van de Vijver	blz. 12
Een gemiste kans voor Wachtebeke	G. Hoebeke	blz. 13

Het Godshuis "De Mey" - 1866-1997

Foto G. Trangez 1997

heemkundige kring
oud wachtebeke

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen :

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 345 72 27
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 345 03 62
Marleen De Nys	Kerkstraat 12	9185 Wachtebeke Tel. 345 05 18
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 345 00 38

REDACTIE :

Wies Creve -
(AC)

Luc De Maesschalck -
(LDM)

Guy Hoebeke -
(GH)

Guy Trangez
(GT)

Eddy Van Acker
(EVA)

RUILDIENST :

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:
Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Mt. 7,8 :

Want een iegelijk, die zoekt, die vindt.

Waarde Heemvrienden,

De waarheid van deze bijbeltekst heb ik aan den lijve ondervonden, alleen de tijd die men aan zoeken besteedt is mij wel wat tegengevallen. Ik heb er een grenzeloze eerbied aan overgehouden voor onze schrijvers, die jaar na jaar de meest diverse onderwerpen uitdiepen in een jaarboek. Niemand zal beweren dat ik in onze Heemkring behoor tot de schare van eminente vorsers, integendeel. Door 'n toeval werd ik echter zowat genoodzaakt opzoekingen te doen naar een geheimzinnige Wachtebeekse uit een ver verleden. Amaat De Vos uit Oudenaarde, familie van Amandus De Vos, de 19e-eeuwse schrijver van het boek "Wazenaar", had opzoekingen gedaan in verband met "Wazenaar" en gezien Eksaarde binnenkort aan haar befaamde dorpsgenoot een passende hulde wil brengen, wil Amaat per se het geheim van Amandus' geheime liefde ontmaskeren. Hij kwam bij mij terecht en als voorzitter van de Heemkring moest ik hem uit de nood helpen.

Amandus De Vos uit Eksaarde beschreef in het boek "Wazenaar" zijn jeugdherinneringen. Opgemerkt om zijn scherp verstand had hij, als zoon van kleine boeren uit Eksaarde, kunnen voortstuderen door de sponsoring van enkele goeude lieden. In het leger klom hij op tot kapitein-geneesheer. Buitengepest als te vlaamsgezind verliet hij het leger en werd chirurg en schrijver. In "Wazenaar" verhaalde hij hoe hij in 1860, als universiteitsstudent terugkomend uit Gent, op de beurt (een boot die een regelmatige pendeldienst verzorgde voor goederen en passagiers van Gent naar Wachtebeke) een beeldschoon meisje had ontmoet. Uit de tekst kon men verder afleiden dat haar vader overleden was, dat zij een oudere zuster had die vrij jong was overleden en dat het meisje zelf later in het klooster was getreden, en later ook uitgetreden. Uit beleefdheid werden enkel schuilnamen genoemd zodat er weinig aanknopingspunten konden gevonden worden.

Ter stichting van de neofieten die, zoals ik, op zoek zijn naar personen en gegevens uit een ver verleden, doe ik hierna uiteen welke wegen ik gevolgd heb om "het lief" te vinden.

Vermits zij in het klooster getreden was vond ik een eerste aanknopingspunt in het lijvige boek van Drs Albert Vervaeke: "De Zusters van de Heilige Vincentius

a Paulo van Wachtebeke 1841-1991". Ik vond er 'n De Caluwe Coralie, geboren te Wachtebeke in 1845, ingetreden als Zr. Perpetua in 1863 en overleden in 1873. Gewapend met dit gegeven dan naar de bevolkingsdienst van de gemeente om de geboorteregisters na te pluizen. Daar vond ik De Caluwe Corina, geboren op 20.11.1845, dochter van Leo De Caluwe, zaakwaarnemer, en Amelia Marquenie. Verder speurend in de bevolkings-, huwelijks- en overlijdensregisters achterhaalde ik dat Leo De Caluwe geboren was 06.06.1816 en overleden 15.05.1849. Hij had twee dochters, Corina, wier overlijdensdatum anno 1873 niet te vinden was, en Theresia-Josephina, overleden 06.08.1860, oud 18 jaar. Moeder, Amelia Marquenie, was op 14.08.1850 hertrouwd met de gemeentesecretaris van Wachtebeke, Eduard van Waesberghe. Zij had van hem nog twee kinderen, Julien en Honorine Van Waesberghe. Julien werd later notaris in Lovendegem.

In de bevolkingsregisters, die bewaard worden op de zolder van het gemeentehuis, vond ik na lang zoeken Leo De Caluwe in het huis Dorp 73. In het huis stonden ingeschreven: Leo De Caluwe (doorgestreept en dus overleden), Theresia-Josephina (idem). Corina (in de randmelding: overleden 04.02.1877), Amelia Marquenie, Eduard Van Waesberghe, Julien Van Waesberghe en zijn echtgenote Henderick Emma, Honorine Van Waesberghe, nog een De Caluwe (vermoedelijk een zuster van Leo), een van Waesberghe (vermoedelijk een zuster van Eduard), en dan nog een naam die met de anderen geen verband hield, misschien een inwonende meid.

Verder speurend, ditmaal in het archief dat de Gemeente afstond aan onze Heemkring, vond ik het eigendom van De Caluwe in het register van het kadaster. Naast hem was het gemeentehuis en daarnaast notaris Bosschem. Het gemeentehuis was toen waar nu de kaaswinkel "t Fijnproevertje" is en notaris Bosschem woonde in het huis ex Dr. Hosten, thans Dr. Veerle Bruggeman. De Caluwe woonde dus in het huis naast het huidige gemeentehuis, waar tot voor kort de Cultuurdienst gevestigd was. In de verslagen van de Gemeenteraad in ons archief las ik dat secretaris Van Waesberghe om gezondheidsredenen zijn ambt had neergelegd in 1888 en dat zijn zoon Julien hem had opgevolgd. Die had later zijn ambt ter beschikking gesteld om, zoals hoger vermeld, notaris te worden in Lovendegem.

Tenslotte nog de discrepantie tussen de overlijdensdatum in het boek van Vervaeke en die in het gemeentearchief. Corina moet in 1873 uitgetreden zijn en in 1877 overleden. Van haar uittreden vond ik bevestiging in het "In Memoriam"-kader in de kapel van het klooster. Destijds heeft een moeder-overste het "In Memoriam" laten maken. Hierbij werden de namen van uitgetreden zusters niet vermeld. Nieuwsgierig ben ik in de kapel gaan neuzen en ik vond er de naam van Corina of Zuster Perpetua niet bij. Met dit alles heb ik Amaat De Vos een zeer volledig beeld kunnen geven van wat ik zou noemen "de Vlam van Wazenaar", haar familie en verdere gegevens.

Uit dit alles heb ik geleerd dat de geboorte-, huwelijks- en overlijdensregisters bij de bevolkingsdienst te vinden zijn, teruggaand tot ongeveer het jaar 1790. De bevolkingsregisters, waarin alle huizen van de gemeente met hun inwoners, zijn opgeborgen op de zolder van het gemeentehuis. Niet alles is in de loop der geschiedenis even secuur bijgehouden en een facelift zou niet misstaan. Gemeentelijke documenten van voor 1900, zoals kadaster, militie, gemeenteraadsverslagen en nog veel meer zijn te vinden en worden geordend in een speciale afdeling van onze Heemkundelokalen. Zoekers naar het verleden weten dus tot wie zij zich moeten wenden.

Wat wij nog meer zoeken, zijn familiegeschiedenissen en stambomen. Nu ons documentatiecentrum stilaan tot in de puntjes geordend geraakt, willen wij een apart item "familiekunde" ter beschikking stellen. Van langs om meer mensen zoeken immers naar de geschiedenis

van hun familie. Aanknopingspunten met reeds uitgevloide familieverbanden zijn legio. Ten behoeve van velen voelt de Heemkring zich derhalve geroepen om hierbij behulpzaam te zijn. In dit verband verzoeken wij onze leden, die reeds een geordende stamboom bezitten of met onderzoek bezig zijn, ons een exemplaar af te staan voor onze catalogoog. Of de studie slaat op Wachtebeke of zelfs ver afgelegene gebieden speelt geen rol. Genealogisch onderzoek leert immers dat de wereld piepklein is en vaak onverwachte verbanden gevonden worden in verre landen.

Wij zoeken nog meer te vinden. Op de Safarkensmarkt namelijk. Als nieuwigheid dit jaar wordt een Heer en een Mevrouw SAFAR verkozen. Uit het deelnemend publiek zal de "Orde van Steefe Speeke" speuren naar degene die het best in aangepaste kledij de ziel van de Safarkensmarkt belichaamt. In diezelfde geest worden de standhouders trouwens ook aangespoord om uitgedost in "oude" klederdracht hun stand te runnen. De stand van onze Heemkundige Kring zelf is traditiegetrouw te vinden in het "Kinderwelzijn". Aan Wachtebeekse Boterspekken zal het niet ontbreken en een ruime keuze van jaarboeken en tijdingen worden er te koop aangeboden. Reden te over dus om ons een bezoek te brengen.

Hoewel hij druk doende is met zijn verplichtingen als ondervoorzitter van het Safarkenscomité vindt u er tussen de buien door ook

de Kringvoorzitter,
Cesar David

**MET DE HEEMKUNDIGE KRING "OUD WACHTEBEKE" OP STAP...
NAAR DOORNIK OP ZATERDAG 2 SEPTEMBER 2000**

*** Programma :**

- 07.30 u. : Vertrek aan "Den Dhust", Godshuisstraat 13.
- 08.30 u. : Vertrek Gent Sint-Pieters - trein naar Doornik.
- 10.00 u. : Aankomst te Doornik. Koffie. Rondleiding met gids.
- rond 12.30 u. : Gezamenlijk middagmaal.
- 14.30 u. : Geleid bezoek aan o.a. de unieke kathedraal (schatkamer).
- rond 16.30 u. : Vrije wandeling in de stad.
- Terug naar Gent ± 18.00 u. (na gemeenschappelijk overleg).

*** Deelname in de kosten :** 1150 fr. per persoon. Daarin zijn begrepen: de treinreis, de koffie, de kosten voor gids(en) en toegangsticketten, het middagmaal (drank hierbij wordt apart aangerekend).

*** Inschrijven vóór 15 augustus 2000 door storting op rekening nr. 448-2594321-57 van Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke".**

U kunt zich ook wenden tot één der bestuursleden, die U vindt op de tweede bladzijde van de kافت van dit tijdschrift.

- WIE ER VERLEDEN JAAR BIJ WAS, DOET ZEKER OPNIEUW MEE ! -

NIEUWS VAN DE REDACTIE

- * Reclame voor onze praatherberg "Den Dhust" hoeven we echt niet meer te maken: het lokaal (met toch 33 zitplaatsen) loopt elke eerste zondag in de voormiddag meer dan vol. Toch willen we er onze leden die het nog niet weten, of die misschien ietwat drempelvrees hebben, aan herinneren dat ze "met open armen" zullen ontvangen worden. We moeten toch niet meer uitleggen waar ons lokaal gevestigd is ? (AC)
- * Over lokalen gesproken. Langzaam - het blijft tenslotte een vrijetijdsbesteding - maaër zeker, vordert het op punt stellen van zowel de materiële accommodatie als van het archief. Wij beseffen eigenlijk niet meer, na ruim één jaar, welke uitzonderlijke kans wij hier gekregen hebben. Toen wij op 2 januari van dit jaar ook nog de eigenlijke huurovereenkomst in handen kregen, dachten wij beslist terug aan de inspanningen die Burgemeester en Schepenen hebben geleverd om het verantwoordelijk bestuur zo ver te krijgen. In ons tijdschrift nr. 1 van 1999 had onze voorzitter het al over die intense samenwerking. En in zijn openingstoespraak van 4 april van dat jaar is die bezorgdheid voor het historisch en cultureel erfgoed van onze gemeente opnieuw volop in het zonnetje gezet. Laat daarover geen misverstand bestaan. (AC)
- * Terwijl we nu toch onze erkentelijkheid aan het spuien zijn: voor een niet te schatten bijdrage, in de vorm van oude boeken, tijdschriften en andere documentatie, willen we van harte bedanken: mevrouw Margriet Roets-Plaetinck, de heren Paul Scheire en Gustaaf De Smedt, en ook de heer Jozef Van de Velde die ons een partij interessante oude tijdschriften bezorgde. De heer en mevrouw Julien Beaurain-Standaert schonken ons enkele oude bezienswaardige werktuigen, waarvoor eveneens onze hartelijke dank. Last, but not least: men kan nu in ons lokaal een grote massieve houten lijst bewonderen, waarin de matches aangekondigd worden die de Wachtebeekse voetbalclub zal spelen gedurende het seizoen... 1937-1938! Die wel heel speciale gift danken wij aan de heer en mevrouw Kamiel Van Laere-Lisette Fermont. Het ware prettig indien iemand ons nog een foto van deze pioniersclub kon bezorgen. Wij zouden hem met plezier in ons ledenblad afdrukken.
- Ons medelid Michel Vervaeat, alias Michel van Fons van de Pruis, die ons (vanuit Kapellen!) elke eerste zondag komt opzoeken, vond een heel oud mooi kadertje in de trant van "God ziet mij...", dat hij, bijna vanzelfsprekend voor hem, zomaar aan de Kring schonk. Maar ook met de pen (eigenlijk: met de schrijfmachine) is hij actief: lees maar zijn fel gesmaakte ironische artikeltjes over het Meetjesland in dit tijdschrift. Doe zo voort, Michel, en van harte dank!
- De heer en mevrouw André en Erna Masson-De Geeter verdienen wel een heel bijzondere pluim: toen we in nesten zaten met glazen deuren en panelen in ons nog op te bouwen "museum", sprongen zij "zomaar" in de bres. Wij moeten voor de firma geen reclame maken, maar het is... specialistenwerk! Een hele bos pluimen, Erna en André! (AC)
- * Wij kregen een telefoontje van ons (reeds jarenlang trouw) medelid Hector De Decker (Krijgsgasthuisstraat 76 te Gent). Die is het helemaal niet eens met onze voorzitter, als die op bladzijde 10 van ons eerste nummer van dit jaar 2000 schrijft dat onze fameuze "Steepe Speeke" eigenlijk Stefanie De Caluwé heette. Haar man, zegt Hector, was Victor De Decker, de broer van mijn vader. Dus was Steefe de tante van Hector, en dan zal hij het toch wel weten zeker... dat haar achternaam Van Durme was! Stefanie De Caluwé was niemand anders dan de eveneens legendarische "Steefken Sette"! (AC)

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

HUWELIJKEN

van 1 januari tot 31 mei 2000

12/02/2000

Gilbert VERHOENE °Gent 17/03/1952
zoon van Armandus en van Anna Verslycke van St.-Kruis-Winkel

X Susan THOMAES °Hoofdplaat (NL) 22/08/1961
dochter van Frits en van Louisa Noë van Hoofdplaat

12/05/2000

Didier DE WILDE °Gent 30/09/1968
zoon van Jacques (†) en van Marie-Jeanne Verheue uit Wachtebeke

X Els WILLAERT °Gent 10/01/1974
dochter van Maurits (Gent) en van Lutgarde Nimmegeers van Wachtebeke

26/05/2000

Gilbertus KESTELEYN °Zelee 29/04/1934
zoon van Alphonsus(†) en van Margaretha De Baere(†) van Ukkel

X Melda VAN DE MOERE °Assenede 19/01/1940
dochter van Cyriel(†) en van Elisabeth Nelen(†)

27/05/2000

Mario DE VOS °Zelzate 22/07/1974
zoon van Marnix en van Marleen De Koeyer

X Bianca VAN LAEKE °Gent 31/10/1975
dochter van Jacob en van Rosita Plovyt

OVERLIJDENS

van 1 januari tot 31 mei 2000

Clemens Eduardus GERRES °Wachtebeke 07/12/1908
Godshuisstraat 13 †Wachtebeke 04/01/2000
echtgenoot Maria Van der Jeugd

René WILLEMS °Overslag (NL) 26/09/1912
Overslagdijk 17 †Wachtebeke 05/01/2000
echtgenoot Germana Maria De Buck

Irma CLAES °Ertvelde 21/11/1907
Meersstraat 31 †Wachtebeke 03/01/2000
weduwe Gaston Delsaert

Gustaaf Emiel DE MEULENAERE °Zelzate 16/11/1940
Langelede 52 †Wachtebeke 07/01/2000
echtgenoot Licette De Block

Eleonora Maria VAN DER LINDEN °Eeklo 28/10/1920
Meersstraat 31 †Wachtebeke 10/01/2000
weduwe Remi Windey en Karel Terny

Evarist VAN NIEUWENHUYZE °Zelzate 09/01/1949
Langelede 142/A †Gent 29/12/1999
echtgenoot Irène De Roover

Ivan MENEVE °Zelzate 19/10/1935
Cornilstraat 36 †Gent 09/01/2000
echtgenoot José Rypens

Cyriel L'ECLUSE °Mishawaka (USA) 11/11/1923
Stationsstraat 38 †Gent 09/01/2000
echtgenoot Maria Tshuwik

Maria Louisa DE BUYSSCHER °Moerbeke 07/05/1921
Weide 1 †Gent 15/01/2000
weduwe Maurice Ballegeer

Elodia Victorina STEENBEKE °Sint-Kruis-Winkel 06/12/1902
Meersstraat 31 †Wachtebeke 21/01/2000

Weduwe Honoré Hamerlinck Mathilde VANDOORSSLAER Meersstraat 31 weduwe Theofiel Verplancke	°Moerbeke-Waas †Wachtebeke	11/07/1913 22/01/2000
Sidonie VAN DE WALLE Godshuisstraat 13 weduwe Petrus Ceulemans	°Ede (NL) †Wachtebeke	28/08/1916 26/01/2000
Martha AUDENAERT Molenhoek 47 weduwe Gustaaf Gysel	°Overslag (NL) †Wachtebeke	22/02/1908 07/02/2000
Maria Joanna PLATINCK Meersstraat 31	°Sinaai †Wachtebeke	17/08/1921 23/01/2000
Joanna DE DECKER Walderdonk 54 weduwe Victor Pieters	°Wachtebeke †Gent	01/12/1910 25/01/2000
Julia Margareta VERWEEN Meersstraat 31 weduwe Francies Emiel De Grootte	°Oostakker †Wachtebeke	10/11/1917 14/02/2000
Roger SMET Meersstraat 31 echtgenoot Elza Coquet	°Sint-Niklaas †Wachtebeke	13/09/1922 15/02/2000
Ernest VAN KERCKHOVE Reepstraat 1 echtgenoot Bertha Crève	°Sint-Kruis-Winkel †Wachtebeke	22/07/1909 15/02/2000
Emilie Sophia DE KERPEL Molenhoek 67 echtgenote Victor Coene	°Eksaarde †Wachtebeke	22/03/1929 18/02/2000
Richard DE BRAUWER Godshuisstraat 13 weduwnaar Rachel De Vos	°Overslag (NL) †Wachtebeke	18/11/1915 22/02/2000
Victor Joseph SPRUYT Ramonshoek 24 echtgenoot Maria De Mul	°Zaffelare †Wachtebeke	13/12/1915 27/02/2000
Marcel KOEKE Ten Edestr. 94/Nazareth echtgenoot Denise Van der Haegen	°Volkegem †Wachtebeke	28/02/1919 24/02/2000
Urbanie Madeleine INGELS Godshuisstraat 13 weduwe René Joseph Creve	°Moerbeke-Waas †Wachtebeke	13/11/1920 26/02/2000
Theophiel VERPLANCKE Kerkstraat 43 weduwnaar Marguerite Maria Sys	°Wachtebeke †Gent	03/01/1918 22/02/2000
Lucien WILLEMS Stationsstraat 163 echtgenoot Maria Delaruelle	°Wachtebeke †Gent	17/05/1928 22/02/2000
Albert Petrus DE MEY Meersstraat 45 echtgenoot Bertha Verplancke	°Wachtebeke †Wachtebeke	07/08/1915 05/03/2000
Irma Hermina DE CRAENE Smishoek 4 weduwe Aimé Baele	°Zelzate †Gent	29/11/1917 02/03/2000
Joannes BEIRENS Meersstraat 72 weduwnaar Melanie De Beule	°Zelee †Wachtebeke	03/11/1921 25/03/2000
Hendrik DE POORTER Nachttegaalstraat 31 echtgenoot Jeanine Willems	°Ronsele †Gent	07/11/1922 20/03/2000
Richard VERBEELT Meersstraat 58 echtgenoot Elza Noët	°Zaffelare †Gent	23/08/1917 23/03/2000

Magdalena Maria POPPE Meersstraat 31 Weduwe August Creve	°Wachtebeke †Wachtebeke	10/07/1907 03/04/2000
Margaretha VAN DEN BULCKE Godshuisstraat 13 weduwe Florent Heesakkers	°Evergem †Gent	31/03/1919 25/03/2000
René DE WAELE Meersstraat 31 ongetrouwd	°Zelzate †Wachtebeke	07/09/1924 06/04/2000
Maurice HAES Langelede 158 uit de echt gescheiden	°Evergem †Gent	12/02/1937 02/04/2000
Maurice VAN BOCKSTAL Stationsstraat 1 echtgenoot Marie José Staelens	°Zeveneken †Gent	30/07/1928 08/04/2000
Margaretha DE KERPEL Godshuisstraat 13 echtgenote Marcel Ongenaë	°Eksaarde †Wachtebeke	05/01/1922 17/04/2000
Camillus VAN DER VELPEN Reepstraat 8 echtgenoot Louisa Van Laar	°Sint-Kruis-Winkel †Gent	28/08/1914 28/03/2000
Adriana DE BUCK Meersstraat 31 weduwe Raymond De Caluwé	°Sint-Kruis-Winkel †Wachtebeke	08/07/1910 26/04/2000
Yvonna DROESBEKE Meersstraat 31 weduwe Eduard De Mey	°Zelzate †Wachtebeke	21/04/1912 30/04/2000
Camille HAEMERS Vieruitersten 24 echtgenoot Irma Acke	°Embourg †Gent	13/01/1911 17/04/2000
Juliana Leontina VLAEMINCK Dorp 25	°Gent †Wachtebeke	14/09/1909 01/05/2000
Gabrielle BLONDEL Overslagdijk 4 weduwe Cesar Lippens	°Moerbeke-Waas †Gent	26/07/1914 21/04/2000
Rachel Margarteha BOGAERT Overslag 55 weduwe Renaat Van Nieuwenhuyze	°Wachtebeke †Wachtebeke	21/10/1925 13/05/2000
Constant Rudolf GAUWE Lindestraat 18 echtgenoot Livina Van den Broecke	°Wachtebeke †Lokeren	08/08/1913 17/05/2000
René DE SMET Reepstraat 4 weduwnaar Olga De Buck	°Wachtebeke †Wachtebeke	08/11/1914 18/05/2000
Daniël Albert PIERO Zwaluwlaan 62A ongetrouwd	°Zottegem †Wachtebeke	11/11/1946 25/05/2000
Etienne COONE Kievitstraat 4 uit de echt gescheiden	°Zelzate †Wachtebeke	17/11/1940 29/05/2000
Bertha DE BLOCK Godshuisstraat 13 weduwe Seraphinus Van Hamme	°Gent †Wachtebeke	12/05/1915 30/05/2000
Germaine VAN HULLE Meersstraat 31 weduwe Andreas De Meyer	°Mariakerke †Gent	25/06/1908 23/05/2000

RESULTAAT VAN ONZE OPSPORINGEN...

* De foto van de Ramonshoekschool 1920 die wij in ons nummer 3 van onze 26e jaargang (1999) publiceerden, heeft enige reactie uitgelokt.

Ons medelid, mevrouw Rozina Adam, die in de Achterhoek nummer 2 woont, wist ons te vertellen dat de schooljuffrouw, links op de foto, "Juffrouw Steel" was, die toen nota bene op ditzelfde adres woonde. Zij had nog een broer, woonachtig in dezelfde straat, op nummer 7.

In 1930 werd het huis nummer 2 aangekocht door Rozina's grootvader langs moederszijde, Aloïs Rombaut. Zijn dochter Alice, de moeder dus van Rozina, prijkt op de foto als vierde van rechts op de eerste rechtstaande rij, dus als derde rechts van het H.-Hartbeeld.

Nog steeds volgens mevrouw Adam zou de tweede van links op de bovenste rij René Creve zijn. (AC)

* En nu de foto op bladzijde 2 van ons nummer 1 van deze lopende jaargang. Ons medelid Gerard Van de Winckel, ook mijn wapenbroeder bij de Grenadiers in reeds lang vervlogen tijden, gaf mij hierbij een nogal uitgebreid commentaar.

Het gaat hier namelijk over de feestwagen van de wijk Kalve, zoals wij al konden vermoeden, en wel bij de feesten bij het einde van de oorlog, in 1945, door sommigen ook wel de "Bevrijdingsfeesten" genoemd, hoewel de eigenlijke bevrijding van Wachtebeke al plaats had gevonden op 16 september 1944.

De twee paarden werden ter beschikking gesteld door Arthur De Caluwé van Kalve. Gerard weet niet te zeggen wie op het paard links zit, maar dat rechts wordt bereden door Hubert De Caluwé, oudste zoon van Arthur. Gerard zelf is te zien als tweede rechts naast de boom, maar hij kan er niet aan uit wie rechts van hem en net onder hem stond (met het hoofd tot aan zijn schouder).

Op de bovenste rij zien we van links naar rechts: Raymond Van Schoote, Julien De Letter, twee onbekenden, Gerard Van Loo en Gerard Colman.

Onderaan hebben we: René Poppe, Michel De Letter, ?, dan René Roets, Gustaaf L'Ecluse, Jozef Van de Winckel, Maurice Van de Voorde, Emiel Roets, daarnaast twee onbekende koppen boven elkaar, en dan twee speelvogels: René Van Poucke op de schouders van Gustaaf Temmerman. Gerard herkent de man niet meer die daar helemaal rechts op zijn dooie gemak zit ! (AC)

SAFARKESMARKT!

Ter gelegenheid van de Safarkesmarkt op zondag 13 augustus zullen de lokalen en het praatcafé "Den Dhust" open zijn vanaf 14 uur tot ...

OPSPORING VERZOCHT...

Op de laatste bladzijde (217) van ons jaarboek 1999 - nr. 32, staat een groepsfoto van Wachtebeekse studenten uit 1927 afgedrukt. Iedereen herkent daarop onmiddellijk de latere onderwijzers en schoolhoofden, respectievelijk van de Gemeenteschool en van de Langeledeschool, meester Oscar Galens en meester Omer Hérie.

Wie van onze lezers bezorgt ons namen van de andere geportretteerden? En ook de naam van de priester die in het midden zetelt? Dank bij voorbaat! (AC)

WACHTEBEEKSE STRAATNAMEN

In de loop van de maand januari werd door het bestuur van de Heemkundige Kring een brief gericht aan het gemeentebestuur in verband met de naamgeving van nieuw aangelegde of eventueel in de toekomst aan te leggen straten. Dit is immers een vrij recent onderwerp (de Reepstraat) en zelfs nog steeds actueel (uitbreiding van de Warandewijk). Het bestuur was van oordeel dat het in dit verband een positieve bijdrage kon leveren.

Helaas hebben wij tot op de dag van vandaag - we schrijven eind juni - nog geen reactie van de kant van het gemeentebestuur mogen ontvangen. Mocht dit eventueel toch nog het geval zijn dan zullen wij niet nalaten onze leden daarvan op de hoogte te brengen. In elk geval, in afwachting, hierna de tekst van onze brief.

**Aan de Heer Burgemeester
en de Heren Schepenen
van de gemeente Wachtebeke**

Wachtebeke, 12 01 2000

Het zal velen onder ons bekend zijn dat Wachtebeke een schat aan oude plaatsnamen bezit. Denken we maar aan de Bockstallen, den D'Hust, 't Betje, de Bijloke,... Allemaal toponiemen welke enkele decennia geleden nog volop in zwang waren.

Helaas dreigen vele van deze namen in de vergetelheid te verdwijnen. Zijn de bovengenoemde misschien nog wel bekend, dan is dit veel minder het geval voor Hetselaer, Vyantstraatje, de Biesbilk,... en zo kunnen we nog wel even doorgaan. Voor de meeste van de talrijke inwijkelingen welke sedert de jaren zestig in Wachtebeke hun intrek hebben genomen moeten al deze namen volstrekt onbekend zijn.

De Heemkundige Kring heeft in het verleden reeds pogingen gedaan om dit verdwijnen tegen te gaan. We kunnen hierbij verwijzen naar het jaarboek van 1975 : "Bijdrage tot de Toponymie van Wachtebeke", opgesteld door Erik De Smet, dat tientallen interessante benamingen bevat. De locatie ervan is terug te vinden in het jaarboek 1989 : "Langs Wachtebeekse wegen. Een heemkundige wandeling anno 1662". Dit jaarboek, samengesteld door Werner De Coninck, is gebaseerd op een originele atlas uit de achttiende eeuw welke helaas uit het oud gemeentearchief verdwenen is.

Het siert de gemeente Wachtebeke dat diverse straatnamen verwijzen naar deze oude toponiemen. Schoteveldstraat is daar een uitstekend voorbeeld van. De Heemkundige Kring stelt dan ook voor dit beleid in de toekomst verder te zetten en, indien de gelegenheid zich voordoet, enkele nieuwe straten te benoemen rekening houdend met ons heemkundig erfgoed. De Heemkundige Kring is steeds bereid daaraan de nodige medewerking te verlenen. In afwachting van uw antwoord tekenen wij,

Met alle hoogachting,

[getekend]

Luc. De Maesschalck
Secretaris "Oud Wachtebeke"

Cesar David
Voorzitter "Oud Wachtebeke"

EEN STREEK TE VER OF RARE STREKEN!

Wij hebben het al dikwijls gehoord: "België is een verrassend land, soms zacht, soms hard!".

Intussen weten wij ook dat niet alleen kazen ons verbazen, zelfs de bazen (in dit geval de overheid)!

Inderdaad, in het prachtige boek "Oost-Vlaanderen, vakantieboek 2000" is de toeristische dienst van Oost-Vlaanderen verdwaald geraakt. Op de kaart van de provincie, met de indeling van de verschillende streken (pag. 5), is bij het drukken de gemeente Wachtebeke in het Waasland "gedrukt"!

Op pagina 41 wordt bovendien het Domein Puyenbroeck bij de rubriek Waasland "gedropt". Van de unieke Vierschaar die Wachtebeke rijk is, geen spoor. Niet toeristisch genoeg?!

De eerste indruk die men krijgt is, dat de provincie blijkbaar niet weet in welke streek haar gemeenten liggen.

Enkele jaren geleden werd een intense briefwisseling gevoerd met een uitgeverij die dezelfde fout meermaals maakte bij inlichtingen over Wachtebeke. Een verklaring van het College van Burgemeester en Schepenen, waarin bevestigd werd dat Wachtebeke tot het Meetjesland behoort, bracht stilte rond dit twistpunt.

Men stelt zich dan wel vragen: waar haalt men het? hoe komt men eraan? waarom zo een blunder???

Dan maar op inlichtingen uit.

Wat men dan te horen krijgt doet de verbazing verder reiken dan de kazen.

De twee markantste geruchten zijn de volgende:

- 1) VVV Wachtebeke is niet aangesloten bij VVV Meetjesland in Eeklo, maar wel bij VVV Waasland! Dit is meer dan een gerucht!!
- 2) "Waaslanders" zouden een dikke vinger in de pap hebben bij het beheer van het Domein Puyenbroeck?! Moet daar de reden gezocht worden voor een soort "gebiedsroof"? De publicatie in een blad van een officiële instantie zou als een soort "officialisering" dienen voor de streekwijziging. Het valt heel wat moeilijker om dit laatste te geloven. Zelfs indien de Hottentotten het voor het zeggen zouden hebben in het bestuur van Puyenbroeck, geeft hun dat geen enkel recht om structurele veranderingen aan te brengen aan de grenzen van België, van Vlaanderen, van de gemeenten, zelfs niet van de streken.

Om aan die polemiek een einde te stellen is er maar

één mogelijkheid: de Provincie kan en moet als goede huisvader voor zijn kinderen (de gemeenten), eventueel met steun van de Heemkundige Kring en het Gemeentebestuur, orde op zaken stellen om de gemeente Wachtebeke terug in haar "thuisland" te brengen.

Een erratum in het voormelde boek zou al een eerste stap in de goede richting zijn. Voor de schoolgaande jeugd zou dan aan de verwarring een einde komen: in de school hebben ze geleerd dat Wachtebeke in het Meetjesland ligt, terwijl in een uitgave van een officiële instelling Wachtebeke verkeerdelijk in het Waasland is gedropt!

Wordt hopelijk vervolgd.

* * *

1e Vervolg op de "Streek"-roman.

Het geduldig wachten op een reactie van de Provincie werd langs Bestendig Afgevaardigde, de heer G. De Padt, beloond.

In een schrijven werd, zowel bij de aanhef als op het einde, toegegeven dat Wachtebeke toch bij het Meetjesland behoort. Zelfs de toegezonden documenten werden als evident ervaren. Maar... ondanks dat zal Wachtebeke toch nog verder gepromoot worden als... Waasland! Begrijpe wie kan!

Waarom nu alleen Wachtebeke, als Meetjesland-gemeente, deze "eer" te beurt valt, weet niemand. Een van de onbegrijpbare redenen is de doodoener dat VVV Wachtebeke aangesloten is bij VVV Waasland en niet bij VVV Meetjesland! Nogmaals, begrijpe wie kan!

Blijkbaar is destijds bij die "ongerijmdheid" niet stil gestaan. Men heeft dat niet alleen klakkeloos aangenomen, maar men gebruikt die blunder nu wel om een andere foutieve inlichting te "verrechtvaardigen" en te bestendigen.

De folders in kwestie hebben zeker veel geld (van de belastingbetaler) gekost en moeten waarschijnlijk nog vele jaren meegaan. Nochtans, om te voorkomen de voorraad naar het "oud papier" te moeten verwijzen, zou een erratum bij de betwiste bladzijde(n) een praktische en vooral eervolle uitweg bieden. Daarom blijven we hopen.

Wordt waarschijnlijk nog vervolgd.

* * *

2e Vervolg van de "Streek"-roman.

In de viertalige brochure "Noord Oost-Vlaanderen", uitgegeven door Toerisme Oost-Vlaanderen, worden zowel het Meetjesland als het Land van Waas onder de loep genomen.

Dat die loep geen zuivere kijk gaf, blijkt uit het volgende:

In het eerste gedeelte van de brochure komt het Meetjesland aan bod (blz. 2 tot en met 8). Dit deel wordt besloten met de beschrijving van de twee provinciale domeinen "Het Leen" (Eeklo) en "Puyenbroeck" (Wachtebeke). Zij worden dus beide in het Meetjesland gesitueerd, dus ook Puyenbroeck!!

In het tweede deel van de brochure (vanaf blz. 9) komt het Waasland aan de beurt. En wat zien we op blz. 10: Wachtebeke wordt, met een foto van Overledebrug over de Moervaart, in het Waasland geplaatst!

Eigenaardig: Puyenbroeck, op grondgebied Wachtebeke, ligt in het Meetjesland, terwijl Wachtebeke zelf in het Waasland wordt gesitueerd. Het is alsof Puyenbroeck (Meetjesland) een enclave is in het vermeende Waasland. Een soort Baarle-Nassau?! Wie helpt de "verdwaalden" op de goede streek-weg?

Nog een verontrustende vaststelling: op de laatste bladzijde van de omslag staat te lezen: "Deze brochure kwam tot stand in samenwerking met de gemeentebesturen van de regio's Meetjesland en Land van Waas". Nu weten we waar de adder onder het gras zit!

Michel van Fons van de Pruis.

[Plaatsgebrek belet ons de briefwisseling naar de heer Gedeputeerde De Padt, zowel die vanwege de Dienst Toerisme Oost-Vlaanderen als die van ons medelid Michel Vervae, in dit nummer te publiceren. Zij is nochtans uitermate savouereus, en zal - met Michel's welnemen - zeker nog een plaats vinden in onze volgende uitgave. (AC)]

DE KLAS VAN MEESTER JOS. DEWAELE IN 1939 (4de Graad)

Links, staande : Hoofdonderwijzer Jozef Dewaele, toen 47 jaar oud (geboren te Moerbeke op 19/03/1892). Toen wij dit natrokken ontdekten wij dat zijn eerste voornaam eigenlijk Emile was.

Telkens van links naar rechts,

op de eerste rij : Gustaaf Poppe - Gustaaf Naudts (†) - Jozef Verwilghen (met bordje) - Hubert Celie (†) - Urbain de Caluwé.

op de tweede rij : (Gaston ?) Verplancke - Frans Buysse (†) - Raymond De Bruyne (†) - Valère Vervae (†) - Roger Callebaut (†) - Victor Clemminck - Roger De Mee - Robert Verplancke.

bovenaan : René De Coninck - Hubert Van Heirsele - Alfons De Mey - Maurice Geldof - René Van de Voorde (†) - Michel Brys (†) - Raymond Roets.

TEN HUIZE VAN JULIEN SPIESSENS

Vrijdag 19 november 1999. We waren te gast bij Julien in de Kerkstraat 1E. Hij werd geboren te Overslag (Zeeland) en groeide op in een gezin van vijf kinderen. Kort nadat hij het levenslicht zag verhuisde de familie naar Overslagdorp waar zijn vader een bakkerijtje runde, niet voor lang echter, want wegens gezondheidsredenen moest hij ermee stoppen en verhuisden ze naar de Palingstraat.

In 1948 overleed Leonard Spiessens, grootvader van Julien. Zijn ouders namen diens café "De Palingvrienden" over. Later ruilden ze van woning met Camiel Noët in de Bovenhoek.

Na de kleuterklassen liep hij school bij madame Dierick, meester Redant en meester Gysel.

In 1945 ging hij werken in een Gentse spinnerij.

Op 1 februari 1950 werd hij opgeroepen als milicien naar Leopoldsburg voor drie dagen. Vandaar naar Turnhout voor zes weken. Vervolgens naar Doornik eveneens voor zes weken, en daarna naar het vliegveld van Evere.

In 1951 werd hij belast met 'het opdienen' in de mess van de onderofficieren bij de luchtmacht en korte tijd nadien werd hij hulpkok in de keuken.

Als militair heeft hij zowat het ganse land afgereisd, ook diverse plaatsen in Duitsland. Hij kan het allemaal lang en breed uitsmeren tot in de kleinste details, want Julien is een vlotte verteller.

Uiteindelijk werd hij aangeduid als kok en hiervoor kreeg hij een degelijke opleiding in de kokscholen van Tervuren, Leuven en Luik. Toen zijn militaire dienst bijna om was en hij reeds lonkte naar het burgerleven kwam het ontstellend bericht dat de diensttijd van twaalf naar achttien maanden gebracht werd. Van tegenslag gesproken.

Zijn overste, Raymond De Bruyne, ook een Wachtebekenaar, gaf hem de raad 'bij te tekenen' in het leger voor een termijn van drie jaar. Na wat aarzelen deed hij dat toch en financieel werd het hem een flink stuk voordeliger. Direct werd hij overgeplaatst naar de kokschoon van Tervuren.

Na verloop van tijd kwam de grote verrassing. Hij werd, samen met een paar collega's, aangeworven als kok op het troepentransportschip KAMINA, dat telkens 350 paracommando's heen en terug bracht naar de opleidingsbasis Kamina in Congo, plaats waar hij een jaar werkzaam was in de keuken.

Zo'n overvaart duurde ongeveer vijftien dagen. Op woensdag 15 september om 9.15 uur vertrokken ze te Oostende en het was de muziekkapel van de zeemacht die hen 'uit' blies. Langzaam vaarde het schip langs de pier waar de familieleden stonden. Zo'n afscheid is ontroerend. Er wordt geroepen en gewuifd naar de achterblijvende familie en vrienden. Er wordt ook geweend. Een zeereis kan aantrekkelijk lijken maar de stormen kunnen vervelende spelbrekers zijn. Op zondag 18 september vaarden ze door de Golf van Gascogne. Op 29 september passeerden ze de evenaar waar ze gezegend werden met een onvergetelijke

'doop'. Begin oktober ankerden ze in de Congostroom. Van hieruit werden ze met kleine motorboten aan wal gebracht in Kitona en van daar uit op transport gezet naar Leopoldstad voor een verblijf van tien dagen. Vervolgens werden ze per vliegtuig naar de opleidingsbasis Kamina gebracht.

Tijdens zijn verblijf aldaar kocht Julien een tweedehandse auto. Ter gelegenheid van een paar vrije dagen besloot hij met een paar makkers een tocht te maken door de brousse. Na een honderdtal kilometer reden ze over een diepe kuil en botsten ze op een grote steen die de benzinetank beschadigde. Ja, de brandstof druppelde in het roodbruine zand. Wat nu? Terugkeren of verder rijden? Pientere kerels. Ze hadden mondvoorraad voor enkele dagen en met smeerkaas van "La vache qui rit" hebben ze het lek dichtgesmeerd en konden ze de reis verder zetten.

Na een jaar verblijf in Congo kwam hij terug naar de heimat. Hij klopte 22 jaar militaire dienst en begon daarna aan een burgerloopbaan te Gent in het restaurant UCO, destijds een burelencomplex met twee grote eetgelegenheden, een voor de bedienden en een voor de klanten. Dit laatste werd vaak bezocht door zakenlui uit het buitenland.

Julien was verantwoordelijk voor de keuken en beschikte hiervoor over zestien medewerkers voor hulp in de keuken en het opdienen. Alles moest op perfecte wijze worden klaargemaakt. Het was een moederskeuken zegt hij zelf, de aardappelen werden nog met de hand geschild. Op de bovenste verdieping van de building huisde baron Brau, die had de supervisie over het ganse complex.

Na vijftien jaar ging Julien met brugpensioen en vestigde zich te Zelzate. Sinds 1997 woont hij te Wachtebeke.

Maurits Migom.

AANHECHTING OVERSLAG BIJ WACHTEBEKE

Napluzen van de oude archieven van onze gemeente geeft nu en dan wel eens een prettige verrassing, tenminste toch voor de opsteller van de inventaris. Zo vonden we in het boek "Briefwisseling 7 april 1814 tot 22 mei 1817" een brief van 31 december 1814 over het aanhechten van Overslag aan Wachtebeke. Napoleon was nog niet lang verslagen en de Vrede van Wenen van 1815 was nog niet gesloten. Dit was dus wel een heel vroege brief in de Hollandse Tijd wat onze gemeente betreft. De tekst luidt als volgt:

Den Meijer der commune van Wachtebeke, agtervolgende het acusé van syn K: H den Prins van Oragnie-Nassau indaeten 19 october laestleden bij welke gestatueert is dat het deel van de commune den Overslag gelegen op Belgen Land geincorporeerd is aen de commune van Wachtebeke. Uyt crachte van dese dispositien zullen d'inwoonders van het gezeyde gedeelte van den Overslag, onderhevig syn aen de Burgerlijke Lasten, en verders te regte ende te wette zijn, gelijk de gone van Wachtebeke. Daerom, den Meijer inviteerd en desnoods ordonneert de genoemde inwoonders van dit gedeelte van Wachtebeke, voortijds Overslag, sig exactelijk te conformeren aen alle policiale ordonnantien en reglementen de gone van zynen t'wege zullen geemaneerd worden, mitsgaders exactelijk ter meijereije te comen doen de déclarations relatief tot den Etat Civil als van sterften, geboorten en trouwen, dit alles oppen als bij de wetten voorgeschreven. Ende op dat niemand van deze, cause van ignoratie zoude konnen pretexteren sal het gepubliceerd ende g'afficheerd worden op het gehuchte van het genoemde gedeelte van den Overslag commune van Wachtebeke.

Gedaen ter Meijereije desen 31. december 1814.

In meer verstaanbaar Nederlands:

De meier (ook schout, baljuw; een soort commissaris) van de gemeente Wachtebeke, gevolg gevend aan het bericht van zijne Koninklijke Hoogheid, de prins van Oranje-Nassau, op datum van 19 oktober laatstleden, bij hetwelke verordend werd dat het deel van de gemeente Overslag, gelegen op Belgisch grondgebied, opgenomen wordt in de gemeente Wachtebeke. Krachtens deze beschikkingen zullen de inwoners van het vernoemde deel van Overslag onderworpen zijn aan de Burgerlijke Lasten en verder gerechtelijk en wettelijk gelijk zijn aan die van Wachtebeke. Daarom verzoekt en desnoods gebiedt de meier de genoemde inwoners van dit gedeelte van Wachtebeke, voortijds Overslag, zich volledig te voegen naar alle politieverordeningen en reglementen die door hem zullen uitgevaardigd worden, en eveneens in de meierij nauwkeu-

rig de verklaringen te komen doen met betrekking tot de burgerlijke staat, zoals overlijdens, geboorten en huwelijken, dit alles zoals door de wet voorgeschreven. En opdat niemand zou kunnen beweren hiervan niet op de hoogte te zijn, zal het (bericht) gepubliceerd en uitgehangen worden op het gehucht van het genoemde deel van Overslag, gemeente Wachtebeke.

Gedaan ter Meierij, de 31e december 1814.

Blijkbaar beschouwde men Overslag in de Franse Tijd als één geheel. Het is wel duidelijk dat men in de Hollandse Tijd België en Nederland als twee afzonderlijke landen bleef beschouwen. In plaats van van de Nederlandse en de Belgische Overslag één gemeente te maken, verkoos men de grens midden door de kleine gemeente te laten blijven lopen. In alle geval was dit wel een zegen voor de smokkelaars en voor de vele soldaten die, in de Eerste Wereldoorlog, bij de terugtocht uit Antwerpen daar over de grens liepen en zo ontsnapten aan een krijgsgevangenschap in Duitsland. Langs de andere kant werd Overslag zo de kans ontnomen zich te ontwikkelen tot een afzonderlijke gemeente.

Guy Hoebeke
22 januari 2000

TWILIGHT ZONE

*tussen zwerftocht en huis
ergens langs een kronkelig pad
wanhopig zoeken
naar de plek
tussen huis en thuis*

*tussen verleden en heden
waar niemand durft te komen
rondswalen
in de schemerzone
tussen heden en toekomst*

*tussen zwijgen en woorden
in het stille wonder
verkennen
de lettergrepen van het verhaal
tussen woorden en vertellen*

*tussen overleven en Leven
waarover niemand vragen stelt
vertrouwen
in de mystieke kracht
tussen Leven en Beleven*

Sabine Hoekman

SEPTEMBER 1944

BEVRIJDING OOSTZIJDE KANAAL GENT - TERNEUZEN van 11 tot 20 september 1944

Op 6 september 1944 waren de Britten aangekomen in Gent en in de streek Gent - Lokeren - Sint-Niklaas, en alles was onder Britse controle op 9 september. Op maandag 11 september werden de Britten afgelost door de 1e Poolse Pantserdivisie onder generaal Maczek.

Op 11 september werd Lokeren definitief bevrijd, Sint-Niklaas op 12 september en de plaatsen Stekene en De Trompe (tot de Gentse Vaart) plus Sint-Gillis-Waas op 14 september.

Op 15 september gaf generaal St. Maczek bevel een groepering onder kolonel Dec te Gent te laten, die zou bestaan uit het 24e Regiment Ulanen, het 8e Bataljon Jagers, de 2e Groep gemotoriseerde veldartillerie en een groep anti-tankartillerie, met opdracht Gent te beschermen.

Deze afgescheiden afdeling, die in Gent was achtergelaten, vervult moedig haar plicht. Het 24e Regiment Ulanen overrompelt door een drieste uitval op 16 september de zware Duitse artillerie met 280 en 170 mm. kanonnen, die tot op die dag op de stad hadden gebeukt.

Op 15 september werden nog respectievelijk Evergem en Sleidinge bevrijd, Ertvelde op 16 september. De rest van de 3e Brigade Jagers, versterkt met het 10e Regiment Dragoniers en het 10e Jagers te Paard, gesteund door de rest van de divisie-artillerie en de Genie, moest in de streek Sint-Pauwels - Stekene - De Trompe geconcentreerd worden om vanaf 16 september naar Oost-Zeeuws-Vlaanderen op te rukken tot de Schelde tussen Terneuzen en Walsoorden.

Het Axel-Hulstkanaal was een zeer belangrijke waterhindernis om reden van de grote oppervlakte onder water gezette gebieden ten zuiden van Axel. Bovendien hadden de Duitsers zeer sterke weerstandsnesten ingericht, voornamelijk tussen de Oudenburgse Sluis en Hazelarenhoek (1 km. noordoost van Zuiddorpe), en verder oostwaarts ter hoogte van de oude forten Sint-Jozef, Sint-Jacob, Sint-Livinus, Sint-Nicolaas. Dit was ook het geval voor de linie Sas van Gent - Westdorpe - Axel die van groot belang was als verbindingsweg tussen west- en oostzijde van het kanaal tot het opblazen van de bruggen te Sas van Gent op 19 september.

De weerstandsnesten werden opgericht of betrokken door manschappen die van de meer zuidelijke linies Moervaart en Gentse Vaart konden teruggetrokken worden, en wel op 14 en 15 september.

In de streek van Moerbeke - Wachtebeke doorzochten de Duitsers op 14 en 15 september meerdere huizen om er zoveel mogelijk fietsen en karren in beslag te nemen met het oog op de aftocht naar Zeeuws-Vlaanderen. Gedurende de nacht van de 15e trokken ze bijna ongemerkt naar Axel toe. Achter hen lieten ze de gesprongen bruggen op de Moervaart en Gentse Vaart, na ook alle

overgangen over de Langelede te hebben vernield.

De Poolse bevrijders, die van Stekene kwamen, deden op 16 september hun intrede te Moerbeke. Op diezelfde dag kwamen ook uit deze richting een zestal carriers (1) die, na een eerste verkenning in het centrum van Wachtebeke, zich in de richting Axel spoedden.

Op 16 september trok de 3e Poolse Brigade Jagers ten aanval. Wij volgen in het bijzonder de 3e Cie van het 9e Bataljon Jagers die op de linkerflank werd ingezet en vanuit de streek van Zuiddorpe patrouilles uitstuurde in de richting Oudeburgse Sluis enerzijds en de Duitse Verdediging op de Graaf-Jansdijk (Sas van Gent - Westdorpe - Zwartenhoek: meest zuidelijk punt van de inundatie ter verdediging van Axel) anderzijds.

De 3e Cie trekt dan ook op naar het noorden, richting Axel. Dit gebeurt in moeilijke omstandigheden, om reden van het sterk vijandelijk vuur vanuit Axel en de westelijke flank. Toch zal de compagnie tegen 16.00 uur Drieschouwen bereiken, aan de zuidrand van de inundaties onder Axel.

In de tussentijd werd een patrouille op carriers gezonden naar Oudepolder, die daar een post van 20 man gevangen nam en de verdediging van de vijand op de linie Sas van Gent - Westdorpe - Klein Gent verkende. De commandant van de patrouille zond per radio het bericht en de 2e Pantser Gemotoriseerde Artillerie nam verschillende plaatsen onder vuur, dat zeer doelmatig was. (2)

Gedurende de avond en de nacht van 16 op 17 september werd nog druk gepatrouilleerd, ook aan Duitse zijde.

In de namiddag van 17 september zal het 8e Bataljon Jagers vanuit Gent nog ter versterking aankomen en zich in de omgeving van De Klinge opstellen. Terug werd er druk gepatrouilleerd. Een Poolse patrouille op carriers, onder vaandrig (3) Gardzielewski, had een Duitse post in Klein Gent opgerold zonder eigen verliezen. Er werden 14 gevangenen gemaakt, onder wie de commandant.

De hevige strijd op het Axel-Hulstkanaal zal nog verder duren tot 19 september. Om 6.30 uur was er eindelijk een door de Genie gebouwde Bailey-brug klaar. Na de Jagers van Podhale, gesteund door het 2e Escadron van het 10e Jagers te Paard, kon ook het 9e Bataljon Jagers, voorafgegaan door het 3e Escadron Jagers, onder zwaar vijandelijk vuur, de brug overtrekken.

Het 9e Bataljon Jagers zal als eerste tegen 12.00 uur Axel langs het oosten bereiken. Er werden 80 Duitsers gevangen genomen; tevens werden zeven pantserkanonnen en talrijke zware en lichte infanteriewapens buitgemaakt. Als beveiliging nam de 4e Cie stelling ten westen van Axel.

Het 9e Bataljon Jagers zal aansluitend nog een viertal kilometers richting Terneuzen oprukken. Door het 10e Jagers te Paard zullen van daaruit nog patrouilles naar noord en oost uitgevoerd worden, o.a. in de richting van de fabrieken van Sluiskil.

Alles gebeurde nu zo vlug dat er wel eens een coördina-tief foutje gemaakt werd met soms onaangename verras-singen. Het 2e Escadron van het 10e Regiment Pantserjagers uit "Nooit Gedacht" zond 2 pelotons voor de 4e Compagnie naar Axelse Sassing. De 4e Compagnie was bezig met het zuiveringswerk in de richting Axelse Sassing; de actie verliep zo snel dat de andere afdelingen niet gewaarschuwd waren. De compagnie maakte 100 gevangenen, toen opeens een Recca-peloton naderde van het 10e Regiment Pantserjagers, dat, menende Duitsers voor zich te hebben, het vuur opende. De 4e Compagnie werd uiteengejaagd en de gevangenen vluchtten.

De uitgevoerde verkenningen in noordelijke richting brachten het bewijs dat de Duitsers, na een harde vier-daagse strijd, uit elkaar geslagen waren en geen georga-niseerde tegenstand meer boden. Zij trokken zich in wan-orde terug teneinde over de Schelde gezet te worden.

Op 20 september werd, volgens plan, in een brede waai-er, de Schelde-oever tussen de havens van Terneuzen en Walsoorden, van vijanden gezuiverd.

Ook was er deze dag nog een actie in de richting van Sluiskil-Oost teneinde er de fabrieken van vijanden te zuiveren, dit vanaf 14.00 uur. De Duitsers vluchtten in paniek naar het kanaal toe; daar, onder vuur genomen, trokken ze zich in noordwestelijke richting terug. Einde actie om 17.00 uur.

De divisie mocht tenslotte een welverdiende rust genieten van 21 tot 26 september in de streek Axel - Sint-Niklaas. Dan komt ze terug op Belgische bodem, ten oosten van Antwerpen, vanwaar ze verder in Nederland en later in Duitsland zal oprukken.

De Poolse verliezen in de strijd ten noorden van Gent en in Oost-Zeeuws-Vlaanderen bedroegen: 75 gesneuveld-en, waaronder 6 officieren; 191 gekwetsten, waaronder 12 officieren en...: 63 (drieënzestig!) vermisten.

Wij zijn deze bevrijders uit het verre Polen dankbaarheid verschuldigd... DZIEKUJEMY WAM POLACY... (Wij danken u, Polen!).

R. Billiau, augustus 1994.

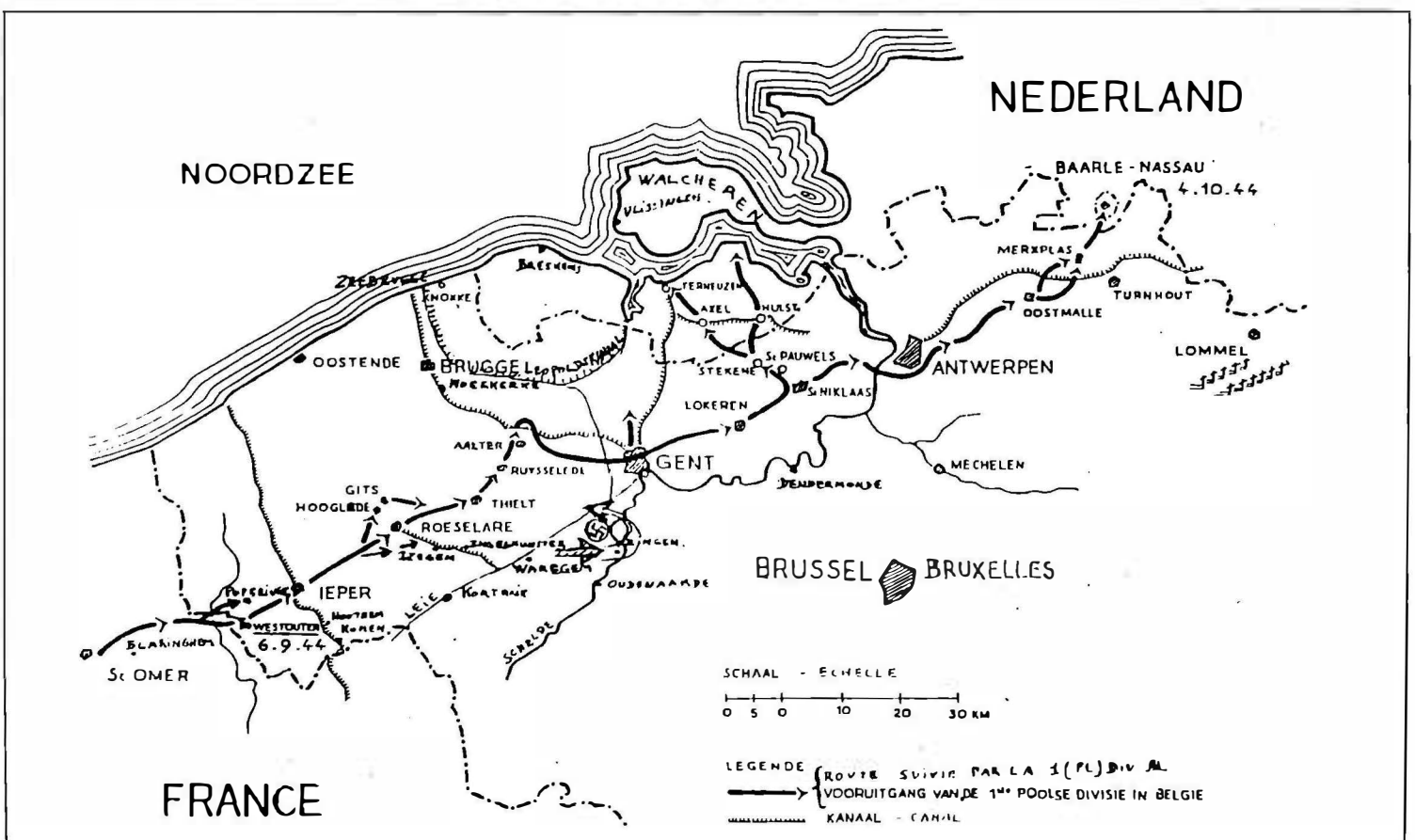
Deze lichtjes aangepaste tekst (meestal waar het de nieu-we officiële spelling betrof), waarvoor wij de heer Billiau, afkomstig uit Zelzate, van harte danken, werd ons bezorgd door onze onvermoeibare penningmeester Guy Trangez.

(1) Carrier : licht gepantserd voertuig op rupsbanden.

(2) Wanneer wij hier te Wachtebeke op 16 september "bevrijd" waren, dachten wij er amper aan dat er nog dagen gevochten is in de zeer nabije omtrek. Wèl hoorden wij 's avonds, nog als jonge mensen die tuk waren op sen-satie, het geschut in de verte... Wij zagen ook dikwijls "de hemel rood"!

(3) Vaandrig: zo werd de jongste officier van een com-pagnie genoemd. De benaming is achteraf in onbruik geraakt, en werd vervangen door "Tweede luitenant" - in slecht Nederlands: "Onderluitenant". Die jonge officier droeg oorspronkelijk het vaandel van de compagnie, maar het goede woord voor zo iemand is niet "vaandrig" maar "vaandeldrager".

(Nota's van Wies Creve).

KRUIDEN IN HET KADER VAN HEEMKUNDE

In alle culturen, in alle werelddelen worden sedert onheuglijke tijden kruiden gebruikt voor hun geneeskraft, hun smaakgevend aroma's of bedwelmende geuren! Bij de primitieve mens moet het ook de betrachtning geweest zijn alles in de natuur uit te proberen, te proeven en te begrijpen. Zonder twijfel observeerden zij de dieren die lang vóór de mens wisten wat goed was om op te eten, wat helend was voor wonden en pijnen, wat giftig was door smaak, geur of kleur!

De Arabieren, de heersers over Noord-Afrika en over gans het Iberisch schiereiland (tot in het zuiden van Frankrijk), hebben met hun rijke cultuur en grote kruidenkennis een grote invloed gehad en een blijvende indruk gelaten in gans het westen. Vergeet niet dat zij er heersten tussen 700 en 1493 na Christus, tot aan de "Reconquista"!

Wat onze streken betreft hebben de Romeinen ontegensprekelijk een onuitwisbare stempel gedrukt op onze cultuur én land- en tuinbouw. Zij hadden in de veroverde gebieden hun villa's (1) met prachtige tuinen waarin kruiden nooit ontbraken ("57 vóór Chr./476 na Chr.).

Net als wij nu hadden zij in tuinen reeds buxus en palm, jeneverbes, laurier, oleander, maagdenpalm en andere. Voor schaduw zorgden de met druivenranken overgroeide pergola's. Na de Romeinse overheersing gaan wij de donkere vroege Middeleeuwen in met minder geschreven bronnen, maar met meer "overleving" van generatie tot generatie, terwijl de volksstammen uit onze gebieden in hun wouden en moerassen de hun nuttige kruiden vonden.

Het is evident dat niet alles verloren ging wat reeds duizenden jaren gekend én vastgelegd was door Egyptische geneesheren, Griekse geleerden en Romeinse wijsgeren. De eerste onderzoeker die zich bezighield met het indelen van de planten, schijnt Theofrastos te zijn (Grieks filosoof: °Lesbos ca. 372 - +Athene 287 v. Chr.) met zijn "Peri pytikoon historioon" = Over de kennis van de planten. Hij was een leerling van Aristoteles (Grieks filosoof: 384/322 v. Chr.).

In de Middeleeuwen bestudeerden de beter onderlegde monniken, die Grieks en Latijn kenden, de oude geschriften, vertaalden deze en kopieerden ze in handgeschreven boeken, verlucht met heerlijk versierde hoofdletters en prachtige miniaturen.

Al deze verworven kennis bleef natuurlijk beperkt tot de elite want het analfabetisme was nog groot. Een eerste grote omwenteling kwam er met de uitvinding van de boekdrukkunst. Alhoewel een eerste boek reeds werd gedrukt door de Chinezen rond 1041 en vermeld in het boek van de Chinese geneesheer Tsjin Kwo (1056), wordt in Europa de drukkunst pas veel later ontdekt of herontdekt. Waarschijnlijk is Johannes Gutenberg (1394-1468) de eerste typograaf. Nadien krijgen Dirk Martens (1450-1534) in Aalst en daarna Christoffel Plantijn (1520-1589) te Antwerpen grote bekendheid.

Eveneens een grote stap en drastische vooruitgang in het levenspatroon van de West-Europeanen was de tijd van de grote ontdekkingsreizen (1493 en verder...). Zeelieden brachten nieuws en onbekende nieuwigheden mee van de nieuwe wereld (Amerika). Wat de planten betreft, brachten monniken en wetenschappers talloze nieuwe planten, kruiden, vruchten en specerijen mee, wel alleen betaalbaar door de beter gestelden!

Hiervan werden de beschrijvingen en schetsen gemaakt die weldra in de eerste kruidenboeken zouden verschijnen. Stilaan ving het gewone volk ook een kruimeltje op en zorgden de kloosters voor moestuinen en kruidentuinen, tot heil van de gemeenschap, de armen en de zieken.

Men kende reeds de kracht van sommige kruiden om pijn te stillen of een zweer te doen openbarsten! Men wist een kind te sussen of te doen slapen met het zuigen op een zakje gevuld met een welbepaald kruid dat de slaap bevorderde.

Het water werd gemeden als de pest uit schrik voor het overbrengen van ziekten. Terug waren het de kloostergemeenschappen die experimenteerden met granen en kruiden, die kookten en brouwden tot ze het bier uitvonden, goedkoop en gezond voor arm en rijk, zelfs kinderen mochten er hun dorst mee lessen!

Bij de verovering van Amerika door de Spanjaarden (1493), hadden deze ook gezien hoe zwaar gewonde Indianen verzorgd en genezen werden door het opleggen van planten of plantenextracten komende uit de oerwouden, waar tot nu toe nog steeds nieuwe geneeskragtige planten gevonden worden.

Het één was zalvend (laudanum), het andere was vergif (venenum).

Hoe moeilijk het ook is het begrip “vergif” te omschrijven, toch wisten de Egyptische, Griekse, Romeinse en middeleeuwse heersers maar al te goed wat de uitwerking ervan kon zijn! Niet voor niets waren er aan de vorstenhoven (bv. Lodewijk XIV e.a.) “voorproevers”, om de vorst te beschermen tegen vergiftiging. Ook werd de gifbeker soms geleedigd om de eer te redden, liever dan te leven met de schande van de nederlaag!

Uit dit alles ontstond de “toxicologie” of vergiftenleer, met als tegenhanger de leer der “antidota” of tegengiftenleer. Uit planten en kruiden wist men stilaan de werkzame bestanddelen te isoleren.

Spijtig genoeg tierden naast de wetenschappelijke ontwikkelingen en verbeteringen ook het bijgeloof en de volksgeneeskunde welig. Menige ziekte of plaag was een “straffe Gods” en werd als dusdanig aanvaard en verzwegen! Op de markten en vooral op de jaarmarkten verschenen de eerste rondreizende kwakzalvers die met hun preparaten, zalfjes of schrikaanjagende instrumenten soms wel iemand hielpen, of door gebrek aan kennis of hygiëne velen om het hoekje brachten. Zonder twijfel hebben sommigen toch ook door hun jarenlange ondervinding de farmacologie én de geneeskunde een handje toegestoken.

Maar niet alle volkswijsheid was verkeerd! Volksgeneeskunde was vindingrijk, kleurig, geurig en getoetst aan de werkelijkheid. Onze voorouders wisten goed dat:

- wat gelek op hersenen (bv. noten), wàs ook goed voor de hersenen;
 - wat geel was (bv. paardenbloem - taraxacum officinale), was goed voor de nieren of de blaas;
 - knolvormige wortels van sommige gewassen (bv. de gewone smeerwortel of speenkruid - symphytum officinale) waren goed tegen uitstulpingen (aambeien).
- De moderne wetenschap heeft vele van deze waarheden bestudeerd, beaamd en verbeterd.

En dan verschijnen de eerste kruidenboeken! Rembert Dodoens of Rembertus Dodonaeus, de vermaarde Nederlandse plantkundige (°Mechelen 1517 - +Leiden 1585), ook geneesheer op 18-jarige leeftijd, schrijft het grote kruidenboek dat verschijnt in Antwerpen in 1554. Het was een overzicht van alle toen bekende planten. Een meesterwerk voor die tijd!

Na de grote verwarringen die er nog bestonden door de summiere beschrijving der planten en kruiden, kwam de ordening ervan door Karl Linnaeus (1707-1778),

zodat elke plant nu een geslachts- en soortnaam kreeg. Er volgen nog vele andere, maar laten we het bij het vermelden van Matthiolus (Petrus Andreas) (1501-1577), die zijn kruidenboek schreef in 1562 en een zeer groot succes kende, en ook het “Amboische kruidboek” van Ruphius (1755).

Laten wij besluiten met enkele beschouwingen:

Wij kennen allemaal de betekenis van het woord “plant”. Er zijn veel, heel veel planten, maar wat bedoelt men dan met het woord “kruid” (> Lat. herba) : dit is de algemene benaming van sommige gewassen wegens hun aromatische of smaakgevendende werking. Denken we maar aan cosmetica, aroma-therapie en buitenlandse keuken.

“Onkruiden” bestaan in feite niet: staan in uw mooi Engels gazon of op uw oprit een paardenbloem of een madeliefje, dan noemt men dit “onkruid”. Plant een bedje of parkje vol met madeliefjes of klavertjes, omdat ge het zo wilt, dan zijn het “kruiden”. Onkruiden zijn kruiden die niet op hun plaats staan!

Ik wens u veel succes met uw kruidentuin!

Guy Trangez.

-
- (1) Romeinse villa: stel u een Romeinse “villa” voor als een grote hoeve, één groot complex met aanhankelijkheden en bijgebouwen, voorzieningen voor de heren en onderdanen, met sier- en moestuinen voor eigen exploitatie waarin bomen, bloemen en planten (kruiden) weelderig tierden.

KRUIDEN (Bronnen:)

- De Grote Nederlandse Larousse
- Het Rijk der Geneeskruiden
- Geneeskruiden
- Jarenlang verzamelde uittreksels van artikels uit tijdschriften
- Oude kruidenboeken
- Toeristische folders over kruidentuinen.
- Voordrachten van Kruidenvrouw HOUBRECHTS

DE LAATSTE JAREN VAN HET OUDE 'GODSDUIS DE MEY'

Reeds een klein jaar voelen de bestuursleden van de Heemkundige Kring 'Oud Wachtebeke' zich thuis in hun 'nieuwe' lokalen. Velen van onze leden kennen daar ook al goed de weg en weten hoe het er op de eerste zondag van de maand in ons praatcafé "Den Dhust" aan toe gaat.

Nog weinigen denken eraan dat de 'nieuwe lokalen' nog maar pas geleden als 'oud rusthuis' dienst deden. Dit werd in dienst genomen in 1866 en eerst verlaten door het OCMW in 1997, toen de nieuwbouw ernaast gereed gekomen was.

Juffrouw Francisca De Mey en haar broer, Joannes Carolus De Mey, hebben op 4 juli 1844 voor notaris Van De Wathyn een testament laten opmaken, waarbij werd gezegd dat de langstlevende van de twee het gezamenlijk fortuin zou aanwenden om een 'Godshuis' te stichten.

Juffrouw Francisca overleed reeds in 1849. Haar broer paste zijn eigen testament aan zoals overeengekomen, en toen hij op 13 oktober 1858 overleed, werd door dit testament aan de armen van Wachtebeke een aanzienlijk patrimonium geschonken. Dit omvatte o.a. het huis met aanhorigheden en aanpalend land dat in den 'Dries' gelegen was, en waar een tehuis voor ouderlingen van beider kunne moest opgericht worden. Daarnaast werden ook nog heel wat onroerende goederen aan de nieuwe stichting overgemaakt, waaronder landerijen in de polder van Wachtebeke, en ook in Overslag-Zeeland, Lochristi, Desteldonk en Zaffelare.

Vanzelfsprekend hebben de wettige erfgenamen van Joannes Carolus De Mey zich tegen de uitvoering van dit testament verzet, maar de rechtbank van eerste aanleg te Gent verwierp hun vraag tot verbreking op 2 januari 1860. Eerst besloten zij hiertegen in beroep te gaan, maar na lang gepalaver werd in 1862 een minnelijke schikking getroffen. Na heel wat over en weer geloop en een openbare verkoping, na vereffening van alle mogelijke kosten, en na schatting van de waarde van de gronden die niet verkocht werden maar die bij het gesticht zouden blijven behoren, bleef voor de stichting een bedrag over van zevenenvijftigduizend vijf-honderdvierentachtig frank en drieënvijftig centiem.

In april 1864 werd de nieuwbouw aanbesteed aan Jan Van Assel voor 37.150 frank! Het gebouw werd goedgekeurd op 16 maart 1866 en werd van dan af permanent bewoond.

De 'nieuwbouw' bestond uit wat wij kenden als het oude huis. De ouderen onder ons zullen zich nog herinneren dat hier praktisch alleen echte hulpbehoevenden waren ondergebracht, mensen die zichzelf helemaal niet konden behelpen, over het algemeen omdat ze (bijna) geen inkomen hadden en dus financieel totaal afhankelijk waren van ondersteuning van buiten uit. Ook wezen en verlaten kinderen vonden er een onderkomen. Kortom, hier was de benaming C.O.O., Commissie van Openbare Onderstand, nog helemaal op haar plaats.

Na de Tweede Wereldoorlog echter, toen de sociale wetgeving zich met reuzensprongen ontwikkelde, begon men ook de taken van de C.O.O. met andere ogen te zien. Ook onze plaatselijke beleidsverantwoordelijken hebben deze evolutie met hun weliswaar beperkte middelen gevolgd. Vooral onder impuls van C.O.O.-secretaris Albert Vervaeke, die zich gesteund wist door het gemeentebestuur met burgemeester Scheire, werd de infrastructuur van het 'rusthuis' - want dat was het intussen geworden! - drastisch uitgebreid. De beide zijvleugels, die er voor zorgden dat we nu een grondplan in U-vorm zien, dateren uit die periode. In de eerste helft van de zestiger jaren, dus bijna precies honderd jaar na de ingebruikname, werden die ingehuldigd door eerste minister Theo Lefèvre.

Wij kunnen ons vandaag maar moeilijk voorstellen hoe het er toen nog uitzag. En hoe, onder de supervisie van de C.O.O. met haar opeenvolgende voorzitters, het dagelijks 'management' werd waargenomen.

Persoonlijk herinner ik mij - wat die periode betreft - nog zeer goed de voorzitters Frans De Jonghe, Alfons Geerts en Albert Gysel. Maar wat de dagelijkse leiding betreft, daar zwaaide Moeder Livina de scepter. Ja, er waren daar nog altijd vier kloosterzusters van onze eigen Wachtebeekse orde van de H. Vincentius a Paulo. Behalve de 'moeder', waren daar ook nog zuster Bavona, zuster Miet, en nog een vierde zuster, wier naam mij nu ontsnapt...

Twee inwonende dames, Madeleine Inghels en Paula Bral, waren ook voortdurend in de weer en konden eigenlijk als de permanente assistentes van de eveneens inwonende nonnetjes beschouwd worden.

De dame, aan wie we de aanzet tot dit artikeltje danken, trad in dienst in het rusthuis 'De Mey' op 2 januari 1975. In diezelfde maand moest ze nog haar twintigste verjaardag vieren, en was daarmee de 'benjamin' van het personeel: Gerda Helskens. Samen met haar kwam ook Lieve Haus binnen. Ze werden omringd door Martha Roets (+), Maria L'Ecluse, Mariette De Maesschalck en Monique Audenaerde. Mariette Van Rompu, nu ook al overleden, was juist weg.

Bijna als vanzelfsprekend werd van dit team verondersteld dat ze 'alles konden'. Al was er voor enkelen ook wel wat specialisatie weggelegd: zuster Bavona en Maria zwaaiden dan wel geen scepter, maar wel de grote pollepel in de keuken. Daar werden ze dan ook geholpen door de andere dames, die behalve dat een hele 'was'-lijst bezigheden moesten afwerken. In de kamers de bedjes opmaken, proper dweilen, de ruiten zemen - evident ook in de slaapkamers van de zusters!, de refter onderhouden, en vooral ook de badkamers onberispelijk hygiënisch rein houden.

Dit was serieus werk, maar toch het belangrijkste niet. Tenslotte waren de meeste bewoners zoniet totaal hulpbe-

hoevend, dan toch oud. Zij moesten gebaad worden, en we hoeven er helemaal geen verder commentaar bij te geven, als we nog daarbij zeggen dat geregeld hele ladingen luiers, katoen, plastic en cellulose in het rusthuis afgeleverd werden. Gerda zei ons dat ze een stage gelopen heeft te Zaffelare om die hele verzorgingstechniek onder de knie te krijgen. Soms waren ze ook wel een beetje bang, want bepaalde mannen waren nu en dan al te blij door zulke lieve meisjes bemoederd te worden...

Alleen als iemand echt ziek was, hoefden de verzorgsters niet tussen te komen: dat was een exclusiviteit van Moeder Overste, die daarvoor trouwens de vereiste kennis had en bovendien de nodige toewijding.

We hadden het al over de keuken. Onnodig te zeggen dat 'het eten', de voeding, wel één van de hoofdbekommernissen was, niet alleen van de 'pensionaires', maar ook en vooral van de raad en het dagelijks bestuur van de C.O.O. In Wachtebeke is het altijd 'onder de mond' geweest dat de 'kost' in het rusthuis steeds prima was (en is). Iedereen die nu en dan via de 'nieuwe' ingang deur binnenkwam, heeft nog wel weet van het berichtenkastje, waarin het weekmenu werd aangekondigd. En inderdaad, dat mocht rustig naast de spijkskaart van de meeste gezinnen gelegd worden.

Maar precies het realiseren van al die maaltijden vroeg een hoop voorbereiding. Het rusthuis beschikte toen nog over een groentetuin en een neerhof. Dus werden er boontjes en alle soorten kolen gekweekt, maar ook... gekuist! Er moest ook elke dag een hoop 'patatten' geschild worden. Bij die laatste bezigheden boden ook verschillende inwonenden hulp: dat nuttig 'tijdverdrijf' werd door het personeel zeer op prijs gesteld. Want die mensen hadden ook nog heel wat anders te doen. Er werden bijvoorbeeld dikwijls kippen geslacht en... gepluimd: elke zondag stond immers kip op het menu. Op dinsdag, herinnert Gerda zich, waren het altijd, hoe kan het anders, frieten, gewoonlijk met stoverij. Bovendien waren er ook nog varkens in de stallen. Die moesten dus dagelijks varkenskost krijgen, en elke maand werd er ook eentje geslacht. Ook hierbij werd de assistentie van het personeel ingeroepen.

Er werd gezorgd dat de voorraden voortdurend op peil waren. Jammer genoeg steeg ook het waterpeil in de kelders bij ongunstig seizoen onrustwekkend. Dan werden de dames verzocht een menselijke ketting met emmers te vormen om 'uit te zetten'. Later gebeurde dat ook wel machinaal.

Wanneer alles klaar stond, was het eindelijk etenstijd. Buiten hing een klokje (het is nu te zien in ons praatcafé) dat de kostgangers die niet in het gebouw waren naar binnen riep. Binnen werd een elektrische bel in actie gezet. Soms was die defect en dan doorliep een der zusters de gangen met een rinkelbelletje. Niet iedereen kon op eigen kracht de refter bereiken. Dus: naar de kamers om die mensen aan de arm naar beneden te brengen.

Eens iedereen daar ter plekke, werd de ronde gedaan met de kasserol. Elke eter had vanzelfsprekend zijn eigen voorkeu-

ren, en daarmee werd in de mate van het mogelijke rekening gehouden. Maar er waren ook dwingende voorschriften: dieet, zoutarm, geen suiker, en nog zovele details.

Daarmee was de kous nog niet af. Een paar mensen konden hun kamer helemaal niet meer verlaten, en dus moesten hun maaltijden naar boven gebracht worden, soms zelfs opgelepeld.

Eens dat alles eindelijk achter de rug, konden de zusters en de dames ook eens aan hun eigen lunch of avondmaal denken. Veel rust was hun daarna niet gegund, want dan wachtte de afwas... met de hand! Naderhand is door het bestuur een spoelmachine aangekocht. Het dient gezegd dat de raad, in nauwe samenwerking met de secretaris, altijd heeft getracht de uitrusting en de uitvoering van het werk mee te laten lopen met de modernisering die gestaag in opmars was.

Jongere lezers kunnen zich nog nauwelijks voorstellen hoe de samenleving reilde en zeilde net vóór de Tweede Wereldoorlog, maar ook nog een paar decennia nadien. Met nadruk kunnen wij stellen dat de levensstijl in het rusthuis in die tijd zeker niet minder was dan in het gemiddeld gezin, integendeel zelfs! Men redde zich echter met de middelen die er toen waren. En dus waren daar 'chambrettes', zoals die ook op de slaapzalen van onze schoolinternaten te vinden waren. En dus was het badcomfort ook niet wat het nu is, want zoveel huizen met een badkamer waren er toen ook niet. En zo hadden de (kleine) kamertjes ook geen ramen met dubbel glas, want zo iets vond men in de meeste privéwoningen ook niet. Van TV-uitzendingen was tot het einde der vijftiger jaren ook geen sprake, zodat sommigen zich nu afvragen hoe men zich 's avonds kon bezig houden. Het gemeentebestuur beschikte toen zelfs nog niet over een dodenhuisje, zodat een kelder van het rusthuis als zodanig werd gebruikt. Trouwens, wanneer er in het rusthuis zelf een sterfgeval voorviel - en uit de aard van het instituut zelf gebeurde dat nogal vaak - was het weerom aan het personeel om de overledene op een brancard naar die dodenkelder over te brengen.

De evolutie naar het moderne rust- en verzorgingstehuis dat we nu kennen, heeft dus een lange weg afgelegd. En we kunnen ons gelukkig prijzen dat de C.O.O., later het O.C.M.W., altijd oog heeft gehad voor wat de moderne maatschappij te bieden had, waardoor het 'welzijn' van mensen steeds warmer kon gekoesterd worden.

Waar is de tijd dat er nog met kachels werd gestookt? Waar zijn de nonnetjes naartoe? Sedert wanneer bestaat er een permanente nachtdienst? Wie herinnert zich nog dat het loon van het personeel niet op een bankrekening betaald kon worden? Wat heeft men gedaan met de paravents die de bedden moesten scheiden op de gemeenschappelijke zalen? En iedere oudere lezer kan daaraan nog een aantal vragen toevoegen.

Het is geschiedenis geworden. Toch nog even bij nadenken...

Wies Creve
januari 2000

HET JOURNAAL VAN DE EEUW...

Gedurende het voorbije jaar, en dat zal in 2000 wel niet anders zijn, worden we via alle media overspoeld met wat men noemt: een terugblik op de markante gebeurtenissen in de voorbije honderd jaar.

Zoiets doen we in het kader van de Heemkundige Kring al lang, en dikwijls gaan we nog verder terug.

Over een nochtans belangrijk maatschappelijk fenomeen is in onze gemeente weinig te rapen van vóór de Tweede Wereldoorlog. We bedoelen hier: de sport.

Wij weten wel dat vóór 1940, tussen de twee oorlogen in, hier een aantal plaatselijke wielrenners hun supporters vele genoeglijke momenten bezorgden, dat er aan 'de Statie' al een voetbalclub actief was, maar over dat alles staat zó weinig op papier... Daarom richten wij een 'warme oproep' - zoals dat meestal heet - tot onze leden en sympathisanten: het zou prachtig zijn indien wij over inlichtingen en foto's konden beschikken, die ons zouden toelaten een deel van de Wachtebeekse sportgeschiedenis te boek te stellen.

Wij hadden het al over wielrennen en voetbal. Heel wat andere balsporten, atletiek, zwemmen, tennis, judo, zelfs boksen, en nog vele andere takken van sport kunnen in de reeks opgenomen worden. Marc De Clercq van de Langelede schreef al een overzicht van '25 Jaar Wielcentrum Wachtebeke 1974-1999'. Mits zijn toestemming zijn wij van plan deze bijdrage bij een volgende gelegenheid te publiceren.

Als aanzet grijpen we nu even terug naar de individuele sportieve prestaties van ons medelid Henri Dellaert (° 1932). Die werd in 1955 - toch ook al 45 jaar geleden! - bezeten door een atletiekmicrobe. Hij moet wel over een natuurlijk talent beschikt hebben: in oktober 1955 nam hij deel aan een cross te Doornzele, die door de bekende atletiekclub A.S. Rieme werd ingericht. Voor ons ligt hier een knipsel uit de krant 'Le Soir' van die tijd. We lezen daar dat de later internationaal bekende veldloper Allonsius de wedstrijd voor junioren over 4500 meter won. De seniors hadden 5400 meter voor de boeg. In die reeks liep onze Henri Dellaert, en arriveerde daar als vijfde van een selecte groep. In diezelfde krant is hij trouwens links op de foto van die koplopers te zien.

Henri had zeker geen bepalend trainingsschema, en had dus in feite een serieuze handicap tegenover atleten die voortdurend in clubs onder handen genomen werden. Dat belette hem niet om te Evere in de 'Cross Le Soir' 195ste en 261e te eindigen op een deelnemersaantal van meer dan 3.000! Dezelfde prestatie leverde hij te Rijsel in 'Le Cross du Nord', waar een even groot aantal lopers aan de start kwam. In Westdorpe en Hulst kwam hij tweemaal als tweede over de eindmeet in een cross voor senioren met internationale allure.

Einde 1960, Henri was toen 28 jaar, hield hij het voor bekeken. Niet wat sport betreft, o neen. Hij werd een verwoed fietser. Als wielertoerist heeft hij heel wat op zijn actief. Hij nam o.a. driemaal deel aan Drongen-Valenciennes-Drongen (200 kilometer!) en aan de Ronde van Vlaanderen (300 kilometer asjeblijf!). Hij werd uitgeroepen tot Laureaat van Oost-Vlaanderen in 1974, en tot Laureaat van België in 1974, 1977 en 1978. In de winter was hij zelfs van de partij bij twee 'wielersdaagsen op rollen' te Wachtebeke, en tweemaal aan een dergelijke driedaagse te Sint-Kruis-Winkel.

Alsof dat alles nog niet volstond, stapte Henri ook nog in de wielrennerij W.O.A.D. - veteranen 50+ - in 1985. Hij heeft dat nog tot en met 1989 volgehouden. Bij die categorie verplaatste hij zich meestal naar koersen in heel Oost-Vlaanderen, en nu en dan zelfs in West-Vlaanderen en Zeeland. In het wereldkampioenschap te Destelbergen, in juni 1989, zijn laatste actief jaar, werd Henri nog 19e op 40 geselecteerde deelnemers.

Wat zei ik hierboven ook weer? Besmet door een atletiekmicrobe? Nee, Henri had eigenlijk een sportvirus te pakken, maar bekeek de sport vooral als een eigen gezonde en aangename vrijetijdsbezigheid. Dit belette hem niet naar de best mogelijke prestatie te streven.

Dergelijke verhaaltjes over plaatselijke individuele (sport)figuren publiceren, behoort onzes inziens tot de taken van de Heemkundige Kring. Wij wachten met spanning of er nog meerdere andere zullen opduiken!

Wies Creve.

L'A.S. RIEME A DOORNZELE

(De notre envoyé spécial.)

M. Smet, dirigeant, soigneur, propagandiste, conseiller technique et homme affable, pour résumer ses qualités, est celui à qui l'A.S. Rieme et beaucoup d'autres athlètes riverains du canal de Gand à Zelzate doivent tout.

Sa popularité est telle que pas un habitant de ces régions ignore Walther, comme

doté d'une condition physique absolument stupéfiante. Son aisance en course et ses réserves musculaires et respiratoires en font un des favoris parmi les juniors, à Evere. C'est sans aucune peine qu'il s'imposa très largement à tous ses rivaux de ce dimanche, sur le Dries, à Doornzele. Chez les seniors, Temmerman parvint

Dans la drève boueuse les seniors effectuent leurs premières foulées.

ils le nomment familièrement, avec cependant une nuance de respect et de fierté.

Grand ami du Cross du « Soir », M. Smet, aidé par ses amis H. De Mangelaere et G. Helleman, en prospectant et en préparant les jeunes, à l'intention de notre grande finale populaire, a eu la joie de découvrir un Allonsius dont la jeune gloire promet un avenir merveilleux.

Actuellement inspiré par Frans Herman, la vedette de l'A. S. Rieme se plie à une discipline d'entraînement qui l'a

à maîtriser un Vervact qui ne tardera pas à chercher sa revanche, lorsque l'entraînement lui aura remis la distance dans les jambes.

Van Troost termina victorieusement la randonnée que les scolaires effectuèrent en se surveillant très étroitement. Ce n'est qu'au dernier tour que les plus aguerris osèrent prendre leurs responsabilités.

Les cadets Allonsius, Geldhof et Helssens prirent part à cette sortie de l'A. S. Rieme, qui fut suivie par un très nombreux public.

Scolaires (2.700 m) : 1. VAN TROOST, M., en 10 m 13 s 8/10; 2. Van Nieuland, D.; 3. Laureys, R.; 4. De Boeck, F.; 5. Reyhaert; 6. Vermeersch.

Juniors (4.500 m) : 1. ALLONSIUS, E., en 16 m 09 s; 2. De Wispeaere (n.-aff.); 3. De Baets.

Seniors (5.400 m) : 1. TEMMERMAN, A., en 19 m 53 s; 2. Vervact; 3. Steyaert, A.; 4. Helssens; 5. Dellaert; 6. Ridet; 7. Steyaert, R.; 8. Seghers, R.

KRONYKE

“KRONYKE of Jaerboeken van Vlaenderen In het fransch beschreven door de Heer Pieter d’Oudegherst, en nu in het Neder Duytsch gebracht. Te Gend bij C.J. Fernand, boekdrukker en boekverkooper, op den Reep, in S. Augustinus.

M.DCC.LXXXV (1785)”

Aldus een oud boek waaruit hierna een interessante bijdrage over het ontstaan van de naam en de oorsprong van Vlaenderen.

“Van den oorsprong en de naam van Vlaenderen, de uytgestrektheid en andere gedenkwaardige dingen van dit Land.

De landstreek die wij Vlaenderen heeten is een gedeelte van Gallien dat Cesar in zijne commentarien Belgica noemt. Zy was eertyds onder heerschappy der Koningen van Belgis, de welke hun verblyf plagten te houden te Bavay in Henegouw, tot den tyd van Flaminius en Flandbertus, die Andromedes, Koning van Belgis, binnen het zelve belegert en grootelyks gepraemt zynde door Caius, Kapitein van Julius Cesar, uyt de Stad diende te vertrekken, met eene groote menigte vrouwen, kinderen en andere persoonen, die onbekwaem waren tot den oorlog. Deze aldus verdreven zynde, trokken naer het Land der Menapien, onder het gebied der Moriniers, alwaer zy een nieuw Belgis stigften, nu genoemd Belle. Zy en hunne naer-komelingen woonden langen tyd in dit Land, het welk, na Flandbertus, geheeten wierd Vlaenderen, en des zelfs inwoonders Vlaemingen, volgens Flaminius; hoewel zommige Historie-schryvers houden staen dat de naam van Vlaenderen voortgekomen is van zekere Flandrina, die zy zeggen geweest te hebben de gemaelinne van Liederik den II, en dat het woord Vlaemingen zynen oorsprong genomen heeft uyt de

vreedheid en de onmenschelykheid van Phinaerd, Prins van Buck, den welken, ten opzigt van zyne strooperyen en moorden, bygenoemt wierd Vlaemink, welken naam saemengesteld is van de woorden vlaen en minken. Dit gevoelen is ongegrond; want wie de moeyte wilt nemen van de Fransche Kronyken te doorblaederen, zal bevinden dat er in de zelve, lang voor den tyd van Phinaerd en Flandrina, menigmael gewaeg gemaekt word van het Land en den Naem van Vlaenderen; naementlyk ten opzigt der verdeeling gedaen tusschen de vier kinderen van Clovis, eersten christenen Koning van Vrankryk, by de welke men ziet dat Vlaenderen, onder de zelve benaeming, gehegt wierd aen het Koningryk van Soissons. Aengaende die, de welke niet genoeg voldaan zyn over den oorsprong van den naam van Vlaenderen, gelyk wy den zelve hier boven beschreven hebben, kunnen hun dieswegens gedraegen aen het gevoelen van den Kronykschryver van Oudenburg, die zegt: Flandriam ... flatu & auctibus ita nuncupatam.

Zommige, en onder andere Strabo Cappadocius de sito Orbis, Lib. 4, verzekeren dat Vlaenderen eertyds is genoemd geweest Menapien, en des zelfs inwoonders Menapien, na zekeren Prins van Theerenburg, geheeten Menapos; of (van wegen de koude) van menas menatos, het welk, volgens Hugacius, een dobbel kleed beteekent; of eyndelyk van Menades, Priesters van den Afgod Bacchus, die in dit gewest, meer dan eenige andere, in groote eer gehouden wierd.”

C. David

Voorwaar een mooi verhaaltje dat onze voorzitter heeft opgeduikeld... Men leze het met de nodige argwaan. Wat de kroniekschrijver van Oudenburg mededeelt, is uit het Latijn min of meer als volgt te vertalen: ‘Vlaenderen ... zo genoemd wegens het blazen van de wind door de mensen die aan zijn opbouw werkten’.

(AC)

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie		blz. 3
Staat van onze bevolking	Guy Trangez & Eddy Van Acker	blz. 4
Resultaat van onze opsporingen		blz. 7
Opsporing verzocht...		blz. 7
Wachtebeekse straatnamen	Luc. De Maesschalck	blz. 8
Een streek te ver of rare streken!	Michel van Fons	blz. 10
Ten huize van Julien Spiessens	Maurits Migom	blz. 11
Aanhechting overslag bij Wachtebeke	Guy Hoebeke	blz. 12
September 1944	R. Billiau	blz. 14
Kruiden in het kader van heemkunde	Guy Trangez	blz. 15
De laatste jaren van het oude ‘Godshuis De Mey’	Wies Creve	blz. 16
Het journal van de eeuw...	Wies Creve	blz. 19
Kronyke	Cesar David	blz. 20

Het Godshuis "De Mey" - 1866-1997

Foto G. Trangez 1997

h e e m k u n d i g e k r i n g
o u d w a c h t e b e k e

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen :

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Carleen De Nys	Kerkstraat 12	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Gerèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

REDACTIE :

Wies Creve - Luc De Maesschalck - Guy Hoebeke - Guy Trangez - Eddy Van Acker
(AC) (LDM) (GH) (GT) (EVA)

RUILDIENST :

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:

Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. (09) 345 94 51

Provincie
Oost-Vlaanderen

Waarde Heemvrienden, Centrale Bibliotheek

Het bestuur van de Heemkring zat ook met het dilemma welke werken wij konden verrichten om onze aanwezigheid op de Safarkensmarkt iets anders aan te pakken. Eensdeels zaten wij met onze traditionele standplaats in het "Kinderwelzijn", en anderzijds was er "Den Dhust" en de mogelijkheid om, bij dit jaarlijks hoogfeest, de leden van onze Kring de kans te bieden kennis te maken met onze nieuwe lokalen. Twee locaties dan maar. In het "Kinderwelzijn" kon men genieten van een lekker wijntje en onze boekenstand bewonderen, terwijl ook de traditionele boterspekken niet op het appèl ontbraken. Wie het liever wat rustiger hielden konden zich te goed doen aan een keuze van bieren en een bezoek brengen aan ons museum en documentatiecentrum. Dat door het mooie weer een extra buitenterras kon uitgezet worden was lekker meegenomen. Iets buiten de lawaaiërige drukte van de Safarkensmarkt was het er fijn genieten. Uiteindelijk bleek deze dubbele locatie dus een schot in de roos en voor herhaling vatbaar.

Het volgend evenement dat wij gepland hadden was natuurlijk de reis naar Doornik. Een succes over gans de lijn, hoewel wij niet met "de Lijn" vertrokken maar met eigen wagen tot Lokeren en dan verder met de trein. Vooraf hadden Guy en ik, in gezelschap van onze echtgenotes, de tocht verkend. Als ouderlingen konden wij immers voor 100 frank heen en terug, te gek dus om die kans te laten liggen. Best ook dat wij vooraf poolshoogte namen. Zo konden wij met kennis van zaken een keuze maken tussen de verschillende restaurants en bij de toeristische dienst het hele programma nog eens doornemen.

Aldus vertrokken wij op zaterdag 2 september met 27 enthousiastelingen van uit het station van Lokeren naar Moeskroen. Hier hadden wij ruim tijd om over te stappen zodat wij nog vlug even de aan gang zijnde rommelmarkt met een bezoek konden vereren. Dan met een iets minder ogende lokaaltrein naar Doornik. In een café rechtover het station wachtte ons een koffie en kwam de gids ons afhalen. De man, zeer beslagen in de plaatselijke geschiedenis, wist ons boeiend te onderhouden over het vele moois dat Doornik te bieden heeft.

Gelegen aan de Schelde en op de heerbaan Bavai-Keulen was de stad reeds van in de zeer vroege tijden vrij druk bewoond. De vroege bewoning resulteert ook in een zeer gevarieerde keuze van gebouwen uit zowat elke periode van onze geschiedenis. Met een gids die

"Daarop zeiden wij, welke werken moeten wij verrichten"
Joh. 6,28

dit alles boeiend weet te plaatsen kan men tenvolle genieten van deze tocht door de tijden. Een bezoek aan Doornik kan natuurlijk niet zonder een kijkje in de kathedraal. Onheilspellende verhalen in de krant melden dat dit majestueuze bouwwerk volledig was afgezet en niet te bezoeken. Bakerpraatjes eens te meer, want onze gids stevende recht naar de schatkamer van de kathedraal. Wij konden er de mooiste juweeltjes van kerkelijke kunst bewonderen, werkelijk een bezoek meer dan waard. Nadien konden wij een blik werpen op de enorme stellingen van de aan gang zijnde restauratie en het vrij kerkgedeelte bezoeken.

Onze zwerftocht door de stad eindigde op de markt waar in restaurant "L'Europe" een lekker maal gereserveerd werd. Vooraf had iedereen zijn keuze gedaan uit het aangeboden menu maar de lokale specialiteit "konijn op Doornikse wijze" genoot toch de meeste voorkeur. Na de lekkere driegangen-maaltijd dook de gids terug op om ons te begeleiden naar het Folkloremuseum en het museum van Schone Kunsten.

Het Folkloremuseum is dermate groot en boeiend dat wij amper nog de tijd hadden om het museum van Schone Kunsten in ijtempo door te spurten om een vluchtig idee te krijgen van al het mooie dat ook daar te bewonderen is. Bij velen lokte het de spontane reactie uit dat zij beslist nog eens zullen terugkeren om beide musea op het gemak te bezoeken.

Het was inmiddels hoog tijd om ons naar het station te reppen want om 17.40 u. was de terugtocht voorzien. Het zowat enige nadeel van een groepsreis per trein is, dat hij stipt vertrekt en men zijn tijdschema tussentijds niet meer kan aanpassen. Men heeft dan wel het voordeel dat men reist in voorbehouden comfortabele rijtuigen want op enkele ramen was warempel een affiche "Heemkring Oud Wachtebeke" gekleefd. Terug in Moeskroen hadden wij enig soelaas. Voor de meesten reden om nog vlug een biertje mee te graaien in een nabijgelegen café. Het moet gezegd dat zowel dit stadsdeel als de herbergen een eerder triestige aanblik bieden, maar het kan niet overal kermis zijn.

Gelaafd en wel de trein op naar Lokeren en terug naar Wachtebeke, waar wij met vreugde het verhaal konden doen van deze prachtig geslaagde reis. Voor velen een reden te over om volgend jaar terug met de Heemkring op reis te gaan naar weer een boeiende plek in ons land. Zo hoopt alvast de Kringvoorzitter

Cesar David

NIEUWS VAN DE REDACTIE

* Op zaterdag 4 november (Jaarmarkt!) wordt in het Cultuurcentrum een "INFO- EN CULTUURDAG" georganiseerd. Een groot aantal Wachtebeekse verenigingen nemen daaraan deel. En natuurlijk zal ook de Heemkundige Kring daar aanwezig zijn. Een uitstekende gelegenheid voor alle leden die tot nu toe alleen maar via onze jaarboeken en tijdschriften met de Kring contact hadden, om eens nader kennis te maken. Vaste bezoekers van onze praatherberg "Den Dhust" op de eerste zondagen van elke maand, kunnen misschien eens iemand meebrengen - zelfs iemand die nog nooit iets over de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" heeft gehoord ! (AC)

* Over vaste bezoekers gesproken... Met verslagenheid moesten wij het toch wel onverwachte overlijden van Frans De Block vernemen. Amper een weekje nadat hij naar de kliniek was gebracht, is hij van ons heengegaan. Frans zat elke eerste zondag van de maand op zijn zelfde plaatsje in ons café, wist altijd wel iets te vertellen, en bracht nu en dan een stuk mee voor ons museum, of papieren voor het documentatiecentrum. Wij zullen hem hard missen!

Ook ons trouw medelid Anna Van Quaubeke is ons na een korte ziekte ontvallen.

Aan de betrokken families biedt de Kring zijn oprecht medeleven aan. (AC)

* Hoezeer onze leden de werking van de Kring waarderen, blijkt toch telkens uit de reeks bedankingen die wij hier gepubliceerd hebben. Dat is deze keer niet anders.

Een belangrijke gift aan boeken kregen wij vanwege de Plaatselijke Openbare Bibliotheek; mooie en interessante boeken ook en oud schoenmakersma-

teriaal van onze uitgeweken Wachtebekenaar - en standvastig lid! - Roger De Maertelaere; Roland en Marleen Van Kerkvoorde-Ott, Guido en Viviane Van Kerckhove-Geerts, en Henri Dellaert zorgden voor een boel documentatie en materiaal die later nog een goed gebruik zullen kennen.

Aan al deze schenkers : van harte dank ! (AC)

* Leden die buiten Wachtebeke wonen en er tot vandaag niet aan gedacht hebben het verschuldigde bedrag voor het toegezonden jaarboek over te schrijven, worden daartoe vriendelijk aangepord door onze schatbewaarder en secretaris. Want... per 31 december worden de ledenlijsten afgesloten voor het lopende jaar. En niemand wil natuurlijk de volgende publicaties over Wachtebeke missen ! (GT en LDM)

* **Bedankingen:** gift T.O.B.
 – turf Henri Dellaert
 – Roland Van Kerkvoorde
 – Roger De Maertelaere
 – Guido & Viviane Van Kerckhove-Geerts.

* **In memoriam:** – Frans De Block
 – Anna Van Quaubeke.

* **Cultuurdag 4 november**
 "Info- en cultuurdag"

VERGANKELIJK

Gij zijt stof

*verpakt in hoedanigheid van Zijn.
 soms mens geworden.
 soms bevoorrecht
 door God weet wie
 een andere levensvorm aan te nemen;
 maar allen ongewild
 tot dit vergankelijke,
 aardse leven geroepen,
 gedoemd tot sterven
 en tot stof zult gij wederkeren.*

Sabine Hoekman

(De recent uitgegeven verzenbundel van ons medelid Sabine Hoekman is beschikbaar bij de auteur zelf - 300 BEF - tel. 09 342 94 66)

Zaterdag 4 november 2000 van 10 tot 18 uur

INFO- en CULTUURDAG

in het Cultuurcentrum
 Dr. J. Persynplein te Wachtebeke

Tussen verscheiden andere verenigingen
 is ook uw Heemkundige Kring aanwezig.

WIJ VERWACHTEN U !

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

HUWELIJKEN

van 1 juni tot 31 augustus 2000

23/06/2000	Peter GEENS	°Gent	16/03/1971
	zoon van Emmanuel (Gent) en van Diane Soenen (Laarne)		
	X Rebecca COPPENS	°Gent	21/01/1979
	dochter van Gilbert en van Annie Tyncke (Zelzate)		
23/06/2000	Gerard VISPOEL	°Zaffelare	11/06/1941
	zoon van Maurice (†) en van Elvire Provost (†)		
	X Diana DEBLAUWE	°Gullegem	10/03/1949
	dochter van Remi (†) en van Maria Delaere (†)		
24/06/2000	Jurgen DE WITTE	°Lokeren	15/10/1970
	zoon van Peter en van Rita Van Laere (Lokeren)		
	X Els MAES	°Lokeren	27/07/1973
	dochter van Ludo (Wichelen) en van Martine De Kimpe (Zele)		
24/06/2000	David VAN DEN BOSSCHE	°Gent	06/09/1973
	zoon van Albert (Ronse) en van Maria Hoérée (Gent)		
	X Nathalie l'ECLUSE	°Zelzate	21/04/1973
	dochter v. Georges (Wachtebeke) en Ingrid Fasseel (Assenede)		
01/07/2000	Kristof BRAEMS	°Sint-Amandsberg	11/01/1975
	zoon van Etienne en van Marijke De Clerk (Wachtebeke)		
	X Karen DE WILDE	°Lokeren	31/10/1977
	Dochter van Werner en van Christiane Gysel (Wachtebeke)		
01/07/2000	Mario PUTTENAERS	°Diest	13/11/1973
	zoon van Rudi en van José Hendrickx (Laakdal)		
	X Helena VAN PUYVELDE	°Lokeren	12/11/1979
	dochter van André en van Jeanine Van Theemsche (Wachtebeke)		
14/07/2000	Antoon DE BAETS	ESint-Kruis-Winkel	08/10/1951
	zoon van Theophiel en van Celina Bouvry (Sint-Kruis-Winkel)		
	X Rosita DE FLEURQUIN	°Zelzate	23/04/1959
	dochter van Raymond en van Marguerite Van den Reeck (Sint-Kruis-Winkel)		
18/07/2000	Detlef THYS	°Zelzate	10/10/1967
	zoon van Etienne en van Anna Molders (Wachtebeke)		
	X Cindy DE WAELE	°Lokeren	22/11/1974
	dochter van Luc en van Marie-Christine Wauters (Wachtebeke)		
20/07/2000	Ignace Beauprez	°Gent	15/09/1977
	zoon van Oswald en van Francine Heyndrickx (Evergem)		
	X Evita STOCKMAN	°Sint-Amandsberg	15/01/1976
	dochter van Gilbert en van Laurette Droesbeke (Wachtebeke)		
22/07/2000	Rudolf VAN AUDENAERDE	°Gent	18/07/1967
	zoon van Robert (†) en van Monique Telier (Wachtebeke)		
	X Carole COLINET	°Sint-Amandsberg	07/11/1974
	dochter van Fernand (†) en van Nadine Baeté (Gent)		
05/08/2000	Filip HONORE	°Kortrijk	06/01/1971
	zoon van Marc en van Paulette Stockman (Gent)		
	X Ann BUYLE	ESint-Amandsberg	30/01/1969
	dochter van Maurice en van Magda Van der Auwera (Wachtebeke)		

18/08/2000	Matthew FOSSEY zoon van David en van Linda Anderson (GB)	°Northampton (GB)	12/10/1969
	X Marijke VAN EETVELDE dochter van Marc en van Godelieve Neyt (Wachtebeke)	°Gent	17/12/1976
01/09/2000	Joeri VAN CAUTEREN zoon van Freddy en van Sonja Coppejans (Moerbeke)	°Sint-Amandsberg	29/10/1975
	X Natacha DE WINDT dochter van Rene en van Marie-Jose De Bruyne (Wachtebeke)	°Gent	28/01/1977
02/09/2000	Eddy COONE zoon van Willy en van Laura PIETERS (Wachtebeke)	°Sint-Gillis-Waas	17/04/1958
	X Rose Marie MICHIELS dochter van Willy en van Agnes Van Megroot (Wachtebeke)	°Gent	18/04/1956
02/09/2000	Joos MELIS zoon van Willy en van Sintha Erna Gorlé (Sint-Niklaas)	°Sint-Niklaas	10/02/1971
	X Greet DE BAETS zoon van Luc en van Martina Ost (†) (Sint-Niklaas)	°Dendermonde	20/05/1971

OVERLIJDENS

van 1 juni tot 31 augustus 2000

Clarissa Maria VAN HOECKE Meersstraat 31 weduwe Alfred Buyl	°Sint-Amandsberg †Wachtebeke	14/06/1904 03/06/2000
Bertha VAN POUCKE Meersstraat 31 weduwe Achille De Wever	°Wachtebeke †Wachtebeke	18/06/1912 18/06/2000
Albert August CRIEL Godshuisstraat 13 weduwnaar Maria Josephina De Proot	°Gent †Wachtebeke	26/09/1916 19/06/2000
Theodoor Raphael DE ROCKER Meersstraat 31 weduwnaar Julia Maria Lafaut	°Kluizen †Wachtebeke	26/11/1920 20/06/2000
Bart CELIE Krokussenlaan 16 zoon van Marcus en van Gerarda Valckx	°Sint-Amandsberg †Brugge	19/12/1974 10/06/2000
Erik Kamiel VAN BAMBOST Gladiolenlaan 2 echtgenoot Nadine Meerschman	°Zelzate †Gent	25/10/1948 08/06/2000
Maria Rose DOSSCHE Spreeuwstraat 17 dochter van René en van Malvina Haegeman	°Gent †Gent	30/05/1951 09/06/2000
Urbanus VAN BELLEGHEM Zwaluwlaan 28 echtgenoot Stephanie De Smedt	°Eine (Oudenaarde) †Gent	28/02/1920 12/06/2000
Magdalena BOUVRY Godshuisstraat 13 weduwe René Veldeman	°Wachtebeke †Gent	02/08/1924 17/06/2000
Marie Leonie WARLOP Melkerijstraat 18 echtgenote Honoré Alliet	°Gottem †Wachtebeke	07/04/1922 08/07/2000
Patrick DE WALSCHE Verbroedingsl. 62 Zelzate echtgenoot Brigitte Debo	°Zelzate †Wachtebeke	06/10/1957 07/07/2000
Honoré ALLIET Melkerijstraat 18	°Tielt †Wachtebeke	01/09/1915 12/07/2000

weduwnaar Maria Warlop François Germain HOFMAN Waterbosstraat 9 echtgenoot Regina Vandelanotte	°Gent †Gent	22/12/1926 03/07/2000
Maurice Joseph Leon DE CLERCK Meersstraat 31 weduwnaar Suzanne Van Heule	°Overslag (NL) †Gent	27/01/1919 01/07/2000
Gabriella CORTHALS Godshuisstraat 13 weduwe Cyriel De Loose	°Wachtebeke †Wachtebeke	14/02/1914 10/08/2000
Albert Alfons BUYSSE Rozenlaan 26 echtgenoot Angèle Claeys	°Evergem †Wachtebeke	01/06/1917 11/08/2000
Angèle Theodora VERBIST Meersstraat 31 Weduwe Emiel Poppe	°Kieldrecht †Wachtebeke	28/08/1922 15/08/2000
Kristine BALLEGEER Warande 27 echtgenote Willem Campens	°Gent †Wachtebeke	03/02/1958 16/08/2000
Koenraad DEPAEPE Belvedèreweg 57, Gent zoon van Jean-Pierre en van Liane Wuytinck	°Gent †Wachtebeke	29/08/1974 14/08/2000
Georges Camille BODDAERT Meersstraat 31 weduwnaar Irena Claeys	°Wondelgem †Gent	02/12/1907 22/07/2000
Frans DE BLOCK Kleistraat 6 weduwnaar Martha Van Kwikkelberghe	°Wachtebeke †Gent	25/10/1919 24/07/2000
Germaine Julienne VERVAET Lindestraat 8 echtgenoot Maurice Van Bambost	°Wachtebeke †Gent	14/05/1917 27/07/2000
Elisabeth FEHRENBACH Godshuisstraat 13 weduwe Cyriel Descamps	°Maastricht (NL) †Wachtebeke	10/04/1906 23/08/2000
Anna Philomena VAN QUAQUEBEKE Meersstraat 31 dochter van Augustinus en van Pharaïlde Soetens	°Wachtebeke †Gent	15/05/1921 29/08/2000
Irma Sidonie VANHAMME Meersstraat 31 weduwe Edmond Segers	°Lens (Frankrijk) †Gent	06/07/1910 18/08/2000

GRENSWACHT OVERSLAG - VOORJAAR 1941

De Duitse soldaat is Willi Knoblock en was ingekwartierd bij de ouders van Maurits Migom.

MOERGEBIEDEN TE WACHTEBEKE

OP ZOEK NAAR DE BEGRENZING

In het jaarboek 1999 van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" werd bij de beschrijving van het ontstaan van de moeren en hun desbetreffende grenzen als zuidgrens van het noordelijk veengebied de 5 meter hoogtegrens aangenomen, dit in navolging van drs. K.A.H.W. Leenders¹. Er werd bij vermeld dat er omtrent deze grens nogal wat discussie bestaat. Er zijn immers wetenschappers die, op basis van geologisch onderzoek, aannemen dat het moer zuidwaarts nooit verder kan gekomen zijn dan de huidige 2 m TAW² hoogtelijn, wat natuurlijk een reusachtig verschil maakt. Deze grens ligt immers ten noorden van de huidige staatsgrens, zodat er in onze gemeente geen veengronden zouden te vinden geweest zijn. Als gevolg van deze discussie werd gepoogd wat meer duidelijkheid te bekomen aan de hand van een concreet geval te Wachtebeke, meer bepaald het zogenaamde "Land van Loos". Uit de schriftelijke bronnen blijkt dat dit moergebied was, op zijn minst gedeeltelijk. Bedoeling was dit gebied te lokaliseren op de topografische kaart van 1863 om daaruit besluiten te kunnen trekken. Wat inderdaad mogelijk bleek, met een eerder verrassend resultaat zoals verder zal blijken.

In 1252 schonk de Vlaamse gravin Margaretha van Constantinopel 10 bunder moergebied te Wachtebeke aan de abdij van Loos, gelegen nabij Rijsel³. Net zoals de abdij van Marquette, in dezelfde buurt gelegen, was dit een cisterciënzerinnenabdij. De abdij zou dit geschonken gebied nog vergroten in 1298, namelijk door aankoop van 12 bunder moer van graaf Gwijde van Dampierre. In het eerste geval vermeldt de betreffende bron duidelijk dat het om moergebied ging. Het tweede gedeelte was dit vermoedelijk ook, maar de vermelding, althans wat de gebruikte bron betreft, is minder duidelijk. Feit is dat deze 22 bunder in 1443, dus ongeveer anderhalve eeuw later, volledig uitgemoerd bleken te zijn en in cultuur gebracht, wat trouwens tot onenigheid zou leiden over de tienden welke op deze nieuwe gronden werden geheven.

Lokalisatie van het betreffende gebied is vrij gemakkelijk aan de hand van het "evenynckbouck" uit 1662/1663 en het bijhorend kaartenboek. Dit geheel werd gepubliceerd in het jaarboek 1989 van onze Heemkundige Kring⁴. Het beloop 16, zoals daar beschreven, draagt inderdaad de naam van "Land van Loos", dat dus, volgens het voorgaande, moergebied moet geweest zijn. Dit beloop is vrij eenvoudig op de topografische kaart met de hoogtelijnen van 1863 in te tekenen.

De eerste vraag die men zich dient te stellen is, of dit beloop, ondanks de naam, wel degelijk met het gebied overeenstemt dat in de dertiende eeuw door de abdij van Loos werd verworven. Twee controles zijn mogelijk. Ten eerste is er de eigenaar van het gebied. Uit de genoemde landboeken blijkt dat het ganse terrein toen, in 1662, eigendom was van de Bijloke abdij te Gent, een zusterabdij van Loos. Dit klopt met de geschiedkundige gegevens. Immers, wegens de ontstane discussie in verband met de novale tienden tussen Loos en de Bijloke - ook zussen kunnen ruzie hebben - liet eerstgenoemde deze gronden over aan de Bijloke, weliswaar mits betaling van een jaarlijks bedrag van 21 pond parisis. Een tweede belangrijke test bestaat uit de oppervlaktecon-

trole van het gebied. Tellen we de groottes van alle percelen bij elkaar op dan komen we in het totaal aan 20.092 roeden, zegge en schrijve 22,324 bunder⁵. Dit komt perfect overeen met de oppervlakte zoals bekend uit de dertiende eeuw. Er dient dus weinig twijfel over te bestaan dat het genoemde "Land van Loos" wel degelijk het grondgebied is dat aan deze abdij toebehoorde. Het is echter vrijwel onmogelijk uit te maken welk gedeelte tot de schenking en welk gedeelte tot de aankoop behoorde.

Bekijken we nu nader de ligging van dit gebied, dan kunnen we enkel vaststellen dat het in zijn totaliteit boven de 5 meter uitkomt. Zuidelijk bereikt het zelfs de 7 meter grens. Dit lijkt erop te wijzen dat de moergrens van 5 m TAW, zoals voorop gesteld door drs. Leenders, nog een voorzichtige premisse zou zijn: mogelijks lag deze grens nog hoger. Dat ze tot 7 meter zou reiken mogen we uitgesloten achten want dan zou vrijwel gans Wachtebeke met moer bedekt geweest zijn en dit is toch wel erg onwaarschijnlijk. Anderzijds is het moeilijk aan te nemen dat het terrein in latere eeuwen is opgehoogd: het tegenovergestelde, een lichte daling van het peil t.g.v. erosie bijvoorbeeld, is waarschijnlijker⁶.

Alhoewel I concreet geval te weinig is om een algemene conclusie te trekken, wijst dit er toch op dat men de zuidgrens van het noordelijk veengebied eerder rond de 5 m TAW dient te zoeken dan rond de 2 m zoals uit puur geologische studies zou blijken.

Dat de veengrens zich niet beperkte tot 2 m TAW is trouwens nog vrij recent bewezen. Tijdens de rioleringswerken uitgevoerd in de nabijheid van het kruispunt met de N49 is op een diepte van ca. 2 m nog een veenlaag aangetroffen. Deze was 20 à 30 cm dik⁷. Of het hier ging om een doorlopende (onontgonnen) laag, enkel een zogenaamde lens betrof zoals er wel meer voorkomen, of enkel een restant van vroegere ontginning kon niet worden uitgemaakt. Het kan verbazing wekken dat deze laag op dergelijke diepte werd aangetroffen. Veen ontstaat immers aan de oppervlakte. Een mogelijke verklaring kan gevonden worden in het graven en de latere kanalisering van de Langelede. De veenlaag, vlak naast de vaart gelegen, is toen vermoedelijk door de opgeworpen aarde bedekt.

Luc De Maesschalck

¹ L. DE MAESSCHALCK, "Over moeren, turfvaarten en rebelse Gentenaars. Wachtebeke in de Middeleeuwen", in: *Jaarboek HK "Oud Wachtebeke 1999"*, Wachtebeke, 1999, pp. 12-13 en kaart p. 18.

² TAW: tweede algemene waterpassing, uitgevoerd tussen 1946 en 1956. Het referentiepunt wijkt echter nauwelijks af (6 cm) van dit van de algemene waterpassing van 1863.

³ Als bron voor de gegevens in deze paragraaf vermeld werd het standaardwerk van dr. M. K. Elisabeth GOTTSCHALK gebruikt: *De Vier Ambachten en het Land van Saafdinge in de Middeleeuwen*, Assen, Van Gorcum, 1984, pp. 122, 186 en 442.

⁴ DE CONINCK W., *Langs Wachtebeekse wegen. Een heemkundige wandeling anno 1662*. Jaarboek HK "Oud Wachtebeke", Wachtebeke 1989, pp. 52-53 en 186-187.

⁵ Waarbij 900 roeden voor een bunder werden genomen. Volledigheidshalve dient hierbij vermeld dat er ook een "oude bunder" blijkt te bestaan welke slechts 800 roeden telt. Nemen we aan dat in beide gevallen de grootte van 1 roede gelijk is dan zou dergelijke omrekening tot een oppervlakte van 25,1145 bunder leiden. Dit hoeft het voorgaande nog geen geweld aan te doen, integendeel: latere opmetingen van geschonken percelen (o.a. aan Marquette, Sint-Pieters, ...)

hebben aangetoond dat de verworven stukken grond in werkelijkheid steeds groter waren dan beschreven in de overeenkomstige charters.

Toch is er een mening die aanneemt dat Wachtebeke ooit volledig met moer bedekt geweest is. We verwijzen hierbij naar E. DE REU, "Historisch-Geografisch onderzoek betreffende de moergronden in de Vier Ambachten tijdens de 12^e, 13^e en 14^e eeuw", in: *Sint-Laurensklok*, jg. 43 (1970-1971) nr. 4, kaart p. 54. Het betreft hier het eerste deel van een licentiaatsverhandeling. Het tweede deel, dat expliciet de moeren van Boekhoute en Assenede zou beschrijven, is echter nooit in de SLK gepubliceerd. Op welke bronnen de auteur zich steunt kon bijgevolg niet worden nagegaan. Genoemde kaart werd vrijwel ongewijzigd overgenomen door A. VERHULST, *Landschap en landbouw in Middeleeuws Vlaanderen*, Gemeentekrediet, 1985, kaart p. 81. We blijven er echter bij dat dit fout is. Uit latere bronnen blijkt immers dat er

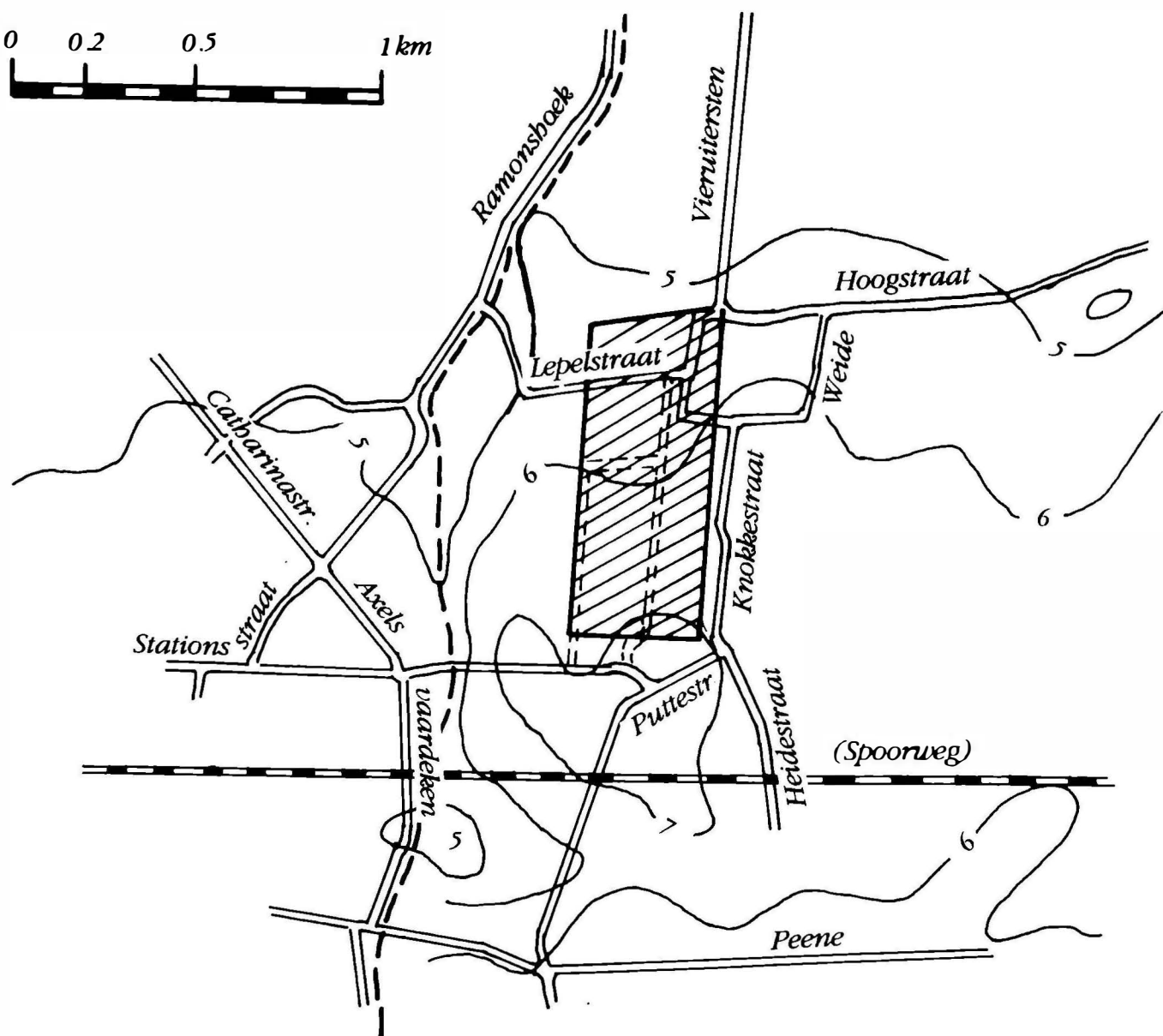
te Wachtebeke wel degelijk "wastine" droge, zanderige grond bestond. Een voorbeeld hiervan is de schenking in 1201 door Boudewijn IX aan Lennot van Gent, die, naast moergrond, ook nog 50 bunder (ca. 67 hectare) wastine omvatte. Gezien de datum en gezien het feit dat deze wastine toen nog tot het wildernisregaal van de graaf behoorde mogen we met zekerheid aannemen dat deze gronden niet het resultaat waren van vroegere ontginningen.

7 Deze informatie werd mondeling medegedeeld. Er zijn naar mijn weten geen nauwkeurige opmetingen gebeurd hieromtrent zodat de exacte plaats vermoedelijk ook niet werd vastgelegd.

8 Ook op de Overslag komen nog laagjes veen voor. Zie A. DE KRACKER, "Overslag, landschap en bewoning" in: *Geschiedenis van de parochie Wachtebeke-Overslag en het kerkgebouw*, Jaarboek HK "Oud Wachtebeke", 1995, p. 11.

HET LAND VAN LOOS

0 0.2 0.5 1 km

EEN FOTO VOL HERINNERINGEN VOOR VELEN...

Vanwege mevrouw Germana De Letter (zelf van 1913 en weduwe van Prudent De Bruyne) ontvingen wij bijgaande foto. Die schetst de dankbaarheid van de Wachtebeekse jeugd voor de voedselhulp die tijdens de Eerste Wereldoorlog uit Amerika kwam. Weliswaar in gebrekkig Engels, maar toch...! De Amerikaanse vlag wordt erbij gehaald, en ook de foto's van koning Albert en van koningin Elisabeth. Misschien waren die dan in Amerika wel bekend, omdat ze beiden in de internationale pers als de leiders van het kleine, maar heldhaftige België golden.

Mevrouw De Letter geeft ons zelfs een nog betrekkelijk groot aantal namen door. We nemen die hier over, en beginnen voor iedere rij van links naar rechts.

Onderste rij : 1. Madeleine David - 2. Maria Vervaeet - 5. Leonie De Decker - 7. Elza Kamoen - 8. Rachel l'Ecluse (later echtgenote Victor Van Bambost, met een groot vraagteken) - 9. Margriet Van de Gracht.

Tweede rij : 1. Martha Van Kempfen - 2. Clara Aerens - 6. Bertha Roets (later echtgenote A. Van Bastelaere) - 8. Martha Scheire.

Derde rij : 1. Louise Hesters - 4. Alma Scheire - 7. Yvonne Vermeulen (de latere burgemeestersvrouw P. Van Pottelberghe).

Vierde rij : 2. Coralie Van de Gracht - 3. Alice Wullaert - 4. Alice Geldof - 5. Marina De Maesschalck - 6. Lena Hillaert - 7. Madeleine Chalmet (moeder van Leon en van Georges Misseghers).

Vijfde rij : 1. Irène Lippens (later mevrouw O. Hérie) - 3. Amanda Van de Capelle - 4. Aline Leroux - 5. Victorine Gysel - 6. Adrienne Cheyns - 8. Irma Van Bambost.

De onderwijzeres is juffrouw Alice Piro, door vele ouderen onder ons nog zeer bekend.

Zoals men kan merken vallen tussen de volgordecijfers nog heel wat gaten. Iedere verdere aanvulling vanwege onze lezers blijft altijd welkom!

BOEKBESPREKING

Titel: *Het prinselijk hof Ten Walle in Gent*

Auteurs: A. De Porre, F. Gelaude, M. C. Laleman, G. Stoops, M. Helskens, D. Laporte, K. De Jonge, M. Boone, D. Lievois, G. Everaert, e.a..

Uitgegeven door: Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie v.z.w.

Plaats/Jaar: Gent 2000

Aantal pagina's: 271, A4 formaat, glanzend papier.

Boeknummer: D/3508/2000/1

Prijs: 900,- BEF.

Het prinselijk hof Ten Walle zal vermoedelijk bij de meeste "Oud Wachtebekenaren" maar weinig belletjes doen rinkelen. Onder de naam "Prinsenhof" is het echter veel beter bekend. Het betreft inderdaad het paleis waar in 1500 ons aller Keizer Karel geboren werd (ook al denkt men daar in Eeklo anders over, maar daar gaan we het nu niet over hebben). Van dit middeleeuws paleis, gelegen nabij het Rabot, zijn echter bitter weinig sporen overgebleven. Het is de verdienste van de mensen van de dienst Stadsarcheologie van Gent dat ze zich de laatste jaren, samen met een schare medewerkers, hebben ingezet om alle resten, zoals bewaard in de huizenblokken welke het vroegere areaal ingenomen hebben, te inventariseren en te conserveren waar mogelijk. Hiertoe werd ook alle mogelijke documentatie opgespoord. Het boek "Het prinselijk hof Ten Walle in Gent" vormt reeds een resultaat van dit werk, ook al zijn de opsporingen en het onderzoek nog lang niet afgerond.

Na een korte inleiding betreffende het oorspronkelijke landschap waarin Gent is ontstaan gaan de auteurs over tot de ontstaansgeschiedenis van het prinselijk hof, dat uitgegroeid is van een burggrafelijk mottekasteel (derdiende eeuw) tot het latere luxueuze hof uit de vijftiende / zestiende eeuw. De diverse gebouwen worden stuk voor stuk beschreven, althans voor zover gegevens bekend zijn. De doorgevoerde muurwerkarcheologie levert soms interessante gegevens op. Het enige volumineus gebouw dat ons nog rest is de noordelijke toegangspoort, de zogenaamde Zwarte Poort. Eventueel kan men de leeuwenhof ook nog als restant vermelden, maar deze werd later nog zwaar verbouwd.

Wat het boek voor ons wellicht het meest interessant maakt zijn de hoofdstukken die het Hof koppelen aan de macht, imago en status van zijn eigenaars (vooral de hertogen van Bourgondië) en die de levenswijze aan dergelijk hof beschrijven. Genoemde hertogen, die zich zo graag een vorstelijke status aanmaten, moesten immers hoven hebben welke bij deze status pasten. Het is dan wel verbazend te vernemen dat een dergelijk paleis, in afwezigheid van de hertogen, nauwelijks werd onderhouden. Het onkruid kon overal opschieten. En het hoeft dan ook geen verbazing te wekken dat zijn bewoners af en toe eens werden wakker gehouden door de rondlopende ratten. Niet bepaald een toestand die men in een Prinsenhof zou verwachten! De activiteiten uitgeoefend door de bewoners komen ook uitvoerig aan bod. Om de tijd te verdrijven werd het kaatsspel beoefend. Er waren duiven, leeuwen, konijnen en andere beestjes te bewonderen. Wandelen kon men in de tuinen. En vermits men in die tijd in dergelijke kringen veel belang hechtte aan eten en drinken wordt in dit boek ook de nodige aandacht besteed aan de keuken en wat daarmee samenhangt: sauskamers, specerijen, fruit op tafel, ... Ook verwarming en meubilair zijn niet vergeten.

In de zeventiende eeuw had het Hof zijn beste tijd gehad. In 1649 besloot men een gedeelte te verkopen, waarna het langzaam maar zeker bergaf ging. Recent onderzoek in de archieven te Rijsel hebben tot de ontdekking geleid van een tot nu toe onbekende gedetailleerde kaart van het toenmalige prinsenhof, opgesteld ter gelegenheid van de verkoop in 1649. Er wordt in dit boek frequent gebruik van gemaakt.

Al wie interesse heeft voor middeleeuwse (adellijke) levenswijzen kunnen wij dit boek ten zeerste aanbevelen. En wie geboeid is door Gentse geschiedenis mag het zeker niet laten liggen. Wie de namen van de diverse auteurs kent weet dat deze garant staan voor kwaliteit.

Luc. De Maesschalck

ONCIDIUM LANGELEDE (H. JANSSENS, 1998)

Dit is een wel zéér raadselachtige titel. Maar ook niets anders dan de naam van een orchidee. Ja, internationaal is nu officieel een bepaalde orchidee geregistreerd, die een wel zéér Wachtebeekse naam draagt.

Dat hebben we te danken aan ons medelid Hans Janssens, die tot voor kort aan de Langelede nummer 21 woonde (ja, in "Den Dhust"!). Recent is Hans verhuisd naar Flobecq (Vloesberg, vlak ten zuiden van Brakel en Maarkedal), maar nog steeds lid!

Hij is aan de kruisbestuiving begonnen in februari 1993 en in mei 1998 had hij dan zijn eerste bloemen, die op het registratieblad als volgt beschreven worden (ik vertaal uit het Engels van het officiële document) : "Ongeveer 3 centimeter groot (nù nog klein!), wit en roodachtig bruin, met fijne rose vlekjes".

Hans zond de aanvraag in op 7 augustus 1998, en op 20 augustus reeds kreeg hij een bevestiging van aanvaarding vanwege "The International Registration Authority for Orchid Hybrids" in Engeland, ondertekend door een zekere D.B. Hunt.

Oncidium Langelede
(H. Janssens, 1998)

De foto die we hierbij plaatsen kan ons vanzelfsprekend maar een vaag beeld geven van deze prachtige bloem. Alvast onze hartelijke gelukwensen aan Hans, die van zijn jarenlang verblijf te Wachtebeke een wel zeer internationaal spoor heeft achtergelaten!

Wies Creve

F.C. EENDRACHT WACHTEBEKE 1951-1952

Staande: Albert Marquenie (†) - Gustaaf Verhegge (†) - Georges Seghers - André De Lange (†) - Armand Coppens - Michel Willems - Omer Hesters - ? - Jules Baetselier (†).

Vooraan: André De Vetter - Etienne Coppens - Raoul Baetselier - Leonce De Bruycker - Michel Marquenie - ?.

... Wie vult voor ons de twee vraagtekens in? (AC)

BELANGRIJK BERICHT

Door UITSCHIEDING van den verkoop van ellegoederen & stoffen

heb ik de eer het geacht publiek kenbaar te maken dat ik van af VRIJDAG 1 APRIL 1910 de volgende artikelen uitverkoop met

eene groote vermindering op de bestaande prijzen

namelyk : Mans- en vrouwstoffen witte en blauwe lijnwaden alle slag van voeringen
 een schoon assortiment van gemaakte onderrokken in lantaiste en satijn een groote keus
 van wollen en katoenen sargieën, gewatteerde en witte spreien verschillende toebehoorten
 voor mantels zooals zijde, flochen, enz. alle slag van mans- en vrouwenhemden in gewoone
 soorten en lantaistes tot van 8,75 fr., alsook gekleurde manchetten, witte cols en manchetten
 eene groote hoeveelheid gebreide lijfrokken in wolle en katoen een geheel assortiment
 kousen in gemeene en beste kwaliteiten velours en mollevel gedrukte en effen demieten
 groote keus van witte châles in gauffrés en fantaisie, zwarte en gekleurde châles, witte
 en gekleurde kleine châles gezegd knooperlens alle soorten van fourruren gezegd mienen
 of vellen kapelieneu voor kinders en vrouwspersooneu gestreepte lijken en coutils voor
 beddens verschillende soorten van gedrukten en effen katoen (wit en blauw) vlaggestoffen
 doopartikelen gemaakte storsen en gordijnegoed meubelkatoen en tafeltapijten
 handdoeken en siamoise artikelen van 3 ellen voor 1 fr. corsets bretellen zijden
 foulards een groot assortiment van normal-broeken en lijfrokken roode en witte zakdoeken
 in lijnwaad en katoen capuchons servietten en tafellakens parapluies en meer andere
 artikelen.

CÉSAR DE SMAELE-COPPENS

SMISHOEK

WACHTEBEKE

 De verkoop geschiedt **ALLEENLIJK**
 mits **COMPTANTE BETALING.**

Druck. Dr. W. J. W. Wachtebeke, kerksstraat

- * sargieën = dekens
- * lijfrokken = (onder)lijfjes
- * demieten = ???
- * mienen = fourrure, pels
- * kapelieneu = (capuchon): kapmantel zonder mouwen
- * coutils = sterke stof uit katoen voor b.v. arbeidskleren
- * siamoise = fijne stof, uit zijde of katoen.

EEN STREEK TE VER OF... RARE STREKEN !

[Zoals reeds werd aangekondigd in onze vorige uitgave, krijgt de "soap" "Wachtebeke: Meetjesland", nog een zoveelste vervolg. Ons medelid Michel Vervaeet bijt zich in deze materie vast, zoals onderstaande brief aan het Provinciebestuur bewijst. Samen met hem wachten wij met spanning op verdere reacties van het genoemde bestuur, dat werkelijk "verdacht veel voor ons doet", (tekst van de Provincie i.v.m. de verkiezingen van 8 oktober) ! - AC]

Kapellen, 22 augustus 2000.

Aan de Heer Guido DE PADT
Bestendig Gedeputeerde
bevoegd voor het Toeristisch Beleid
van de Provincie Oost-Vlaanderen

Woodrow Wilsonplein 3
9000 GENT

Mijnheer de Bestendig Gedeputeerde,

Betreft: Wachtebeke Meetjesland.

Aangezien ik op mijn schrijven van 20-6-2000 nog geen reactie heb ontvangen, veroorloof ik mij U toch de laatste bevindingen mede te delen betreffende de promotie van Wachtebeke, deze maal in de brochure "Noord Oost-Vlaanderen".

In de Heemkundige Kring van Wachtebeke, waarvan ik lid ben, volgt men op de voet de perikelen rond de "streek-kwestie".

Het was daar dat ik te horen kreeg er te zijn "ingetrapt" met de foto over Wachtebeke op pag. 10.

Inderdaad, de brug over de Moervaart is niet "Overledebrug" te Wachtebeke, maar wel de "Moerbeke-brug" die... natuurlijk te Moerbeke-Waas is gelegen. Het naastliggende gebouw bevestigt dit! De desbetreffende foto staat dus wel in de goede rubriek over het Land van Waas, alleen de titel is verkeerd!

De promotie voor Wachtebeke lijkt wel een aartsmoeilijke "brok" te zijn. Kortom, Wachtebeke is een "geval".

De samenwerking met de Gemeentebesturen van de regio's Meetjesland en Land van Waas blijkt ook niet van een leien dakje te lopen, vooral als men vanuit de gemeente zelf (VVV) op het verkeerde been wordt gezet.

Kan de provincie in zulk geval haar bestuurlijke bevoegdheid niet uitspelen om orde op zaken te stellen. Met verkeerde informatie is niemand gediend.

Met de meeste hoogachting.

[get.] Michel VERVAET
Selstbaan 8
2950 Kapellen

tel. (03) 664 81 54

DE WABEEKSE TOALE... (nog een staartje !)

Het is verbluffend te merken hoe onze leden er nog steeds aan denken bepaalde woorden of uitdrukkingen uit het dialect aan mij door te spelen. Nu en dan zijn er nog, die in al die voorbije jaren toch niet werden opgenomen. Ik dank deze tipgevers van harte, en hoop hen nog dikwijls te ontmoeten. Ik wil hier toch met name vernoemen: onze gemeentesecretaris, Raphael De Roover, en Hilaire Van de Walle, beiden zeer geïnteresseerde medeleden van onze Kring.

Het is lang geleden (maart 1992) dat ik mijn eerste bijdrage over ons 'Wabeeks' liet verschijnen. Voor een goed begrip van wat vooraf ging en van wat nog volgt, toch nog even dit.

Het weze duidelijk dat het hier niet gaat over woorden en uitdrukkingen die uitsluitend in het 'Wabeeks' voorkomen. Sommige zijn in heel Vlaanderen verspreid, andere in onze streek, enkele alleen bij ons. Ik wil dus alleen gezegd hebben dat ze in ons dialect (ook) gebruikt worden.

Nog een paar verduidelijkingen, wellicht bruikbaar voor inwoners die 'van elders' komen, 'inwijkelingen', en zelfs voor nieuwe leden voor wie de 'regels van het spel' nog onbekend zijn.

* Als we in een open lettergreep een dubbele "ee" schrijven, wil dit zeggen dat de uitspraak klinkt zoals die in het 'Wabeeks' uitgesproken wordt in "beenen". Wanneer de "e" in een open lettergreep enkel geschreven wordt, betekent dit dat ze ook in ons dialect als een zuivere lange "e" uitgesproken wordt: "verleden", "vergeten", "zetel"...

* Hetzelfde geldt voor de "oo": die wordt dan uitgesproken zoals de Wachtebekenaren dat doen in "koolen", "boonen". Merk op, wanneer het over steenkolen gaat, dan schrijven we "kolen", wat met een korte "o" wordt uitgesproken.

* We schrijven "ij" wanneer die klank ook zo klinkt: in "blijven" bijvoorbeeld. Maar "ei" wanneer de uitspraak neigt naar wat in Wachtebeke over "peizen" (denken) gezegd wordt.

* de "h" wordt in Wachtebeke nooit 'aangeblazen'. Wij spreken over een "uis" (huis) en over een "oaze" (haas)... Dus schrijven we ze ook niet.

En als het dan toch nog te moeilijk is, kan men altijd nog bij een (oudere) 'inboorling' te rade gaan.

Wies Creve, april 1999.

S kittegaard (= kittig van aard): iemand die zeer ongeduldig is, iemand die moeilijk kan wachten, iemand die alles direct wil gedaan hebben)

A op de tippen van zijn teenen (= zich zoveel moeite gevend als maar kan)

S looper (in de varkensteelt): geen big meer, maar ook nog niet volgroeid als zwijn.

A meit, ui = ga uit de weg ! Kan ook figuurlijk bedoeld zijn: 'wat vertel je me nu ?'. Komt voort uit de dialectische uitspraak van 'mijden' = "meien"... b.v. "slechte kammeroaten moeë meien")

S pireï = prei

A leppe tsestig (= eigenlijk: 'lip zestig' !). Vanwaar deze mooie beeldspraak voortkomt is niet geweten, maar men bedoelt ermee: iemand met een triestig humeur.

S tsjiejepken = kuiken.

A toppen es mee 'n koordeken ("oo" als in "boonen"). Dit is een werkelijk apart geval. 'Het is te hopen' wordt bij ons: "'t es t'oppen", waarop de gesprekspartner zijn schouders ophaalt, alleen op de klank repliceert en antwoordt: ja, maar "toppen [= met de top spelen] es mee 'n koordeken". Hiermee bedoelt de volksmond, zeer gevat: bij het topspel heb je een touwtje nodig, heb je ook wel reden om hier iets goeds te hopen ?

A op den bots = plotseling, zomaar ineens...

A tien kansen negen = hoogstwaarschijnlijk.

A er den dieren tijd in brengen = zodanig verkwistend te werk gaan, dat het op de lange duur veel geld zal kosten.

A ge moet ui oan 't ges houën (= aan het gras vasthouden): ondanks alles moet je volhouden.

S sturrelirre = iemand die verward en haastig praat, en bijna over zijn eigen woorden struikelt.

W boaën = bedoeld wordt eigenlijk "baaien": baden. Het deppen van de ogen met een of andere vloeistof b.v.

S teelkost ("ee" zoals in "beenen") = warm - meestal - middageten, in tegenstelling met een broodmaaltijd.

A elk zijn goeste, zei brospot, en ij at zijn kind zijne pap uit ! (Dit wordt vaak schouderophalend gezegd als men het met de bedoeling van een ander niet eens is, maar zich toch maar bij de situatie neerlegt)

S kommeerpanne = een kookpan die begint te fluiten als het kookpunt bereikt is. Zij "kommeert" = verraadt, dat het ogenblik gekomen is.

A peetsjen sekuur = een sekuur pietje... Iemand die op alles zeer - soms tè - nauwkeurig toeziet.

- S grootschoard (“oo” zoals in “koolen”) = trots iemand, maar dan wel in de pejoratieve zin.
- S grootsche bloare (“oo” zoals in “boonen”) = een zeer trots vrouwspersoon, weerom pejoratief bedoeld.
- A ij eet er ‘n panne van binnen ! = hij is er helemaal vol van, hij kan er niet over zwijgen. “Eet” staat hier gewoon voor ‘heeft’, en heeft dus niets met ‘eten’ te maken.
- A boas eest zat (“ee” zoals in “beenen”) = de baas is als eerste dronken. Wordt gezegd van een kastelein die voor de ogen van zijn klanten zelf tē veel drinkt, en dus eigenlijk geen goed geld verdient.
- A zoo plat as sent-pieters veurbroek = hélemaal vlak en plat, zonder de minste verhevenheid. Vanwaar de vergelijking komt, is mij helemaal een raadsel.
- A wirken da zijn gat mee nen teut stoat = zeer hard en met overtuiging aan de slag zijn.
- A art tegen nie zochte (= hard tegen onzacht): de twee partijen zijn aan elkaar gewaagd.
- A da vuigt zijn gat zonder papier (“vuigt” = afvagen): dit gaat bijna vanzelf.
- S eekte (“ee” zoals in “beenen”) = jeuk.
- A ij genird em [of] zij genird eur = hij/zij is er gaarne bij. Hier wordt het werkwoord ‘generen’ gebruikt in de verouderde betekenis van: ‘zich behelpen’, ‘zich bezighouden’, ‘de kost winnen’, totaal tegengesteld aan de betekenis die er nu aan gegeven wordt, n.l. ‘lastig zijn’, ‘zich schamen’.
- S plansierkoarter (ook: plankier...) = iemand die niet zo goed met het kaartspel vertrouwd is, maar toch meedoet, vaak tot ongenoegen van zijn medespelers.
- W jongeren = een of meerdere jongen werpen: een kat, of een hond b.v., heeft “gejongerd”.
- A toope doen in de veugeleiers = samenspannen, zich met twee of meerderen voor dezelfde zaak inzetten.
- W lampetten = overdadig veel drinken.
- W lokken = hier in de betekenis van ‘lurken’: een baby of een peuter “lokt” aan een fopspeen.
- S vandiesse = als geschreven woord een niet zo doorzichtige verbastering van ‘venditie’: openbare verkoping dus.
- A in de prot zitten = in de penarie zitten, in moeilijkheden verkeren.
- W ronddweilen = doelloos of in uitzichtloze afwachting ronddolen.
- A mee ten eenen = meteen, dadelijk, terzelfdertijd.
- S flokken = pluisachtig stof dat vooral onder de bedsteden te vinden is. Het woord wordt ook als W (werkwoord) gebruikt, om het verwijderen van het stof met de ragebol (“koppejaoger”) aan te duiden. Zoals reeds in een vorige uitgave vermeld, kan het als werkwoord ook ‘zich aanvljen tegen iemand of iets’ betekenen.
- A ongeraokt = ‘ongeraakt’, wil zeggen: iemand die niet zo makkelijk van zijn stuk is te brengen. In de uitdrukking: “‘t es ongeraokt” bedoelt men naargelang de context, ofwel dat het erg is, ofwel heel veel... b.v. “d’er es ongeraokt veel geld mee gemoeid...”
- S minootjes = handverwarmers, over het algemeen gebreid, die er uitzien als wanten zonder vingerlingen, en dus alleen de palm en de rug van de hand beschermen. Waarschijnlijk is het woord een verbastering van het Franse ‘menotte’, dat behalve ‘handboei’ ook ‘handje’ (als handbeschermer, zoals b.v. een pannelap) betekent.
- S grendel = hier ter plaatse nu en dan overdrachtelijk gebruikt om een (stevige) hondendrol aan te duiden.
- W grendelen = zeuren, doordrammen, temerig over steeds maar hetzelfde doorpraten, wat wij hier ook “zagen” noemen.
- S gaskon = verbastering van ‘Gascogner’. Behalve dat dit laatste woord een bewoner uit Gascogne aanduidt, werd het ook wel aangewend om een al te opschepperig iemand te typeren, dus: opschepper, pocher, flierefluiter.
- A peetsjen aok (peetje haak) = legendarisch wezen dat diep in waterputten op de loer lag... Dat maakte men aan jonge kinderen wijs om ze ver van die putten weg te houden...
- A peetsjen schoartand = iemand die een of twee voortanden verloren heeft. Meestal gezegd bij jongere kinderen die kun ‘melktanden’ kwijtraken.
- A lei voort (“oo” als in “boonen”) = voorlopig hulpmiddel. Als je broekriem het begeeft en je gebruikt voorlopig een touw dat je toevallig vindt, dan is dat een “lei voort”.
- S koerskemel = dwaas iemand, die hoegenaamd niet snapt waarover het eigenlijk gaat.
- S strip = niet in de betekenis van ‘strook’, maar van: fijne straal: een hond die zijn pootje tegen een boom optilt, “doet een strip”.
- A noar achteren goan = het toilet opzoeken.
- S faktor = postbode.
- S onderstand (Dit woord werd gebruikt tijdens de twee wereldoorlogen om een beschermplaats tegen kogels of granaatslagen aan te duiden. Het ging vaak niet alleen om “onderstanden” die door militairen werden aangelegd, maar ook om particuliere initiatieven. Ik herinner mij dat in 1940 in heel wat tuinen “onderstanden” aangelegd waren)
- A tor ên, tor toegeven (= ongelijk hebben, ongelijk toegeven). Het gaat hier om een dialectisch gebruik van het Franse ‘tort’ = ongelijk.
- S zendingsken = een geschenkje aan buren en/of kennissen, maar dan wel in de vorm van een deel(tje) van een “eigengeslacht” varken of rund: een paar koteletten, wat bloedworst, enz...
- S pikkeling: een term die stamt uit de tijd toen de graanoogst nog ‘gepikt’ werd. Twee “pikkelingen” vormden

één schoof.

- S retikuleken = (letterlijk: netzak, uit het Frans 'réticule' wat 'net' betekent). Deze boodschappentas in netwerk werd vroeger vaak door (oudere) dames gebruikt, maar is nu zo goed als volledig in onbruik geraakt. Het is merkwaardig dat nu het gewestelijke "netzak" ook gebruikt wordt voor een boodschappentas die helemaal niet uit netwerk bestaat.
- A achterotte = achtereen, opeenvolgend dus, of ook wel: alles terzelfdertijd: "ij at zijn kezzen allemol achterrotte op".
- S ransel: hier hoegenaamd niet in de betekenis van 'rugzak'. Het woord wordt gebruikt om een werkelijk ongenietbare vrouw aan te duiden: "ne ransel van 'n wijf" !
- S plak = slag, mep: "ne plak op ui kaoke", een slag op uw wang.
- S soeflette = kaakslag. Gewoon een verbastering van het Franse 'soufflet', wat blaasbalg of blaas betekent, maar ook in het Frans, figuurlijk dan, 'kaakslag'.
- S alpein, alpeintsjen = alpinomuts. Men ziet ze nog amper dragen, maar tot lang na de Tweede Wereldoorlog was de alpino een populair hoofddekseel, ook bij de jeugd.
- S buustik (en spreek de "i" maar zeer zwaar uit !): dit is een grove verbastering van 'biefstuk' !
- W djakkeleuren = al spelend vechten, mekaar voortdurend plagend beetpakken, veelal door jongeren en meestal tot ongenoegen van de ouderen: "ge moet azoo nie djakkeleuren, doar kommen koaë stikken van !".
- A lange liete: wordt gezegd van een mager, hoog opgeschoten meisje of vrouw.
- A loatslelend (laatstlijdend !) = laks, onzorgvuldig, nalatig.
Sommigen zijn van mening dat deze kwalificatie voor de betrokken persoon letterlijk moet opgevat worden: als iets niet in orde komt, als iets te laat klaar geraakt, is hij de "laatste" die eronder "lijdt" ! Dit is wel een mooi voorbeeld van de vindingrijkheid en dus van de rijkdom van de gewesttaal.
- S moujvaoger = mouwstrijker, vleier.
- A de leste man de zak opgeven = niet naar huis kunnen, vooral dan bij cafébezoek, en wachten tot de (voor)laatste klant ook vertrekt.
- S potverdommeken = volkse benaming voor een klein rond mutsje dat op de kruin gedragen wordt, zoals ook de bisschoppen een "solidee" op het hoofd hebben.
- S kleutergeld = kleingeld in muntstukken.
- S molsalao = (molsalade): bladeren van de paardebloem.
- A spreken gelijk da ge geen vel over den buik et = ongefundeerde praat verkopen.
- S pirdewachterken = kwikstaartje.
- S vertrek: werd vroeger in de platte omgangstaal veel gebruikt om het toilet, de WC, aan te duiden.
- A ij zal mijne pijn nie raopen = hij zal zijn (kwaadwillige) plannen met mij niet kunnen waar maken.
- A 't oar deur de mutse (zó geweldig dat de haren door de muts zouden groeien): wordt vaak gezegd bij de beschrijving van een fel verliefd koppeltje.
- W skaperen = verbastering van het Franse 'échapper', 'ontsnappen' dus. Men gebruikt het woord vaak om iemand aan te duiden 'die de dans ontsprongen is'.
- S totte (dit woord heeft, voor zover ik weet, twee betekenissen in ons dialect: 1) kus - maar dan eerder van het natte soort; 2) aangezicht - maar dan uitsluitend om een droevig of slechtgezind iemand te typeren.
- S neut = makkend en mopperend vrouwmens.
- A aleest nie = (allereerst niet): nadruk ligt hier op een dubbele negatie: 'zelfs dan niet!' omschrijft ongeveer de bedoeling.
- A jutom = 'naar rechts'. Paardenmenners spraken vroeger zó met hun dieren.
- A irre = 'naar links'. Opnieuw 'paardenidoom'.
- S petsjakkere = eigenaardig personage...
- S geile = afgeleid van het dialectische "geilen", wat hier in Wachtebeke helemaal niets met wulpsheid te maken heeft. Het betekent alleen maar mateloos 'schreien, wenen'. Een "geile" is dus een vrouwspersoon die al te gemakkelijk in tranen uitbarst.
- S kloas (klaas) = om een voor mij duistere en onverklaarbare reden duidt men hier ter plaatse met dit woord een gesloten drinkkroes aan, zoals die waarin b.v. metselaars hun koffie meebrengen naar de werf.

* * *

Ik wil deze bijdrage afsluiten met een citaat uit "Aesthetische Verantwoordingen" van Dr. Jules Persyn (1925).

"Dialect onder den dorpstoren, zooveel als 't u lust, hoe ronder, hoe malscher, hoe kleuriger, des te beter ten slotte voor de heele volkstaal ! Maar, waar het hoort, waar de Limburger naast den West-Vlaming komt te staan, of de boer tegenover den koning, algemeen beschaafd a.u.b."...

Zo hoort ge 't ook eens van een ander waarvoor ons dialect allemaal wel goed is. De liefde van Persyn voor zijn eigen dialect is uitgegroeid tot zijn allesomvattende beheersing van het Nederlands...

DE TIJD VAN TOEN: SPEKKENVERKOOP OP DE KERMIS

Toen ik nog jong was¹, stonden we met een spekkenkraam op de kermissen in de streek. We reden daar met een stootkar naartoe. Eerst hadden we daar een hond bij om te trekken, maar toen mocht dat niet meer en moesten we zelf steken. En ons vader liep aan de desiel om te sturen. Die hond die hebben we dan maar weggedaan. Maar na een tijdje brachten die mensen hem terug, want het was geen goede waakhond. Hij blafte alleen naar mannen. Dat was aardig gekomen. Toen we nog op de Molenhoek² woonden verkochten we ook spekken aan de kinders die naar de meisjes-school gingen. Die gingen ook soms naar de WC en toen zei mijn moeder altijd tegen de hond dat hij moest zwijgen. En om de duur blafte hij niet meer naar vrouwen.

Toen we op de kermis kwamen stelden we ons kraam op, met twee schragen. We stonden altijd op dezelfde plaats. We verkochten alle soorten spekken: zoete en zure, en ook koeken en macrons. We mochten daar zelf niet van eten, dat paste niet als ge ze verkocht. Maar ik stak toch af en toe een spek in mijn mond. Die spekken, die moesten ze thuis eerst zelf kopen, voordat we er mee naar de kermis konden.

We deden alle kermissen af: in het dorp, de Overslag, Winkel en ook Rostijne. Modest³ was overal gekend. En als ze ons hier op de kermis zagen staan vroegen de boeren: "Ge komt toch ook wel naar Rostijne?" Maar dat was ver te gaan: van de Molenhoek eerst naar Winkel, en dan nog naar Rostijne. Maar ze waren wel content toen ze ons zagen en ze kochten ook goed. Ons beste kermis, dat was den Overslag. Daar verkochten we het meest. We zijn ook nog naar de waterfeesten op Terdonk geweest, maar daar verkochten we niet zoveel. Hoe dat kwam dat weet ik niet.

Rostijne was een kermis van één dag, Winkel en Overslag van twee dagen. We lieten toen 's avonds ons kraam staan, alleen de spekken en koeken gingen terug in de bak en daar gingen we mee naar huis. En 's anderendaags gingen we dan terug.

Ik had twee broers, die moesten ook helpen. Maar alhoewel het twee broers waren, gaven ze een groot verschil. De ene hielp gans de dag, maar de andere, eens het kraam opgesteld was, was hij weg en we zagen hem gans de dag niet meer. En toen we 's avonds moesten terugkeren, toen was hij daar.

Ik deed dat niet zo graag, op die kermissen staan. 's Avonds laat thuis, en 's morgens vroeg terug naar school. Dat heeft geduurd tot we een jaar of twee op Pottershoek woonden⁴. Want toen we 's avonds naar huis kwamen moesten we voorbij het klooster en ons kar maakte veel lawaai op de kasseien. Op een keer ging mijn moeder ook mee en toen we voorbij het klooster kwamen zei ze: "We gaan hier nog al die oude mensjes wakker maken". En toen was het gedaan⁵.

Ja, 't is nu wel allemaal veel veranderd. Of het allemaal beter is weet ik niet, maar 't is toch anders.

Maria Beaval

(Opgetekend door Luc. De Maesschalck, juli 2000)

¹ Moeder is geboren op 29 december 1907.

² Het ouderlijk huis stond ongeveer op de hoek van de Molenhoek en de Lindestraat.

³ Naam van haar vader (1876-1957).

⁴ Huidig adres Dorp nr. 20.

⁵ Dat moet in de eerste helft van de jaren twintig geweest zijn.

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie		blz. 2
Vergankelijk (gedicht)	Sabine Hoekman	blz. 2
Staat van onze bevolking	Eddy Van Acker	blz. 3
Moergebieden te Wachtebeke	Luc. De Maesschalck	blz. 6
Een foto vol herinneringen	Wies Creve	blz. 8
Boekbespreking Hof Ten Walle	Luc. De Maesschalck	blz. 9
Oncidium Langelede	Wies Creve	blz. 10
Wachtebeke 1910	Guy Trangez	blz. 11
Een streek te ver ...	Michel Vervaet	blz. 12
De Wabeekse toale	Wies Creve	blz. 13
De tijd van toen ...	Luc. De Maesschalck	blz. 16